

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ & ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ

Διπλωματική Εργασία

**Οι απόψεις των εκπαιδευτικών για τη σημασία των Πρώτων Βοηθειών και τη
χρήση τους σε έναν επικείμενο σεισμό. Μελέτη περίπτωσης στο Νομό Πέλλας**

της

ΜΠΕΛΟΓΙΑ ΚΑΛΛΙΟΠΗΣ

Επιβλέπον/ουσα Καθηγητής/ήτρια
Κώστας Ασημακόπουλος

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος
ειδίκευσης στη διοίκηση & οργάνωση εκπαιδευτικών μονάδων

Θεσσαλονίκη, Απρίλιος, 2019

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία καλύπτεται στο σύνολό της νομικά από δημόσια άδεια πνευματικών δικαιωμάτων CreativeCommons:

Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση - Παρόμοια Διανομή

Μπορείτε να:

- Μοιραστείτε: αντιγράψετε και αναδιανέμετε το παρόν υλικό με κάθε μέσο και τρόπο
- Προσαρμόστε: αναμείξτε, τροποποιήστε και δημιουργήστε πάνω στο παρόν υλικό

Υπό τους ακόλουθους όρους:

- Αναφορά Δημιουργού: Θα πρέπει να καταχωρίσετε αναφορά στο δημιουργό, με σύνδεσμο της άδειας, και με αναφορά αν έχουν γίνει αλλαγές. Μπορείτε να το κάνετε αυτό με οποιονδήποτε εύλογο τρόπο, αλλά όχι με τρόπο που να υπονοεί ότι ο δημιουργός αποδέχεται το έργο σας ή τη χρήση που εσείς κάνετε.
- Μη Εμπορική Χρήση: Δε μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το υλικό για εμπορικούς σκοπούς.
- Παρόμοια Διανομή: Αν αναμείξετε, τροποποιήσετε, ή δημιουργήσετε πάνω στο παρόν υλικό, πρέπει να διανείμετε τις δικές σας συνεισφορές υπό την ίδια άδεια CreativeCommonsόπως και το πρωτότυπο.

Αναλυτικές πληροφορίες νομικού κώδικα στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/legalcode>

Υπεύθυνη Δήλωση

Με ατομική μου ευθύνη και γνωρίζοντας τις κυρώσεις που προβλέπονται από τον Κανονισμό Σπουδών του Μεταπτυχιακού Προγράμματος στη Διοίκηση & Οργάνωση Εκπαιδευτικών Μονάδων του Αλεξάνδρειου ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, δηλώνω υπεύθυνα ότι:

- Η παρούσα Διπλωματική Εργασία αποτελεί έργο αποκλειστικά δικής μου δημιουργίας, έρευνας, μελέτης και συγγραφής.
- Για τη συγγραφή της Διπλωματικής μου Εργασίας δεν χρησιμοποίησα ολόκληρο ή μέρος έργου άλλου δημιουργού ή τις ιδέες και αντιλήψεις άλλου δημιουργού χωρίς να γίνεται σαφής αναφορά στην πηγή προέλευσης(βιβλίο, άρθρο από επιστημονικό περιοδικό, ιστοσελίδα κλπ.).

Θεσσαλονίκη, 30 Απριλίου, 2019

Η Δηλούσα: Μπελόγια Καλλιόπη

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα έρευνα ασχολείται με την καταγραφή της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών στις βασικές πρώτες βοήθειες, καθώς και στις πρώτες βοήθειες που παρέχονται όταν ένας σεισμός «χτυπήσει» μια σχολική μονάδα. Επίσης, εξετάζεται το κομμάτι της ετοιμότητας με όλες τις παραμέτρους που έχει, από τον απαραίτητο εξοπλισμό μέχρι τις γνώσεις, στάσεις και συμπεριφορές των εκπαιδευτικών, κατά τη διάρκεια διενέργειας ασκήσεων.

Ξεκινώντας με την αποσαφήνιση βασικών όρων, η εργασία στο πρώτο της κεφάλαιο αναλύει τον όρο καταστροφή και τη μέθοδο ταξινόμησης τραυματιών, ενώ τονίζει τη μεγάλη σημασία που έχει ο εθελοντισμός, με τον εθελοντή εκπαιδευτικό στις πρώτες βοήθειες.

Στο δεύτερο κεφάλαιο της εργασίας παρουσιάζεται ο τρόπος με τον οποίο διαχειρίζεται μια σχολική μονάδα το σεισμό, περιγράφονται ο τρόπος αντίδρασης, οι συμπεριφορές που εξελίσσονται, τα συναισθήματα που πιθανόν κατακλύζουν τους εκπαιδευτικούς, καθώς και οι ψυχοσωματικές εκδηλώσεις που εμφανίζονται.

Στο τρίτο κεφάλαιο προσδιορίζεται το ερευνητικό πρόβλημα, αναφέρονται οι λόγοι που επιλέχθηκε το θέμα, το ερευνητικό κενό που προκύπτει και η αναγκαιότητα της έρευνας και τέλος, ο σκοπός και οι στόχοι της έρευνας, ενώ γίνεται αναφορά και στις ψυχολογικές πρώτες βοήθειες οι οποίες έχουν στόχο να αποσυμφορήσουν μια επείγουσα κατάσταση.

Το τέταρτο κεφάλαιο περιλαμβάνει τη βιβλιογραφική ανασκόπηση και σε αυτό καταγράφονται έρευνες που διεξήχθησαν στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό και αφορούν την εκπαίδευση εκπαιδευτικών διαφόρων ειδικοτήτων, σε διάφορους τύπους σχολείων, στις πρώτες βοήθειες. Περιγράφονται επίσης σχέδια δράσεων σε περίπτωση μιας φυσικής καταστροφής, όπως ενός σεισμού και εξετάζεται η ετοιμότητα των σχολικών μονάδων του εσωτερικού και εξωτερικού, μέσα από την άντληση πραγματικών δεδομένων.

Το πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας αποτελεί την έρευνα. Γίνεται ανάλυση της μεθοδολογίας της έρευνας και παρουσιάζονται τα αποτελέσματα, τα οποία αναδεικνύουν τη σημαντικότητα της εκπαίδευσης. Η έρευνα ολοκληρώνεται με τα συμπεράσματα που προκύπτουν και την καταγραφή των προτάσεων των εκπαιδευτικών, κάτι που θα δώσει το έναυσμα για το σχεδιασμό ενός καλύτερου πλαισίου κίνησης των εκπαιδευτικών μονάδων.

ABSTRACT

The present study includes a recording of the effectiveness of teachers' training in basic First Aid as well as the First Aid offered when an earthquake hits a school unit. It also examines the preparedness issue, including every aspect of this, starting from the necessary equipment until the knowledge, the attitudes and behaviors of the teachers during exercises of such occasions.

Beginning with the clarification of some basic definitions, the study explains in its first chapter, what destruction is as well as the method of the classification of the injured, while emphasizes the importance of volunteering with the volunteer teacher undertaking the First Aids.

In the second chapter of the study, the way a school unit manages an earthquake is presented, describing also the reaction techniques, the behaviors arising, the emotions overwhelming the teachers and the psychosomatic expressions may show up.

In the third chapter, the research issue is identified, the reasons this topic has been chosen, the research gap resulting and the necessity of the research. Finally, the purpose and the objectives of the research are presented, while the psychological First Aids are mentioned, which aim to decongest an emergency situation.

In the fourth chapter, there is a bibliographic review of the "*First Aid after an earthquake emergency situation*" issue, including researches took place in Greece or other countries worldwide. These researches cover the various specialties teachers' training in different types of schools, concerning the First Aid topic. There are also described a few action plans designed for a natural disaster occasion, like an earthquake. It is also examined the preparedness of school units in Greece or abroad, through real data gathering.

The fifth and final chapter of the study includes the research. It analyzes the research methodology and presents the results, which highlight the importance of a training on the above issues. The research closes with its conclusions resulting from the recording of the teachers' suggestions on the basic research topic, a fact that will trigger the design of a better framework concerning the reaction of the school units.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Κεφάλαιο 1: Αποσαφήνιση όρων	1
1.1. Η έννοια του όρου κρίση	1
1.2. Η εννοιολογική αποσαφήνιση του όρου «κίνδυνος».....	3
1.3. Η έννοια του όρου «ατύχημα».....	3
1.4. Εννοιολογική αποσαφήνιση του όρου «ασφάλεια».....	4
1.5. Η έννοια του όρου «πρώτες βοήθειες».....	5
1.6. Εννοιολογική αποσαφήνιση των όρων «καταστροφή» και «διαλογή»	6
1.7. Η έννοια του εθελοντισμού.....	8
Κεφάλαιο 2: Διαχείριση κρίσεων στο σχολείο σε περίπτωση σεισμού.....	10
2.1. Ο τρόπος αντίδρασης σε σεισμό	10
2.2. Σχέδια διαχείρισης σε σεισμό	14
2.3. Ο ρόλος της αγωγής υγείας.....	16
2.4. Ο ρόλος του Ο.Α.Σ.Π.....	17
2.4.1. Οδηγίες στη σχολική μονάδα για ενέργειες πριν από το σεισμό	18
2.4.2. Οδηγίες στη σχολική μονάδα για ενέργειες κατά τη διάρκεια του σεισμού.....	20
2.4.3. Οδηγίες στη σχολική μονάδα για ενέργειες μετά το σεισμό	21
2.5. Ο ρόλος των ασκήσεων ετοιμότητας	23
2.6. Επιμόρφωση/εκπαίδευση διευθυντών και εκπαιδευτικών στις πρώτες βοήθειες.....	26
Κεφάλαιο 3: Το ερευνητικό πρόβλημα.....	28
3.1. Ο προσδιορισμός του ερευνητικού προβλήματος	28
3.2. Οι λόγοι επιλογής του θέματος	29
3.3. Η τεκμηρίωση της πρωτοτυπίας του αντικειμένου της διπλωματικής εργασίας.....	30
3.4. Ο σκοπός και οι στόχοι της διπλωματικής εργασίας	31
Κεφάλαιο 4: Βιβλιογραφική ανασκόπηση.....	32
4.1. Γενικά στοιχεία	32

4.1.2. Η έρευνα στην Ελλάδα	32
4.1.3. Η έρευνα στο εξωτερικό	42
4.1.4. Συμπερασματική κατάληξη	52
Κεφάλαιο 5: Ερευνητικό μέρος	54
5.1. Μεθοδολογία έρευνας.....	54
5.2. Το δείγμα πληθυσμού της έρευνας	56
5.3. Ερευνητικά εργαλεία	56
5.4. Παρουσίαση αποτελεσμάτων.....	57
Συμπεράσματα-Προτάσεις.....	65
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	70
Παράρτημα.....	74

Κεφάλαιο 1: Αποσαφήνιση όρων

1.1. Η έννοια του όρου κρίση

Μια σχολική μονάδα σε κρίση, είναι ένα σύνολο από λέξεις που προκαλούν αίσθημα ευθύνης στην εκπαιδευτική κοινότητα, η οποία έχει αναλάβει ένα ρόλο κυρίως παιδαγωγικό αλλά ταυτόχρονα και κοινωνικοποιητικό. Αν λοιπόν μέσα σε αυτήν παρουσιαστεί μια κρίση, αυτόματα η ίδια η λέξη προκαλεί στον εκπαιδευτικό συναισθήματα όπως τα παρακάτω(Μπρίνια, 2018):

- Πανικό μέχρι να αναγνωριστεί το είδος της κρίσης αυτής
- Έντονο φόβο για τις δυνατότητες που έχει ο ίδιος, έτσι ώστε να μπορέσει να ανταπεξέλθει σε αυτήν
- Αμφιβολία για το αν θα τα καταφέρει τελικά και
- Αγωνία για την έκβαση της κρίσης

Στην ελληνική γλώσσα όταν αναφέρετε η λέξη κρίση, έχει διαπιστωθεί ότι συναντιέται με διάφορες έννοιες. Σύμφωνα με την πρώτη έννοια, κρίση είναι η διαδικασία του «κρίνειν», δηλαδή χαρακτηρίζει ή κρίνει έναν άνθρωπο με όλα τα χαρακτηριστικά του (μια πράξη του, μια συμπεριφορά του ή μια στάση). Με τη δεύτερη έννοια, «κρίση» χαρακτηρίζεται μια κατάσταση η οποία δεν είναι κανονική αλλά έχει μεγάλο βαθμό επικινδυνότητας, δυσκολίας ή μπορεί ακόμα και να παραμένει κρίσιμη (Μπρίνια, 2018). Η ίδια ερευνήτρια αναφέρει επίσης ότι, «κρίση είναι μια εκτροπή από την κατάσταση της κανονικότητας, που γίνεται σε ένα σημείο καμπής στο οποίο ανατρέπεται μια κατάσταση (που αφορά ένα πρόσωπο, μια ομάδα, ένα σύνολο, μια συνθήκη, μια διαδικασία, μια οργάνωση, μια λειτουργία ή μια ισορροπία), με διαφορετική κάθε φορά ένταση, ταχύτητα και αιτιολογία και δημιουργείται μια καινούργια κατάσταση, δυναμική, ασταθή, ρευστή, δύσκολα ελεγχόμενη και επικίνδυνη, η οποία πρέπει να αντιμετωπιστεί για να επανέλθει η πρότερη κατάσταση της κανονικότητας».

Οι θεωρητικοί υποστηρίζουν την άποψη του Slaikeu (1990), σχετικά με την οποία η κρίση είναι «.....προσωρινή κατάσταση αναστάτωσης και αποδιοργάνωσης, χαρακτηριζόμενη πρωταρχικά από την αδυναμία αντιμετώπισης εκ μέρους του ατόμου, μιας συγκεκριμένης κατάστασης μέσω της χρήσης συνήθως μεθόδων

επίλυσης προβλημάτων αλλά και την πιθανότητα μιας ριζικά θετικής ή αρνητικής έκβασης».

Οι Brock, Sandoval και Lewis (2005), ορίζουν την κρίση ως «ένα ξαφνικό και απροσδόκητο γεγονός, ένα γεγονός έκτακτης ανάγκης που έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει ένα μεγάλο αριθμό μαθητών και/ή προσωπικού, ένα γεγονός που θα μπορούσε να επηρεάσει την υγεία, την ασφάλεια και/ή τη θετική κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη των μαθητών».

Όπως κάθε γεγονός, έτσι και η κρίση έχει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που την διακρίνουν και σύμφωνα με την Μπρίνια (2018) είναι τα ακόλουθα: «η επικινδυνότητα, οι έκτακτες ανάγκες, η ανεπάρκεια του χρόνου, η ανάγκη της μεγάλης ικανότητας προσαρμογής, οι πιέσεις, το απρόβλεπτο και το πρωτόγνωρο, η σύγχυση και το χάος, η διαφορετικότητα και ο ρόλος της τύχης».

Αξίζει να σημειωθεί ότι η κρίση δεν πυροδοτείται από μόνη της αλλά προκαλείται, ενώ ο ανθρώπινος παράγοντας καλείται να είναι σε ετοιμότητα για να μπορέσει να τη διαχειριστεί. Είναι λοιπόν απαραίτητο να κατηγοριοποιήσει κανείς την κρίση, ώστε να προετοιμαστεί και να είναι σε θέση να την αντιμετωπίσει. Οι Carson (1997), Green (1993), Matsaki (1994), Slaiken (1990) και Young (1998) παρουσιάζουν τις παρακάτω κατηγορίες κρίσεων: «Απειλητική για τη ζωή ασθένεια ή τραυματισμός, βίαιος και/ή απροσδόκητος θάνατος, επαπειλούμενος θάνατος και/ή τραυματισμός, πράξεις πολέμου, φυσικές καταστροφές, προκαλούμενες βιομηχανικές καταστροφές από τον άνθρωπο».

Η συγκεκριμένη διπλωματική επικεντρώνεται στις δύο κατηγορίες κρίσεων. Η 1^η αποτελεί την απειλητική για τη ζωή ασθένεια ή τραυματισμό και η 2^η τις φυσικές καταστροφές (σεισμοί). Δίνεται έμφαση λοιπόν στο γεγονός ότι από τη στιγμή που ένα μέλος της εκπαιδευτικής κοινότητας εισέλθει σε μια κατάσταση κρίσης, αυτομάτως πρέπει να κινητοποιηθεί η διαχείρισή της. Αυτό συμβαίνει επειδή κατά τον Caplan (1964), υπάρχει απορρύθμιση του ανθρώπινου παράγοντα όταν βρίσκεται σε μια κατάσταση κρίσης και μπορεί να χαθεί η αυτορρύθμισή του και ο αυτοέλεγχος, με δυσμενείς συνέπειες για τον ίδιο και τους γύρω του. Είναι ζωτικής σημασίας, λόγω του μεγάλου αριθμού ατόμων που απαρτίζουν το σχολικό περιβάλλον, να λαμβάνει χώρα ένας καλός σχεδιασμός και να πραγματοποιείται προγραμματισμός για τη διαχείριση μιας κρίσης και την αποφυγή κινδύνου, κάτι που ενδέχεται να μειώσει ακόμη και την πιθανότητα απώλειας ζωών.

1.2. Η εννοιολογική αποσαφήνιση του όρου «κίνδυνος»

Η σχολική κοινότητα καθημερινά έρχεται αντιμέτωπη με κινδύνους είτε εντός του σχολικού περιβάλλοντος είτε και εκτός του, κατά τη διάρκεια του μαθήματος ή του διαλλείματος, καθώς και προγραμματισμένων δραστηριοτήτων (όπως για παράδειγμα σε εκδρομές ή επισκέψεις στο σχολείο από συμμαθητές και εκπαιδευτικούς άλλων σχολείων, τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού).

Όπως περιγράφεται στο εγχειρίδιο διοίκησης έργων (PMI,2004) «κίνδυνος είναι ένα αβέβαιο γεγονός ή κατάσταση η/το οποία/ο, σε περίπτωση που προκύψει, μπορεί να έχει είτε θετική είτε αρνητική συνέπεια σε κάποιο στόχο του έργου». Υπάρχει επομένως η πιθανότητα να εμφανιστεί αλλά και να μην εμφανιστεί.

Ανάλογα με την προέλευσή τους, οι κίνδυνοι σε ένα σχολικό περιβάλλον διακρίνονται σε εσωτερικούς (από τη μη σωστή οργάνωση του οργανισμού, την ακαταλληλότητα ή τη μη επάρκεια των διαθέσιμων πόρων,την ελλιπή εκπαίδευση του εκπαιδευτικού προσωπικού κ.ά.) και εξωτερικούς,οι οποίοι μπορεί να είναι απρόβλεπτοι, όπως για παράδειγμα οι φυσικές καταστροφές (σεισμός κ.ά.).

Υπάρχει επομένως η πιθανότητα, οι καταστροφές να οδηγήσουν σε ατυχήματα με αποτέλεσμα τον τραυματισμό ενός ή περισσότερων ατόμων που βρίσκονται στη σχολική μονάδα. Η ανάλυση όμως, καθώς και η διαχείριση ενός κινδύνου,δίνει τη δυνατότητα να μειωθούν οι συνέπειες στον εκπαιδευτικό οργανισμό.

1.3. Η έννοια του όρου «ατύχημα»

Ο όρος ατύχημα ακούγεται πολύ συχνά στις σχολικές κοινότητες και δυστυχώς παρατηρείται σχεδόν σε καθημερινή βάση (με πτώσεις από τις σκάλες ή περιστατικά κατά τη διάρκεια της γυμναστικής κ.ά.) και σε περίπτωση σεισμού όταν εκδηλωθεί, από πτώσεις αντικειμένων ή πτώσεις λόγω αστάθειας.

Με βάση τη «μεταφορά της ενέργειας» ο Haddon (1973 & 1980) θεωρεί τα ατυχήματα ως γεγονότα,στα οποία το κοινό τους στοιχείο είναι η οξεία έκθεση του ατόμου σε ενεργειακούς παράγοντες, σε ποσότητα και χρονικό διάστημα που ξεπερνούν τη φυσική σωματική αντοχή, με άμεση συνέπεια την πρόκληση κακώσεων, δηλαδή τραύματα και βλάβες.Ο Langley (2004) από την άλλη δίνει μια διαφορετική διάσταση στο τραύμα που αφορά την ψυχολογία (μετατραυματικές

διαταραχές ως αποτέλεσμα μετά από ένα γεγονός, όπως για παράδειγμα η κατάθλιψη, οι φοβίες, το έντονο άγχος κ.ά.

Το ατύχημα είναι γενικά ένα αίτιο το οποίο προκαλεί τραυματισμό, με τον παράγοντα τύχη να παίζει σημαντικό ρόλο (Alexe, 2006). Είναι δυνατόν να προέρχεται ακόμη και από άγνωστες αιτίες, επειδή το άτομο είναι απρόσεκτο σε κάποιες στιγμές ή μπορεί να έχει άγνοια κινδύνου ή απλά να αμελεί τον κίνδυνο (PHTLS,2009). Επιβάλλεται επομένως ο οργανισμός (τα σχολεία στην προκειμένη) να πάρει τα κατάλληλα μέτρα πρόληψης για την αποφυγή ενός μοιραίου συμβάντος. Όπως υποστηρίζει ο Σαΐτης (2014), αν όχι όλα, ένα σημαντικό ποσοστό ατυχημάτων μπορούν να αποφευχθούν αν εκπονηθούν και υλοποιηθούν προγράμματα ενημέρωσης και εκπαίδευσης και υπάρξει ένας σωστός σχεδιασμός περιβάλλοντος. Με τα προαναφερθέντα, ο σχολικός χώρος είναι δυνατόν να παραμείνει ασφαλής.

1.4. Εννοιολογική αποσαφήνιση του όρου «ασφάλεια»

Ετυμολογικά, ο όρος ασφάλεια προέρχεται από τη λατινική λέξη “salvus”(ασφαλής) και έχει σχέση με τη λέξη “salus”(καλή υγεία), “saluber”(υγιής) και “solibus” (γερός) (Nilsenet al,2004).

Η ασφάλεια (safety) είναι μια κατάσταση κατά την οποία έχει εξαλειφθεί ο κίνδυνος μετά από ένα ατύχημα, τραύμα ή απώλεια (Alexe, 2006). Έχει επίσης σχέση με τον τρόπο που λειτουργεί το σχολείο, με την εκπόνηση ασκήσεων ετοιμότητας ακολουθώντας τις οδηγίες των αρμόδιων οργανισμών, την επιμόρφωση του εκπαιδευτικού προσωπικού, την επάρκεια του εξοπλισμού του σχολείου, την υποδομή και συντήρησή του, καθώς και το επικοινωνιακό πλαίσιο με το οποίο κινείται.

Δυστυχώς λόγω απρόοπτων καταστάσεων, υπάρχει η πιθανότητα εμφάνισης ενός ή πολλών επειγόντων περιστατικών, κατά την εμφάνιση των οποίων κρίνεται απαραίτητη η παροχή πρώτων βοηθειών.

1.5. Η έννοια του όρου «πρώτες βοήθειες»

Για να υπάρχει αρμονία στο σχολικό περιβάλλον, απαραίτητη προϋπόθεση είναι η προάσπιση της υγείας του μαθητή, του εκπαιδευτικού και του εργαζόμενου στο χώρο, καθώς και η διαφύλαξη της υγείας του. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (1946), Υγεία είναι «η κατάσταση της πλήρους σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας και όχι μόνο η απουσία ασθένειας ή αναπηρίας» (Susan C. deWit, 2013). Δυστυχώς η υγεία του καθενός μπορεί να διαταραχθεί ή να διακινδυνέψει και κατά συνέπεια να κριθεί ζωτικής σημασίας η παροχή πρώτων βοηθειών.

Ο Μπαλτόπουλος (2001) δίνει τον ακόλουθο ορισμό: «Σαν πρώτες βοήθειες θα μπορούσε να ορίσει κανείς την άμεση φροντίδα που δίνεται σε έναν τραυματία ή σε κάποιον που αρρώστησε ξαφνικά».

Οι πρώτες βοήθειες είναι «το σύνολο των φροντίδων» που παρέχει το άτομο που θα βρεθεί πρώτο στο συμβάν, σε ένα ή περισσότερα θύματα που παρουσίασαν κάποιο πρόβλημα εξαιτίας ατυχήματος ή ξαφνικής ασθένειας, ώσπου να του παρασχεθεί οργανωμένη βοήθεια (Πετρίδης, Ευτυχίδου & Τσόγας, 2011). Η παροχή πρώτων βοηθειών κατά τους (Πετρίδη, Ευτυχίδου & Τσόγα, 2011) αποσκοπεί στα εξής:

- ✓ Να διατηρηθεί στη ζωή το θύμα
- ✓ Να μειωθεί όσο το δυνατόν περισσότερο η «βλάβη» από το ατύχημα ή την ασθένεια
- ✓ Να αποφευχθεί η επιδείνωση της κατάστασης στην οποία ήδη βρίσκεται
- ✓ Να διατηρηθεί η κατάστασή του σε ικανοποιητικό επίπεδο πριν καταφθάσει οργανωμένη βοήθεια, η οποία θα παίζει καθοριστικό ρόλο στην τελική έκβαση του περιστατικού
- ✓ Να μεταφερθεί το άτομο με ασφάλεια στο νοσοκομείο
- ✓ Να μην πονάει (ή να μην πονάει αφόρητα)
- ✓ Να του παρασχεθεί η καλύτερη «ηθική συμπαράσταση»

Φυσικά δεν είναι μόνο τα παραπάνω, είναι δυνατόν λόγω βίαιων και απρόβλεπτων καταστάσεων, όπως σε μια καταστροφή, σε μικρό χρονικό διάστημα να χρειαστεί να παρασχεθούν πρώτες βοήθειες σε παραπάνω από ένα θύμα. Προκύπτει λοιπόν ο προβληματισμός για τον πρώτο ανταποκριτή στο συμβάν και για

τον τρόπο με τον οποίο θα επιλέξει την παροχή πρώτων βοηθειών, προς το θύμα που θα βοηθήσει πρώτο.

1.6. Εννοιολογική αποσαφήνιση των όρων «καταστροφή» και «διαλογή»

Σύμφωνα με το Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (WHO) καταστροφή είναι «ένα ξαφνικό οικολογικό φαινόμενο ικανού μεγέθους ώστε να απαιτείται εξωτερική βοήθεια».

Ένας ακόμη ορισμός δόθηκε από τον Λέκκα (2000), κατά τον οποίο η λέξη «φυσική καταστροφή» (Naturaldisaster) αναφέρεται ως: τα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος τα οποία επηρεάζουν αρνητικά τον ανθρώπινο οργανισμό και τα προκαλούν εξωγενείς και απροσδιόριστες δυνάμεις, η πιθανότητα να παρουσιαστεί ένα καταστροφικό γεγονός σε μια συγκεκριμένη περιοχή και σε δεδομένη χρονική στιγμή, καθώς και μια κατάσταση κατά την οποία κινδυνεύει η ζωή και η περιουσία.

Η προσέγγιση στο περιστατικό καθορίζεται από το είδος του συμβάντος και από τον αριθμό των θυμάτων. Ακολουθεί η ορολογία που διαχωρίζει το ατύχημα από την καταστροφή.

- Ατύχημα με πολλά θύματα: έως 25 θύματα
- Ατύχημα με μαζικές απώλειες υγείας: 25-100 θύματα
- Καταστροφή: περισσότερα από 100 θύματα

Εστιάζοντας στο ιατρικό κομμάτι η άποψη του Noji EK (1977) τονίζει ότι σε μια καταστροφή επειδή ο χρόνος πιέζει την επέμβαση και ο αριθμός των θυμάτων ξεπερνά τις δυνατότητες του ήδη υπάρχοντος προσωπικού, είναι απαραίτητη η εξωτερική βοήθεια. Αλλά μέχρι την άφιξη της κρίνεται απαραίτητη η εφαρμογή μιας στρατηγικής ταξινόμησης των θυμάτων, ώστε να είναι επιτυχής η διάσωση.

«Ο όρος διαλογή (Triage) είναι μια γαλλική λέξη που σημαίνει ταξινόμηση. Από ιατρικής απόψεως, η διαλογή είναι η ταξινόμηση των θυμάτων με βάση τη σοβαρότητα των κακώσεών τους. Αυτό εξυπηρετεί περαιτέρω στη θέσπιση προτεραιοτήτων στην ανάγκη παροχής ιατρικής φροντίδας και μεταφοράς στο νοσοκομείο των τραυματιών» (PHTLS, 2009: 496). Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι η «συμβατική διαλογή» αποσκοπεί στη δυνατότητα που έχει ο διασώστης, ώστε να παρέχει στο μέγιστο βαθμό τη βοήθεια σε κάθε έναν τραυματία

ξεχωριστά, σε αντίθεση με την «διαλογή καταστροφών» η οποία αποσκοπεί στη δυνατότητα να παρέχει στο μέγιστο βαθμό τη βοήθεια στον μεγαλύτερο αριθμό τραυματιών στα μέτρα του δυνατού (PHTLS, 2009). Η διαλογή στο σχολικό περιβάλλον μπορεί να πραγματοποιηθεί στα εξής σημεία:

- ✓ Στον τόπο που εντοπίζονται τα θύματα (για παράδειγμα στην αίθουσα ή στη βιβλιοθήκη ή στο γραφείο των εκπαιδευτικών που έχει καταρρεύσει και έχουν εγκλωβιστεί)
- ✓ Στον τόπο που μεταφέρονται (αυλή σχολείου) πριν τη διακομιδή τους στο νοσοκομείο

Πραγματοποιείται αρχικά από τον εκπαιδευτικό που ήδη είναι τοποθετημένος στο συμβάν μέχρι να φτάσει οργανωμένη και εξειδικευμένη βοήθεια, προϋποθέτει όμως εκπαίδευση για την εφαρμογή της και μεγάλη εμπειρία στον τόπο του συμβάντος. Κατόπιν από παραϊατρικό ή ιατρικό προσωπικό άρτια καταρτισμένο που θα φροντίσει να μεταφερθούν τα θύματα στο νοσοκομείο θέτοντας προτεραιότητες.

Οι κατηγορίες ταξινόμησης είναι τέσσερις και κατηγοριοποιούνται ανάλογα με την σοβαρότητα της κατάστασης:

- **Η Τάξη I**, περιλαμβάνει τραυματίες που βρίσκονται σε κρίσιμη κατάσταση λόγω των κακώσεών τους αλλά είναι δυνατή η επιβίωσή τους και «κωδικοποιούνται χρωματικά με κόκκινο χρώμα».
- **Η Τάξη II**, τραυματίες που έχουν κακώσεις μέτριες και «κωδικοποιούνται χρωματικά με κίτρινο χρώμα».
- **Η Τάξη III**, τραυματίες με μικρές κακώσεις, είναι περιπατητικοί και «κωδικοποιούνται χρωματικά με πράσινο χρώμα».
- Τέλος, **στην Τάξη IV** οι τραυματίες ή έχουν απεβίωσαν ή η κατάστασή τους περιλαμβάνει κακώσεις που ο θάνατος είναι «επικείμενος ή πιθανός» και θεωρούνται «νεκροί ή αναμενόμενοι», ενώ «κωδικοποιούνται χρωματικά με μαύρο χρώμα». Η διαλογή δεν διακόπτεται και συνεχίζεται κατά τακτά χρονικά διαστήματα (PHTLS, 2009).

Λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερθέντα, το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι η άμεση αντιμετώπιση είναι κομβικό σημείο για την επιβίωση του ατόμου ή των ατόμων και ο εκπαιδευτικός θα κάνει τη διαφορά περιορίζοντας τον αριθμό των θυμάτων ως πρώτος ανταποκριτής. Προϋποθέτει δύναμη ψυχής από τον εκπαιδευτικό

διότι δεν έχει να αντιμετωπίσει ένα μόνο θύμα αλλά περισσότερα. Αξίζει να σημειωθεί ότι είναι εθελοντής ο οποίος με την κατάλληλη εκπαίδευση και στο μέτρο των δυνατοτήτων του, γνωρίζοντας τα όρια που υπάρχουν, μπορεί να παρέμβει. Διότι τα δευτερόλεπτα μετρούν για την αύξηση της πιθανότητας επιβίωσης θυμάτων.

1.7. Η έννοια του εθελοντισμού

Ο εθελοντισμός είναι μια ευρεία έννοια η οποία βασίζεται στην προσφορά υπηρεσιών χωρίς αντάλλαγμα από το άτομο προς την κοινωνία γενικότερα παίρνοντας μέρος σε οργανώσεις που έχουν ομαδικό χαρακτήρα, δίνοντας βάση στον συνάνθρωπο και έχουν δράση που αποσκοπεί στο κοινωνικό καλό (αιμοδοσία , σύλλογοι προστασίας παιδιών κ.λ.π) (Χατζημουσιάδης Π, Αθανασίου Μ. 2010). Είναι τρόπος ζωής που δεν τον επιβάλλουν αλλά είναι προσωπική επιλογή του ατόμου έχοντας ελεύθερη βούληση και κριτική σκέψη.

Σύμφωνα με τον Καλλιακμάνη, (2000) ο εθελοντής διαθέτει «ψυχικά χαρίσματα», είναι έτοιμος να επέμβει ανά πάσα στιγμή και όχι επειδή προκύπτει ανάγκη ή όταν το απαιτούν οι περιστάσεις.

Η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας αναφέρεται στην μεγαλειώδη ιδέα του Εθελοντισμού και ταυτόχρονα παρουσιάζει το σύστημα του Εθελοντισμού:

1. Το Ευρωπαϊκό Κέντρο Εθελοντισμού θεωρεί τον εθελοντισμό ως ένα μέσο με το οποίο θα επιτευχθεί η κοινωνική ένταξη και ολοκλήρωση και παίζει ρόλο στην σύνδεση της κοινωνίας, αναπτύσσοντας δεσμούς εμπιστοσύνης και αλληλεγγύης. Επιπλέον, θεωρείται ως εργαλείο που προωθεί τα άτομα στην ενεργητική συμμετοχή και τα καθιστά υπεύθυνα άτομα (<https://www.civilprotection.gr/el/σύστημα-εθελοντισμού>).
2. Με τον εθελοντισμό άτομα που ανήκουν σε διαφορετικές ηλικιακές ομάδες και τάξεις όπως κοινωνικές και οικονομικές είναι σε θέση να συντελέσουν στην θετική πρόοδο και αλλαγή. Έτσι, καθώς διανύεται μια εποχή όπου οι καταστροφές είτε είναι φυσικές είτε τεχνολογικές παίρνουν ανησυχητικές διαστάσεις λόγω ρυθμού εμφάνισης, η έννοια του εθελοντισμού έχει κύρια σημασία υπογραμμίζοντας την ανάγκη για κοινωνική αλληλεγγύη και ανιδιοτελή προσφορά, ενώ θεωρείται μεγάλο ατού για τον φορέα της πολιτικής προστασίας που υπολείπεται από άτομα, όταν σε τέτοια

περιστατικά με μεγάλο αριθμό θυμάτων κρίνεται αναγκαία η άμεση παροχή βοήθειας. Επίσης, εθελοντικές ομάδες αν κληθούν είναι σε θέση να εκπαιδεύσουν εκπαιδευτικούς και μαθητές στα σχολεία για την αντιμετώπιση μιας κρίσης. Μέλη των εθελοντικών οργανώσεων ανήκουν σε όλα τα επαγγέλματα καθώς και στο επάγγελμα των εκπαιδευτικών οι οποίοι λόγω ευαισθησίας στην εύθραυστη ηλικία των μαθητών νιώθουν την ανάγκη για συμμετοχή.

3. Κατά τη διάρκεια του σχολικού ωραρίου, σε εκδρομές, σε εκπαιδευτικές επισκέψεις άλλων σχολικών μονάδων στο χώρο, ακόμα και όταν φιλοξενούνται εκπαιδευτικοί και μαθητές άλλων κρατών που πραγματοποιούνται μέσω δράσεων μαθησιακής κινητικότητας προσωπικού σχολικής εκπαίδευσης (Erasmus), όπου οι μαθητές είναι ανήλικοι και οι εκπαιδευτικοί φέρουν ευθύνη για την ασφάλειά τους ας αναλογιστεί ο καθένας προσωπικά τις πιθανότητες που υπάρχουν να χτυπήσει ο εγκέλαδος απροειδοποίητα καθώς και τι σημαντικότητα της παρέμβασης από εκπαιδευτικούς που γνωρίζουν πρώτες βοήθειες.

Κεφάλαιο 2: Διαχείριση κρίσεων στο σχολείο σε περίπτωση σεισμού

2.1. Ο τρόπος αντίδρασης σε σεισμό

Ο σεισμός είναι ένα τραυματικό γεγονός που ασκεί ψυχική πίεση, έντονα συναισθήματα με κυρίαρχα το φόβο, την ανασφάλεια και την αίσθηση ότι κανείς δεν είναι σε θέση να τον βοηθήσει. Ειδικότερα αν διακυβέβαιται η ζωή και η σωματική ακεραιότητα του ιδίου ή του περίγυρού του. Ο τρόπος με τον οποίο θα αντιδράσει το άτομο είναι διαφορετικός.

Σύμφωνα με την άποψη της Μπεργιαννάκη-Δερμιτζάκη (2003), οι επιπτώσεις που θα προκληθούν στην υγεία του, ο κίνδυνος της παρουσίας και της βαρύτητας μιας «ψυχικής αντίδρασης» και τα συμπτώματα που θα εμφανιστούν «εξαρτώνται από την ένταση του ψυχοπαιεστικού παράγοντα που τα προκαλεί (στρέσορα) και σχετίζονται με τον τύπο του (ειδικά χαρακτηριστικά) και την δριμύτητά του (ένταση)». Οι παράγοντες που έχουν σχέση με τις επιπτώσεις στην υγεία είναι οι ακόλουθοι:

- Οι «διαμεσολαβητές » του ψυχικού στρες και συγκεκριμένα η ανάπτυξη του ατόμου, ο χαρακτήρας του, αν υπάρχει κάποια ασθένεια, αν είχε παρόμοια εμπειρία , αν υπάρχει το κατάλληλο υποστηρικτικό περιβάλλον όπου θα αναρρώσει και το πόσο σημαντικό θεωρεί το γεγονός για τον εαυτό του.
- Ο κοινωνικός περίγυρος ο οποίος θα καλύψει το άτομο συναισθηματικά παρέχοντας «φροντίδα, στήριξη, παρηγοριά και ενθάρρυνση» και θα του δώσει τη δυνατότητα να επεξεργαστεί το συμβάν και να «εκτονώσει» το συναίσθημα που θα επηρεάσει μελλοντικά τη σωματική υγεία του.
- Ο χρόνος που πέρασε το άτομο ως μέλος μιας ομάδας με παρόμοια εμπειρία.

Μέσα στο σχολικό ωράριο όπου το πρόγραμμα κυλάει ομαλά και η σχολική κοινότητα είναι σε ηρεμία μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα αλλάζει όλο το κλίμα και τα άτομα ζουν αιφνίδια αντιστροφή της κατάστασης, κατά την οποία κυριαρχεί ο πανικός, το άγχος, το αίσθημα αδυναμίας ελέγχου, ενώ όπως υποστηρίζει η Μπεργιαννάκη- Δερμιτζάκη (2003), «η έλλειψη υπόστασης της καταστροφικής δύναμης προκαλεί τρόμο, ενώ μέσα στην περιοχή που εκδηλώνεται ο σεισμός δεν υπάρχει δυνατότητα διαφυγής, αλλά μόνο η αναγκαστική έκθεση στην ανεξέλεγκτη

σεισμική δύναμη που δεν μπορεί να αποτραπεί». Υπάρχει και το γεγονός της σεισμικής ακολουθίας, μετά το σεισμό έπεται και ο μετασεισμός ή οι μετασεισμοί, που οδηγούν τα άτομα σε μια «κατάσταση συνεχούς εγρήγορσης» όπου σταματούν τις υπόλοιπες δραστηριότητες για την «αποκατάσταση των ζημιών».

Συμπεριφορά προσεισμικά

Παρόλο που ο σεισμός είναι μια απειλή οι περισσότεροι δεν δίνουν την δέουσα προσοχή. Κάποιοι στηριζόμενοι στη σκέψη ότι η πρόληψη δεν θα καταφέρει να εξαλείψει την απειλή την θεωρούν χάσιμο χρόνου. Άλλοι πάλι έχουν την εντύπωση ότι δεν θα είναι οι ίδιοι θύματα και αυτό παρατηρείται στα «πλαίσια μη προσαρμοστικών ψυχολογικών μηχανισμών άμυνας». Σκεπτόμενοι με αυτόν τον τρόπο δεν θέλουν να συμμετέχουν σε δράσεις πρόληψη (Μπεργιαννάκη- Δερμιτζάκη, 2003).

Υπάρχουν όμως και οι περιπτώσεις κατά το οποίο το άτομο είναι από τη φύση του αγχώδες, ανήσυχο, αλλά πιστεύει ότι πρέπει να είναι προετοιμασμένο για την πιθανότητα εκδήλωσης σεισμού. Αξίζει να σημειωθεί ότι το συγκεκριμένο άτομο μπορεί να επιδείξει την κατάλληλη συμπεριφορά κατά τη διάρκεια του σεισμού αν προηγηθεί η κατάλληλη εκπαίδευσή.

Συμπεριφορά κατά τη διάρκεια του σεισμού

Αναφορικά με τη συμπεριφορά κατά τη διάρκεια σεισμού, διαπιστώθηκε ότι ποσοστό 12-25% των ατόμων που έχουν πληγεί διατηρούν την ψυχραιμία τους, 50-75% παραμένουν ακίνητοι χωρίς καμία αντίδραση και νιώθουν φόβο, ενώ ποσοστό 10-25% «αναπτύσσουν οιστριονικές και συγχυτικόμορφες αντιδράσεις». Μόνο σε περίπτωση σεισμού με μεγάλη ένταση υπάρχει η πιθανότητα να παρουσιαστεί σοβαρός πανικός. Ειδικότερα στην χώρα μας μόνο το 16% παρουσίασε « επικίνδυνη ή ακατάλληλη συμπεριφορά» και περίπου το 50% παρουσίασε «κατάλληλη συμπεριφορά». Γενικά η συμπεριφορά των ατόμων προσαρμόζεται και επηρεάζεται από την εκπαίδευση ή παρελθόντες εμπειρίες παρόμοιων συμβάντων. Αν το άτομο θα ζήσει ή θα καταλήξει θα το καθορίσει η κατάλληλη συμπεριφορά. Αν χάσει την ψυχραιμία του και τον κατακλίσει το αίσθημα του άγχους και ίσως ο πανικός τότε η ακινητοποίηση και η μη παρέμβαση είναι δυνατόν να αποβούν μοιραίες. Η

εκπαίδευση που συνοδεύεται από ασκήσεις με προσομοιώσεις κ.α είναι ζωτικής σημασίας για την επιβίωση (Μπεργιαννάκη-Δερμιτζάκη, 2003).

Συμπεριφορά αμέσως μετά το σεισμό

Η συμπεριφορά που εμφανίζουν μετά την παρέλευση του σεισμού ποικίλει. Κατά την άποψη της Μπεργιαννάκη-Δερμιτζάκη (2003), κάποια άτομα είναι ήρεμα και επικρατεί η λογική, μερικά είναι απαθή και σταματούν οποιαδήποτε δραστηριότητα, αλλά τα περισσότερα έχουν «μειωμένες γνωστικές ικανότητες». Επίσης αναφέρει ότι «οι προσωπικότητες αρκετές φορές γίνονται καρικατούρες, όπου οιστριονικά άτομα τείνουν να εμφανίζουν «νευρικές κρίσεις», ενώ ψυχαναγκαστικά άτομα επιδεικνύουν «ηρωικές» συμπεριφορές».

Συναισθήματα

Μια φυσική καταστροφή όπως ο σεισμός προκαλεί αρνητικά συναισθήματα. Ενώ πριν το σεισμό το άτομο αρνείται την παρουσία του στη συνέχεια διακατέχεται από την απειλή του θανάτου. Αυτή γίνεται εντονότερη αν σκεφτεί ότι μπορεί να συμβεί στον ίδιο ή κοντινά και αγαπημένα του πρόσωπα. Στη συνέχεια αμέσως μετά το σεισμό διακατέχεται από συναισθήματα αγωνίας και φόβου για πιθανό τραυματισμό ή θάνατο των προσφιλών του προσώπων. Επίσης «κυριαρχούνται από αισθήματα αβοηθητότητας, απόλυτης αδυναμίας, αίσθημα έκθεσης σε τρομακτική απειλή, φόβο, ανησυχία, άγχος, θλίψη, θυμό, προσβολή, δυσπιστία, συναισθηματική απόσυρση και έλλειψη ελπίδας»(Μπεργιαννάκη-Δερμιτζάκη, 2003).

Αντιδράσεις

Παρόλο που ο σεισμός διαρκεί δευτερόλεπτα, το στρες που προκαλεί είναι έντονο και αυτό με τη σειρά του κινητοποιεί μια σειρά αντιδράσεων στο σώμα του ατόμου. Ανεβαίνουν τα επίπεδα του άγχους, τα θύματα ακόμα και τα άτομα που τους έχει ανατεθεί η ευθύνη για τις δράσεις μετά το σεισμό νιώθουν «μούδιασμα στη σκέψη», αποπροσανατολισμό. Άλλα άτομα «παγώνουν» και δεν αντιδρούν (Μπεργιαννάκη-Δερμιτζάκη, 2003). Κάποια φωνάζουν, κλαίνε, τρέχουν να σωθούν, ψάχνουν τους φίλους τους όταν πρόκειται για μαθητές. Μια ψυχική εκδήλωση πιο εύκολα και δύσκολα διαχειρίσιμη, είναι δυνατόν να εμφανίσουν:

- ✓ μαθητές που φοιτούν σε σχολεία ειδικής αγωγής ή είναι ενταγμένα στα υπόλοιπα σχολεία και παρουσιάζουν κινητικά ή νοητικά προβλήματα
- ✓ μαθητές με προβλήματα υγείας όπως επιληψία, σακχαρώδης διαβήτης, μαθητές που παθαίνουν κρίσεις πανικού ή κρίση άσθματος, με βαρηκοΐα
- ✓ μαθητές που τραυματίστηκαν κατά τη διάρκεια του σεισμού
- ✓ μαθητές που δεν τραυματίστηκαν αλλά είδαν συμμαθητή ή εκπαιδευτικό που τραυματίστηκε σοβαρά και η εικόνα έχει χαραχτεί στη μνήμη τους
- ✓ εκπαιδευτικοί που τραυματίστηκαν ή έχουν σοβαρά προβλήματα υγείας
- ✓ μαθητές ή εκπαιδευτικοί που έχουν ζήσει έναν σεισμό

Η Μπεργιαννάκη-Δερμιτζάκη (2003), παρουσιάζει τις κατηγορίες ψυχοπαθολογικών διαταραχών:

1. Η οξεία αντίδραση στο στρες εκδηλώνεται μέσα σε 2-3 λεπτά μετά το γεγονός και υποχωρεί σε διάστημα 2-3 ημερών. Τα σημεία και συμπτώματα που παρατηρούνται είναι διάφορα, «με πιο χαρακτηριστικά την αίσθηση μουδιάσματος, την στένωση του πεδίου της προσοχής, την προφανή απώλεια προσανατολισμού, την άσκοπη υπερδραστηριότητα, το αίσθημα ψυχολογικής έντασης, το αίσθημα απόγνωσης ή απελπισίας, τα συμπτώματα αποπροσωποποίησης και αποπραγματοποίησης, και τα συμπτώματα αυτονομικής υπερδραστηριότητας (ταχυσφυγμία, ξηροστομία, εφίδρωση, αίσθημα παλμών, κ.λ.π)».
2. Η διαταραχή στρες μετά από ψυχοτραυματική εμπειρία εκδηλώνεται σε διάστημα 6 μηνών και «... Προκύπτει σαν καθυστερημένη ή παρατεταμένη αντίδραση σε ένα ψυχοπιεστικό γεγονός ή κατάσταση (μικρής ή μεγάλης διάρκειας) εξαιρετικά απειλητικής ή καταστροφικής φύσεως, που είναι πιθανόν να προκαλέσει διάχυτη δυσφορία σχεδόν σε οποιονδήποτε...»
3. Η διαταραχή της προσαρμογής εκδηλώνεται και εξαφανίζεται στο διάστημα 1-6 μηνών. Η δυσφορία και η συναισθηματική κούραση την χαρακτηρίζουν
4. Η μεταβολή της προσωπικότητας που επιμένει.
5. Άλλες διαταραχές που συνοδεύονται με μετασεισμικό στρες
 - ✓ « Γενικευμένη Αγχώδης Διαταραχή (ΓΑΔ)
 - ✓ Αντιδράσεις σωματοποίησης
 - ✓ Κατάθλιψη
 - ✓ Κατάχρηση Ουσιών, Οινοπνευματωδών και Φαρμάκων

✓ Φοβίες»

Επίσης αναφέρει και τα συμπτώματα που δεν εμπίπτουν σε παθολογικές διαταραχές και είναι τα εξής:

- ✓ «Το ήπιο άγχος
- ✓ Η ευερεθιστότητα
- ✓ Η εχθρικότητα
- ✓ Η ήπια κατάθλιψη
- ✓ Οι σωματικές αιτιάσεις
- ✓ Οι διαταραχές του ύπνου»

Τα προαναφερθέντα μπορούν να μετριαστούν αν οι εκπαιδευτικοί είναι επιμορφωμένοι και εκπαιδευμένοι στις βασικές πρώτες βοήθειες, στις πρώτες βοήθειες σε περίπτωση σεισμού και στις ψυχολογικές πρώτες βοήθειες.

2.2.Σχέδια διαχείρισης σε σεισμό

Για την άμεση απόκριση στο σεισμό ο εκπαιδευτικός, το σχολείο πρέπει να είναι σε ετοιμότητα. Για την επίτευξη αυτού επιβάλλεται η ύπαρξη σχεδίου δράσης αντιμετώπισης καταστροφών και η ετοιμότητα των φορέων που το υλοποιούν.

Το σχέδιο «Ξενοκράτης» συντάχθηκε από τη ΓΓΠΠ με την Υ.Α. 1299/2003 (ΦΕΚ 423 Β΄/10-4-2003) και αναθεωρήθηκε με συμπληρωματική Υ.Α. 3384/2006 (ΦΕΚ 776/28-6-06) κατά το οποίο δημιουργείται ένα σύστημα για την αντιμετώπιση καταστροφών και όσο είναι εφικτό για την διαφύλαξη της ζωής, της υγείας, της περιουσίας και του περιβάλλοντος. Ειδικότερα ορίζονται οι φορείς και οι υπηρεσίες που αναλαμβάνουν υπευθυνότητες καθώς και τα συντονιστικά και διευθυντικά όργανα, δίνονται στοιχεία για την εκτίμηση καταστάσεων, για τον τρόπο που αξιολόγησης κινδύνων και την υλοποίηση σχεδίων αντιμετώπισης ειδικών κινδύνων (σεισμός), χαράσσονται κοινές γραμμές στρατηγικής, οργάνωσης, συντονισμού του ανθρώπινου δυναμικού, επιλύονται προβλήματα των εμπλεκόμενων φορέων και των θυμάτων και τέλος κατασκευάζεται ένα επικοινωνιακό σύστημα (<https://www.civilprotection.gr/el/γενικό-σχέδιο-πολιτικής-προστασίας>).

Η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας (Γ.Γ.Π.Π), ορίζει αρμοδιότητες σχετικά με την οργάνωση και τον συντονισμό των δράσεων πολιτικής προστασίας και αφορούν την πρόληψη μιας καταστροφής, την ετοιμασία του ανθρώπινου δυναμικού και τα μέσα που απαιτούνται, την «επιχειρησιακή ένταξη Ειδικευμένων εθελοντών του μητρώου της Γ.Γ.Π.Π». Αναφορικά με την έρευνα και το σχεδιασμό χαράσσει μια πολιτική, έρχεται σε επικοινωνία με τα Υπουργεία και φορείς, είναι δεκτική σε προγράμματα και δράσεις. Επίσης, έχει την υποχρέωση να τηρεί μητρώο Εθελοντικών οργανώσεων και εξειδικευμένων εθελοντών ώστε σε μια καταστροφή να είναι σε θέση να τους αναζητήσει αν αυτό κριθεί αναγκαίο. Καταρτίζει και υλοποιεί προγράμματα με σκοπό να ενημερώνει, επιμορφώνει και εκπαιδεύει στελέχη, εθελοντικές οργανώσεις, μαθητές στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Ένα σημαντικό βήμα είναι ότι έχει θέσει σε λειτουργία και προωθεί το Πανευρωπαϊκό νούμερα έκτακτης ανάγκης το 112. Επιπλέον, επιβλέπει και επεμβαίνει στο σχεδιασμό που πραγματοποιείται κάθε χρόνο και αν χρειαστεί αναθεωρεί και προτείνει δράσεις (<https://www.civilprotection.gr/el/αρμοδιότητες>, 2019). Τέλος, σε περίπτωση μιας φυσικής καταστροφής κινητοποιεί τον αρμόδιο φορέα, περιφέρεια, νομαρχία, δήμο, Διοικητές νοσοκομείων και Διευθυντές εκπαίδευσης, ανάλογα με το μέγεθος του συμβάντος, οι οποίοι επωμίζονται και την ευθύνη για την ετοιμότητα και το αποτέλεσμα της έκβασης του σεισμού.

Κύριοι φορείς της πολιτικής προστασίας είναι η Ελληνική αστυνομία, το Πυροσβεστικό σώμα, το Εθνικό κέντρο άμεσης βοήθειας οι οποίοι έχουν άμεση σχέση με τα σχολεία και βοηθητικοί οι εθελοντικές οργανώσεις.

Το Σύστημα Διοίκησης Συμβάντος δημιουργήθηκε για την αποφυγή της αντιπαράθεσης μεταξύ των διάφορων φορέων η οποία, σε μια καταστροφή μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την επιχείρηση εμποδίζοντας τη συνεργασία τους επειδή υπάρχει η πιθανότητα να αλληλοεπικαλυφθούν οι δικαιοδοσίες. Δίνει το δικαίωμα στις υπηρεσίες να επεμβαίνουν σε ένα περιστατικό χωρίς τριβές και χάσιμο χρόνου, με τον κάθε φορέα να έχει γνώση των αρμοδιοτήτων του» χρησιμοποιώντας μια κοινή οργανωτική δομή και γλώσσα. (PHTLS, 2009). Σύμφωνα με αυτό, σε κάθε ατύχημα ορίζεται ένα άτομο επικεφαλής που επωμίζεται την γενική ευθύνη διαχείρισης του συμβάντος, ο Επικεφαλής ή Διοικητής του ατυχήματος.

Αν το ατύχημα είναι μικρής έκτασης, ο Επικεφαλής προέρχεται κάθε φορά από τον καταλληλότερο φορέα διαχείρισης του συμβάντος ανάλογα με το είδος του. Οι ομάδες των υπόλοιπων φορέων οφείλουν να ακολουθούν τις οδηγίες του Επικεφαλής.

Αν το ατύχημα είναι μεγάλης έκτασης με πολλά θύματα, ο επικεφαλής- Διοικητής Συμβάντος ορίζει τους υπεύθυνους των φορέων που εμπλέκονται και έχει υπό την εποπτεία του τις ομάδες. Κάθε ομάδα έχει το δικό της αρχηγό. Ο επικεφαλής παραμένει στο επιχειρησιακό κέντρο, δηλαδή σε έναν χώρο στον τόπο του συμβάντος, στην ψυχρή ζώνη, από όπου παρακολουθεί και συντονίζει τις επιχειρήσεις των διαφόρων συνεργείων καθώς βρίσκεται σε συνεχή επαφή με τους υπεύθυνους κάθε φορέα από τους οποίους και ενημερώνεται. Ορίζονται χώροι Διαλογής, Αντιμετώπισης, Διακομιδών, Στάθμευσης των μέσων διακομιδής, Προμηθειών και Αποκατάστασης.

Γίνεται αντιληπτό ότι ώσπου να φτάσει η οργανωμένη βοήθεια, οι εκπαιδευτικοί είναι οι πρώτοι ανταποκριτές και αυτοί καλούνται να διαχειριστούν την κρίση στα πρώτα λεπτά. Σε ένα σχέδιο διαχείρισης καθοριστικό ρόλο στη σχολική μονάδα έχουν:

- ✓ ο Ο.Α.Σ.Π με το μνημόνιο ενεργειών
- ✓ οι διευθύνσεις με την υποστήριξη που παρέχουν
- ✓ η αγωγή υγείας με τα προγράμματα που υλοποιούνται

Επιδιώκουν την υιοθέτηση από εκπαιδευτικούς και μαθητές συμπεριφορών και στάσεων που θα διαφυλάξουν την υγεία τους και θα αποτρέψουν αντιδράσεις που θα τους οδηγήσουν σε ψυχολογικά προβλήματα.

2.3. Ο ρόλος της αγωγής υγείας

Η Παιδεία συνδέεται με την κοινωνία και αποσκοπεί στην παροχή γνώσεων στο μαθητή αλλά και στη διαμόρφωση του χαρακτήρα του, την ανάπτυξη δεξιοτήτων ώστε να τον προετοιμάσει για τα εμπόδια που θα συναντήσει στην κοινωνία ως ενεργό μέλος (Στάππα-Μουρτζίνη, 2010). Το σχολείο παίζει καθοριστικό ρόλο και είναι το σημείο σύνδεσης της κοινωνίας με το μαθητή. Οι εκπαιδευτικοί καλούνται να ανταπεξέλθουν στο ρόλο του παιδαγωγού, ενώ καλούνται να συμμετέχουν σε δράσεις που θα αναβαθμίσουν την εκπαίδευση, με καινοτόμες δράσεις που υποστηρίζονται από το Υπουργείο Παιδείας. Ως μια από αυτές χαρακτηρίζεται και η Αγωγή Υγείας.

Η Στάππα-Μουρτζίνη (2010) υποστηρίζει ότι «Η Αγωγή Υγείας στα σχολεία είναι μια συγκροτημένη εκπαιδευτική διαδικασία διεπιστημονικού και διαθεματικού

χαρακτήρα». Επίσης, αναφέρει ότι η Αγωγή Υγείας δεν αποσκοπεί μόνο στο να ενημερώσει και να δώσει πολλές και εξειδικευμένες γνώσεις που σχετίζονται με την υγεία, αλλά χρησιμοποιεί μεθόδους που αποσκοπούν στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και στην καλλιέργεια θετικών συμπεριφορών, μέσω της ενεργητικής συμμετοχής και της βιωματικής μάθησης για την διαφύλαξη και προαγωγή της υγείας (Στάππα-Μουρτζίνη, 2010). Τέλος, κατά την άποψη της (Στάππα-Μουρτζίνη, 2010) η Αγωγή Υγείας είναι ο συνδετικός κρίκος του σχολείου με την κοινωνική πραγματικότητα και οδηγεί «στην αναβάθμιση της σχολικής ζωής».

Οι στόχοι επιτυγχάνονται με την εκπόνηση δραστηριοτήτων οι οποίες κινούνται σε 9 βασικούς άξονες. Στην συγκεκριμένη έρευνα η Αγωγή Υγείας επικεντρώνεται σε 2 θεματικούς άξονες, με τον πρώτο να αφορά τον εθελοντισμό στον οποίο εντάσσονται οι πρώτες βοήθειες και με τον δεύτερο οι δράσεις να κινούνται γύρω από την αντιμετώπιση έκτακτων καταστάσεων (σεισμών) (Στάππα-Μουρτζίνη, 2010). Η ενεργητική συμμετοχή των μαθητών είναι απαραίτητη προϋπόθεση υλοποίησης της δράσης, ενώ οι εκπαιδευτικοί καλούνται να προσεγγίσουν το θέμα είτε μόνοι τους είτε σε συνεργασία με συναδέλφους διαφορετικής ειδικότητας (νοσηλευτικής με εφαρμοσμένων τεχνών, μαθηματικών με ηλεκτρολόγων, ιατρικών και βιολογικών εργαστηρίων με χημικών κ.α) (Στάππα-Μουρτζίνη, 2010). Αυτό απαιτεί την κατάλληλη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.

Είναι γνωστό ότι κάθε χρόνο σε όλα τα σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης υλοποιούνται προγράμματα αγωγής υγείας από τους εκπαιδευτικούς ειδικοτήτων και γενικής παιδείας, σε συνεργασία με το γραφείο σχολικών δραστηριοτήτων, τη διεύθυνση εκπαίδευσης, διάφορους φορείς του κράτους και εθελοντικές οργανώσεις. Κάποια από αυτά εντάσσονται σε πιλοτικά προγράμματα του υπουργείου.

2.4. Ο ρόλος του Ο.Α.Σ.Π.

Κατά την Κούρου (2018) η σεισμικότητα στην Ελλάδα είναι έντονη και βρίσκεται στην πρώτη θέση σε σχέση με την σεισμικότητα στην Ευρώπη αλλά σε παγκόσμιο επίπεδο βρίσκεται στην έκτη θέση. Τα αποτελέσματα από μια σεισμική δραστηριότητα είναι δυνατόν να ελαττωθούν κατόπιν ενημέρωσης για «τα μέτρα αντισεισμικής προστασίας που πρέπει να λάβουν πριν, κατά τη διάρκεια και μετά

από έναν σεισμό». Η Κούρου (2018) ισχυρίζεται επίσης ότι καθοριστικό ρόλο στο σχολικό περιβάλλον έχει «η ανάπτυξη αντισεισμικής συνείδησης και συμπεριφοράς στους εκπαιδευτικούς και στους μαθητές με τη διαρκή ευαισθητοποίηση, ενημέρωση και εκπαίδευσή τους». Η ετοιμότητα αυτή βοηθάει στο να αντιμετωπιστεί η κρίση, το ηθικό των μαθητών και εκπαιδευτικών είναι ανεβασμένο και η δίψα για μάθηση διατηρείται σε υψηλό επίπεδο (Σαΐτη & Σαΐτης, 2012). Για το σκοπό αυτό έχουν δοθεί κατευθυντήριες οδηγίες από τον Ο.Α.Σ.Π και το Υπουργείο Παιδείας τα οποία υποχρεώνουν τη σχολική μονάδα κάθε έτος να διοργανώνει ασκήσεις ετοιμότητας. Ο Ο.Α.Σ.Π προετοιμάζει τη σχολική κοινότητα για μια επικείμενη φυσική καταστροφή «σεισμό».

Η Κούρου (2018), αναφέρει τα ακόλουθα: σε κάθε σχολική μονάδα ο διευθυντής θεωρείται υπεύθυνος για την εκπόνηση του σχεδίου, σύμφωνα με το οποίο περιγράφονται οι «ενέργειες διαχείρισης του σεισμικού κινδύνου» «πριν, κατά τη διάρκεια και μετά από σεισμό».

2.4.1. Οδηγίες στη σχολική μονάδα για ενέργειες πριν από το σεισμό

Ο διευθυντής πριν το σεισμό:

1. Θα θέσει στο σύλλογο την πρόταση Σχεδιασμού, στη συνέχεια θα περιμένει την απόφαση του συλλόγου και όταν παρθεί θα σταλεί έγγραφο ενημέρωσης για την εκπόνησή του στη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας/Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Νομού. Στην έναρξη κάθε σχολικής χρονιάς ή όταν παραστεί ανάγκη γίνεται επικαιροποίηση του αντισεισμικού σχεδιασμού.

2. Θα θέσει στο σύλλογο την πρόταση για «τη σύνθεση των ομάδων εργασίας» οι οποίες θα είναι υπεύθυνες για τις «ενέργειες διαχείρισης του σεισμικού κινδύνου» και ο σύλλογος θα την εγκρίνει ή θα την απορρίψει ή θα την τροποποιήσει.

3. Αποκλειστική ευθύνη για τον τρόπο με τον οποίο θα εφαρμοστεί το σχέδιο έκτακτης ανάγκης και συγκεκριμένα για το «μέρος των ενεργειών που του αναλογεί, πριν, κατά τη διάρκεια και μετά από κάθε σεισμικό συμβάν ή άσκηση ετοιμότητας για περίπτωση σεισμού» έχει ο σύλλογος διδασκόντων.

4. Ευθύνη του συλλόγου είναι και η δοκιμή, ο έλεγχος και η βελτίωσή του Σχεδίου με προτάσεις που καταθέτει.

5. Με το πέρας της σχολική χρονιάς η Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας/Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης πληροφορείται για την υλοποίηση των προβλεπόμενων ασκήσεων ετοιμότητας στο τέλος του σχολικού έτους» (Ο.Α.Σ.Π, 2018).

Παρατηρείται ότι οι εκπαιδευτικοί έχουν σημαντικό ρόλο στη σωστή εκπόνηση του σχεδίου ώστε να θεωρηθεί η άσκηση επιτυχής.

Στη συνέχεια ο διευθυντής θα προβεί στην «Ανάθεση Αρμοδιοτήτων στο Προσωπικό του Σχολείου.

Ο ορισμός αρμοδιοτήτων στο εκπαιδευτικό και διοικητικό προσωπικό γίνεται ανάλογα με τη βαθμίδα εκπαίδευσης του σχολείου και τις ανάγκες του, τον αριθμό των μαθητών, του εκπαιδευτικού και διοικητικού προσωπικού κ.λπ., και βασίζεται στις ακόλουθες αρχές:

- ✓ Οι ρόλοι και αρμοδιότητες του προσωπικού πρέπει να προσδιορίζονται τόσο για την προσεισμική, όσο και για την άμεση μετασεισμική περίοδο.
- ✓ Οι ρόλοι και οι αρμοδιότητες πρέπει, στις περισσότερες περιπτώσεις, να καθορίζονται ανάλογα με το χώρο που βρίσκεται ο κάθε εκπαιδευτικός την ώρα του συμβάντος και όχι απαραίτητα να συσχετίζονται με συγκεκριμένο πρόσωπο.
- ✓ Οι εκπαιδευτικοί που έχουν διδακτικά καθήκοντα την ώρα της έκτακτης ανάγκης έχουν ως προτεραιότητα την προστασία τη δική τους και των μαθητών τους την ώρα του σεισμικού συμβάντος και την στη συνέχεια ασφαλή εκκένωση του κτιρίου μετά το τέλος του σεισμού και τη συγκέντρωση των μαθητών στο χώρο καταφυγής με τη διαδικασία που ορίζεται στο Σχολικό Σχέδιο.
- ✓ Οι ενέργειες μετά από έναν σεισμό ουσιαστικά αποτελούν προσεισμικές ενέργειες μιας νέας δόνησης.

Για την αποτελεσματικότερη διαχείριση των εκτάκτων αναγκών σε κάθε σχολική μονάδα προβλέπονται διάφορες ομάδες έκτακτης ανάγκης, ανάλογα με το διαθέσιμο ανθρώπινο δυναμικό και τις ανάγκες της». Μια από αυτές τις ομάδες είναι και η ομάδα παροχής πρώτων βοηθειών η οποία απαρτίζεται από εκπαιδευτικούς που επιμορφώθηκαν σε θέματα πρώτων βοηθειών και είναι υπεύθυνοι πριν το σεισμό για να πληροφορεί την Ομάδα, «κατά προτεραιότητα» σε ότι αφορά τις πρώτες βοήθειες,

να δίνει τις απαραίτητες οδηγίες σε όλο το προσωπικό της σχολικής μονάδας για τις πρώτες βοήθειες με άδεια του Διευθυντή. Επίσης ελέγχει την επάρκεια του φαρμακευτικού υλικού και υλικού πρώτων βοηθειών και το φυλάσσει σε ασφαλές μέρος (Ο.Α.Σ.Π. 2018).

Πρωτεύοντα ρόλο παίζουν οι μαθητές και η συμμετοχή τους κρίνεται απαραίτητη για τη σωστή διενέργεια της άσκησης καθώς και το πόσο εξειδικευμένη θα γίνει (μαθητές σε ρόλο θυμάτων).

Συγκεκριμένα τους δίνονται πληροφορίες για το τι είναι ο σεισμός, πως θα προφυλάξουν τον εαυτό τους πριν, κατά τη διάρκεια και μετά από έναν σεισμό, ποιο είναι το Σχέδιο Έκτακτης Ανάγκης του σχολείου. Επειδή ο σεισμός είναι ένα ακραίο φαινόμενο τους δίνουν τη δυνατότητα να σκεφτούν τη συμμετοχή τους στις ασκήσεις ετοιμότητας με ευπρέπεια και εκπαιδεύονται στην πραγματοποίηση του Σχολικού Σχεδίου Έκτακτης Ανάγκης. Επίσης συνεργαζόμενοι με τους εκπαιδευτικούς, εκπονούν εργασίες και υλοποιούν προγράμματα. Η δράση τους δεν περιορίζεται μόνο στο σχολείο αλλά ότι γνώσεις έχουν πάρει από το σχολείο τις μεταδίδουν και στο οικογενειακό και φιλικό περίγυρό τους (Ο.Α.Σ.Π.2018).

Για την ασφάλεια των ατόμων που απαρτίζουν την σχολική κοινότητα απαραίτητη θεωρείται η «επισήμανση και άρση επικινδυνότητων» (Ο.Α.Σ.Π. 2018).

2.4.2. Οδηγίες στη σχολική μονάδα για ενέργειες κατά τη διάρκεια του σεισμού

Κατά τη διάρκεια του σεισμού ο Ο.Α.Σ.Π. (2018), δίνει οδηγίες για το τι ακριβώς οφείλουν να κάνουν οι εκπαιδευτικοί και η διοίκηση και εξαρτάται από το ρόλο που έχουν, αν δηλαδή είναι εκπαιδευτικοί, μαθητές, επισκέπτες και από το σχολικό χώρο που βρίσκονται, αυλή, αίθουσα πολλαπλών, βιβλιοθήκη, αίθουσες, εργαστήρια, γραφεία, σκάλες.

Οι ενέργειες του διδακτικού προσωπικού: Το διδακτικό προσωπικό είναι απαραίτητο να μην πανικοβάλλεται και να λέει στους μαθητές ότι είναι απαραίτητο να σκύψουν κάτω από τα θρανία τους, να πιάσουν με το χέρι τους το πόδι του θρανίου και να τους αναφέρει την εντολή: «Παιδιά καλυφθείτε - Σεισμός». Το ίδιο κάνουν και οι ίδιοι με την έδρα. Τηρούν τις οδηγίες ανάλογα με το που βρίσκονται (εντός ή εκτός της αίθουσας) όταν «χτυπήσει» ο σεισμός, «Μένω στο χώρο που βρίσκομαι, Σκύβω, Καλύπτομαι, Κρατιέμαι». Σε περίπτωση που βρίσκονται σε χώρο

όπου είναι εκτεθειμένοι, για να προστατευτούν, πιάνουν το κεφάλι και τον αυχένα τους αφού συγκεντρωθούν προς τη μέση μακριά από παράθυρα και όχι κάτω από φωτιστικά. Σηκώνονται όταν σταματήσει ο σεισμός (Ο.Α.Σ.Π., 2018).

Οι ενέργειες των μαθητών είναι οι εξής: Όταν συμβαίνει ο σεισμός και κάνουν μάθημα στην αίθουσα να γονατίσουν, να μπουν κάτω από το θρανίο όσο χωράνε και να πιάσουν το πόδι του θρανίου. Αν πάλι βρίσκονται στο διάδρομο ή στην τουαλέτα να ακολουθήσουν την οδηγία: «Μένω στο χώρο που βρίσκομαι, Σκύβω, Καλύπτομαι, Κρατιέμαι». Σε περίπτωση που βρίσκονται σε χώρο όπου είναι εκτεθειμένοι, για να προστατευτούν πιάνουν το κεφάλι και τον αυχένα τους αφού συγκεντρωθούν προς τη μέση μακριά από παράθυρα και όχι κάτω από φωτιστικά. Σηκώνονται όταν σταματήσει ο σεισμός (Ο.Α.Σ.Π., 2018). Τέλος, σε περίπτωση που βρίσκονται στην αυλή, παραμένουν στην αυλή μακριά από το κτίριο κατά τη διάρκεια της σεισμικής δόνησης» (Ο.Α.Σ.Π., 2018). Καλό είναι να μην σταθούν κάτω από μπασκέτες ή δίπλα στον αυλόγυρο.

Οι ενέργειες των επισκεπτών είναι οι εξής: Ακολουθούν τις οδηγίες όπως αναγράφονται στο σχέδιο του σχολείου και έχουν αναφερθεί στις προηγούμενες παραγράφους (Ο.Α.Σ.Π., 2018).

2.4.3. Οδηγίες στη σχολική μονάδα για ενέργειες μετά το σεισμό

Τέλος ο Ο.Α.Σ.Π. (2018), δίνει τις ακόλουθες οδηγίες για τις ενέργειες μετά το σεισμό.

Οι διευθυντές και υποδιευθυντές: Έχουν καθήκον την αποφυγή του πανικού και σκοπός τους είναι η διατήρηση του ηθικού των μαθητών και του προσωπικού για να απομακρυνθούν όσο το δυνατόν οι αρνητικές ψυχολογικές συνέπειες. Πρέπει να ελέγχουν αν ο προσεισμικός Σχεδιασμός και ειδικότερα αν οι αίθουσες και οι υπόλοιποι χώροι έχουν εκκενωθεί, αν οι μαθητές έχουν μαζευτεί στο χώρο συγκέντρωσης. Παίρνουν τηλέφωνο στη και πληροφορούνται από τις αρμόδιες υπηρεσίες για το κλείσιμο του σχολείου και την πληροφόρηση για τις συνέπειες στο κτίριο ή στο ανθρώπινο δυναμικό. Δεν εγκαταλείπει το χώρο καταφυγής κανένα μέλος της σχολικής κοινότητας εκτός αν έρθει ανακοίνωση από τον Δήμο, την

Περιφέρεια κ.λπ. Δεν επιτρέπουν σε κανένα μαθητή να φύγει από το σχολείο και τους παραλαμβάνουν μόνο οι κηδεμόνες ή οι γονείς τους ενώ εγκαταλείπουν το χώρο μόνο όταν φύγουν όλοι οι μαθητές. Τέλος, παίρνουν « κατά την κρίση τους, κάθε μέτρο για τη διασφάλιση της ζωής και της ακεραιότητας διδασκόμενων και διδασκόντων, καθώς και της περιουσίας του Δημοσίου».

Οι εκπαιδευτικοί: Δεν πανικοβάλλονται αλλά δίνουν θάρρος στους μαθητές και στους συναδέλφους τους. Όταν σταματήσει ο σεισμός λένε στους μαθητές τους να είναι έτοιμοι να βγούνε από της αίθουσα, τους προτρέπουν περπατούν με σταθερό και γρήγορο βηματισμό χωρίς να τρέχουν. Παίρνουν το απουσιολόγιο με την κατάσταση των τηλεφώνων των κηδεμόνων- γονέων. Μόλις ανοίξουν της πόρτα της αίθουσάς τους, κοιτάζουν έξω και ελέγχουν για το αν είναι ασφαλής η έξοδος προτού αφήσουν τους μαθητές να βγουν, τηρώντας τη σειρά εκκένωσης των αιθουσών και όταν φτάσει η δική τους σειρά αρχίζουν να εκκενώνουν το χώρο ακολουθώντας το Σχέδιο Έκτακτης Ανάγκης του Σχολείου. Κοιτάζουν στην αίθουσα για την αποφυγή παραμονής μαθητή και όταν βγούνε όλοι οι μαθητές ακολουθεί τελευταίος, οδηγώντας τους στον ασφαλή προκαθορισμένο χώρο συγκέντρωσης. Κατά την έξοδο ελέγχουν πιθανούς κινδύνους που εμποδίζουν την ασφαλή διαδρομή τους στο χώρο συγκέντρωσης. Όταν μαζευτούν στην αυλή γίνεται η καταμέτρηση ώστε να ελεγχθεί η παρουσία όλων των μαθητών. Οι εκπαιδευτικοί που δεν είχαν μάθημα τη διάρκεια του σεισμού ακολουθούν τις «αρμοδιότητες που τους έχουν ανατεθεί στο Σχέδιο Έκτακτης Ανάγκης». Δεν εγκαταλείπουν το χώρο καταφυγής εκτός αν έρθει ανακοίνωση από τον Δήμο, την Περιφέρεια κ.λπ. Δεν επιτρέπουν σε κανένα μαθητή να φύγει από το σχολείο και τους παραλαμβάνουν μόνο οι κηδεμόνες ή οι γονείς τους ενώ εγκαταλείπουν το χώρο μόνο όταν φύγουν όλοι οι μαθητές.

Οι μαθητές: Όταν σταματήσει ο σεισμός τηρούν τις εντολές που δόθηκαν από τον εκπαιδευτικό δηλαδή σηκώνονται και βγαίνουν από το σχολείο περπατώντας με γρήγορο βηματισμό χωρίς να τρέχουν και με σειρά όπως λέει το Σχέδιο Έκτακτης Ανάγκης του Σχολείου. Πηγαίνουν στο χώρο συγκέντρωσης και κοιτάζουν γύρω τους, ενημερώνοντας τον καθηγητή τους για πιθανή απουσία συμμαθητή τους. Δεν θεωρούν αστείο το γεγονός της άσκησης και συμπεριφέρονται με ευπρέπεια όσα τους αναφέρονται. Δεν φεύγουν από το σημείο που είναι συγκεντρωμένοι και περιμένουν να φύγουν μόνο αν έρθουν οι γονείς ή οι κηδεμόνες τους αν έρθει οδηγία για

κλείσιμο του σχολείου. Σε περίπτωση που συμβεί ο σεισμός όταν πάνε στην τουαλέτα ή είναι στο διάδρομο ακολουθούν τα προαναφερθέντα όσον αφορά την προστασία ενώ βγαίνουν από το κτίριο σύμφωνα με τις εντολές και βρίσκουν το τμήμα τους. Σε περίπτωση που ακολουθήσει μετασεισμός ακολουθούν την «Μένω στο χώρο που βρίσκομαι, Σκύβω, Καλύπτομαι, Κρατιέμαι». Όταν σταματήσει και ο μετασεισμός συνεχίζεται η εκκένωση.

Οι επισκέπτες: «Εφαρμόζουν τον Αντισεισμικό Σχεδιασμό του Σχολείου, χωρίς να παρακωλύουν την έξοδο των μαθητών».

Οι ομάδες: Αναλαμβάνουν τα καθήκοντα που τους έχουν ανατεθεί. Ειδικότερα η ομάδα παροχής πρώτων βοηθειών παρέχει « σε όσους έχουν υποστεί Μικροτραυματισμούς» τις απαραίτητες πρώτες βοήθειες. Προβαίνει στην «Ενημέρωση του Διευθυντή για τους τυχόν τραυματισμούς ώστε να επικοινωνήσει με το Ε.Κ.Α.Β., εάν και εφόσον απαιτηθεί» (Ο.Α..Σ.Π. 2018). Με βάση τα προαναφερθέντα διοργανώνονται ασκήσεις ετοιμότητας.

Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι στις ασκήσεις ετοιμότητας σε περίπτωση σεισμού δεν περιλαμβάνεται η παροχή πρώτων βοηθειών και επίσης η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών και των μαθητών στις πρώτες βοήθειες γίνεται σε συγκεκριμένες θεματικές ενότητες και όχι στο σύνολό του. Για το λόγο αυτό ο ΟΑΣΠ συνεργαζόμενος με τους Υπεύθυνους Σχολικών Δραστηριοτήτων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, κάθε χρόνο διοργανώνει, σε κάθε περιφέρεια σεμινάρια. Η ομάδα έρευνας δεν υπάρχει στο σχεδιασμό.

2.5.Ο ρόλος των ασκήσεων ετοιμότητας

Οι ασκήσεις ετοιμότητας όπως αναφέρει η Καραμάνου (2017) «αποτελούν το βασικό μηχανισμό για τον έλεγχο, τη δοκιμή, την εξάσκηση δίνοντας μαθήματα για τις ενδεδειγμένες συμπεριφορές». Επίσης θεωρεί ότι έχει καίριο ρόλο στην κατάρτιση και στην καλλιέργεια των ικανοτήτων των ατόμων που συμμετέχουν. Προκύπτει όμως ένα βασικό πρόβλημα το οποίο επικεντρώνεται στον τρόπο

σχεδιασμού και εκτέλεσης της άσκησης που μπορεί αν όχι να την ακυρώσει να υπονομεύσει την χρησιμότητά της.

Κατά την άποψη της Καραμάνου (2017) υπάρχει δυσκολία στα εξής:

- ✓ Να «βρεθεί η σωστή ισορροπία μεταξύ του γνωστού και του άγνωστου». Είναι απαραίτητη η προετοιμασία για περιστατικά που είναι δυνατόν να υπάρξουν, αλλά δυστυχώς δεν προετοιμάζει «για τον χειρισμό ασυνήθιστων και απρόβλεπτων γεγονότων». Άλλες πάλι φορές αδυνατούν να ανταπεξέλθουν αυτοί που συμμετέχουν διότι τα σενάρια είναι τόσο ακραία που ξεπερνούν το όριο των δυνατοτήτων και ικανοτήτων τους και θα ήταν «χάσιμο χρόνου». Το παράδειγμα που αναφέρει είναι: «ένας πυροσβέστης ή ένας αστυνομικός να λυγίσουν ψυχολογικά από τις επιπτώσεις ενός συμβάντος » διότι «θεωρητικά έχουν εκπαιδευτεί να αισθάνονται ότι μπορούν να το χειριστούν και σε μια άσκηση κανείς δεν μπορεί να ελέγξει τις πιθανές αντιδράσεις τους από ένα απότομο σοκ, όπου αναγνωρίζουν την ανθρώπινη θνησιμότητα». Τονίζει ακόμα ότι είναι άξια προσοχής η ψυχολογική στήριξη που πρέπει να δοθεί στο ειδικευμένο προσωπικό αν κατά την ανταπόκριση σε ένα επείγον περιστατικό από διασώστες μπορεί να βρεθούν στη θέση του θύματος.
- ✓ Η «έλλειψη ρεαλισμού, όχι σε σχέση με τα σενάρια αλλά σε σχέση με το τι απαιτείται από τους συμμετέχοντες στην άσκηση. Οι διαδικασίες της άσκησης συνήθως είναι απλοποιημένες σε σύγκριση με το πώς μπορεί στην πραγματικότητα να εξελιχθεί ένα πραγματικό περιστατικό, προκειμένου να είναι σε «συμφωνία» με τους περιορισμούς που τίθενται από το σενάριο (χρονικοί περιορισμοί, περιορισμοί πόρων)». Επομένως υπάρχει ασυμφωνία μεταξύ ανάγκης και συμβάντος που οδηγεί στην αποτυχία της άσκησης. Αυτή η έκβαση συνήθως οφείλεται στο γεγονός της μεγάλης προσπάθειας να πραγματοποιηθεί μια άσκησις χωρίς λάθη, που δεν ισχύει υπό πραγματικές συνθήκες. Δεν υπάρχει «ρεαλισμός» επειδή πραγματοποιούνται κατόπιν προειδοποίησης και εξελίσσονται βήμα, ενώ σε μια καταστροφή όλα γίνονται ξαφνικά και σε ευρεία κλίμακα.
- ✓ Υπάρχει «ο φόβος της αποτυχίας». Το ύφος των ασκήσεων είναι «κατασταλτικό », ενώ οι υπεύθυνοι βαδίζουν σύμφωνα με κάποιο πλάνο στο μυαλό τους και προσδοκούν ένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα χωρίς να το γνωρίζουν οι συμμετέχοντες. Με τον τρόπο αυτό «οι στόχοι είναι ασαφείς»

και αυτό έχει αντίκτυπο αρχικά στη λήψη αποφάσεων κατά τη διάρκεια της άσκησης από τους συμμετέχοντες που κρατούν μια επιφυλακτική στάση και κατά δεύτερον στην αποφυγή συμμετοχής επειδή κυριαρχούν αισθήματα φόβου και ντροπής σε περίπτωση που κάνουν κάποιο λάθος και στο τέλος ελεγχθούν και εκτεθούν .

- ✓ «Η συχνή έλλειψη αξιολόγησης και αποτίμησης των ασκήσεων, ώστε να μπορούν να εξετασθούν και να διορθωθούν». Οι συμμετέχοντες αποφεύγουν τις ειλικρινείς απαντήσεις αναφορικά με λάθη κατά την άσκηση από φόβο για κυρώσεις. Όταν μάλιστα οι ασκήσεις έχουν στόχο την αξιολόγηση και την χρηματοδότηση τότε «αυτή η προβληματική κατάσταση δυσχεραίνεται ακόμη περισσότερο από το γεγονός ότι συχνά οι ασκήσεις σχεδιάζονται και παραδίνονται από τους εμπλεκόμενους φορείς και υπηρεσίες τα καθήκοντα των οποίων έχουν να κάνουν κυρίως με επιχειρήσεις Πολιτικής Προστασίας σε τακτικό επίπεδο και όχι με τη βελτίωση της αποδοτικότητας στην απόκριση ενός συμβάντος».
- ✓ «Σημαντικές ανισοροπίες παρατηρούνται επίσης στους στόχους της άσκησης και στο περιεχόμενο του σεναρίου αυτής». Συγκεκριμένα τα σενάρια πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις ικανότητες των συμμετεχόντων, να μην έχουν κενά και να είναι πιθανά να συμβούν σε πραγματικές συνθήκες. Δεν έχει νόημα να πραγματοποιούνται πολλές ασκήσεις αλλά έχει νόημα να πραγματοποιούνται ασκήσεις με ξεκάθαρους στόχους.
- ✓ Υπάρχει «απουσία περιφερειακών σχέσεων, δηλαδή όλων εκείνων των αλληλοεπιδράσεων και οριζόντιων συνδέσεων μεταξύ των εμπλεκόμενων οργανισμών που λειτουργούν σε μια καταστροφή και απαιτούνται να προσομοιώνονται σε μια άσκηση». Επακόλουθο η μείωση της ωφέλειας από την άσκηση. Όφελος από « τις σχέσεις με άλλους φορείς, τις δικαιοδοσίες του με βάση το νομικό πλαίσιο, καθώς και των διαφόρων νομικών κλάδων».
- ✓ Τέλος «πολλοί οι εμπλεκόμενοι που είναι δυνατόν να χάσουν τις ασκήσεις» επειδή αυτές πραγματοποιούνται μια φορά το χρόνο ή οι συμμετέχοντες απουσιάζουν λόγω κωλύματος. Επίσης τη δεδομένη χρονική στιγμή μπορούν να παραβρεθούν όλοι οι φορείς η ομάδα που συμμετέχει σε κάθε άσκηση μπορεί να είναι διαφορετική οπότε δεν είναι σε θέση να δουν τα λάθη τους, να τα διορθώσουν και να μην τα επαναλάβουν, με επακόλουθο να μην αναπτύσσονται δεσμοί εμπιστοσύνης.

Επαγωγικά καταλήγουμε στο ότι οι στόχοι πρέπει να συμβαδίζουν με τα σενάρια που δίνονται. Τα σενάρια να μην είναι δυσνόητα αλλά απλά και κατανοητά. Επίσης να είναι αναγκαία και πραγματοποιήσιμα. Είναι θεμιτό να λαμβάνονται υπόψη ο χώρος διενέργειας της άσκησης, οι γνώσεις, οι δεξιότητες και οι ικανότητες των εμπλεκόμενων και να τονώνεται το ηθικό τους προτρέποντας την ελεύθερη έκφραση των ιδεών τους, την επισήμανση των λαθών, παραβλέψεων και αστοχιών της άσκησης. Μπορούν ακόμα να παροτρύνουν τη συμμετοχή τους στο γράψιμο των σεναρίων νιώθοντας ότι δεν είναι απλά ένα εκτελεστικό όργανο που είναι υποχρεωμένο να εκτελεί μηχανικά τις οδηγίες που του δίνονται, αλλά ένα ενεργό μέλος που θα βάλει το λιθαράκι του στο σχεδιασμό της.

2.6.Επιμόρφωση/εκπαίδευση διευθυντών και εκπαιδευτικών στις πρώτες βοήθειες

Η επιμόρφωση είναι ένας καίριος θεσμός για την ανέλιξη του εκπαιδευτικού και του διευθυντή σε προσωπικό και επαγγελματικό επίπεδο γνώσεων, για την καλύτερη ποιότητα παροχής εκπαιδευτικού έργου και της αναπροσαρμογής στα σύγχρονα δεδομένα του εκπαιδευτικού συστήματος (Κατσαρός, 2008). Επίσης, η επιμόρφωση παίζει σημαντικό ρόλο στην επιτυχία της σχολικής προσπάθειας και για το λόγο αυτό πρέπει να μελετηθεί διεξοδικά (Sandoval 1998). Είναι ένας συντελεστής που δομεί την εκπαιδευτική κοινότητα, παρέχει επιστημονικές γνώσεις, αναπτύσσει κατάλληλες δεξιότητες, «χτίζει» συνειδήσεις και συμπεριφορές. Από το συνολικό «πακέτο» θα εξαρτηθεί και η διάθεση του μαθητή για εμπλοκή σε δραστηριότητες, ειδικότερα σε εκπαιδεύσεις πρώτων βοηθειών καθώς και σε ασκήσεις σεισμών που διεξάγονται κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς, με τη συμμετοχή τους απαραίτητη εφόσον η ασφάλειά τους κινεί τα νήματα των παρεμβάσεων.

Κατά την άποψη της Μπέκου (2016), όλοι οι εκπαιδευτικοί δεν έχουν τις ίδιες γνώσεις που αφορούν το σεισμό, αλλά ανάλογα με τη σχολή που έχουν τελειώσει επιμορφώνονται περισσότερο ή λιγότερο όπως για παράδειγμα οι Γεωλόγοι είναι πιο ενημερωμένοι. Σχολές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης παρέχουν γνώσεις που αφορούν πρώτες βοήθειες σε βασικό επίπεδο και κάποιες πιο εξειδικευμένες. Επίσης υπάρχουν

εκπαιδευτικοί με διαφορετική εμπειρία επειδή ο τόπος γέννησης ή η προσωρινή/μόνιμη κατοικία τους βρίσκεται σε σεισμική ή όχι περιοχή και ευαισθητοποιούνται διαφορετικά στην πιθανότητα σεισμικής δόνησης. Ένα μέρος των εκπαιδευτικών, κάνει προσωπική έρευνα σε νέα στοιχεία μέσω του διαδικτύου, είτε από δίψα για νέα μάθηση είτε αναθεώρηση της προ υπάρχουσας. Παρόλα αυτά η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών δεν είναι σε θέση να αντιδράσει με σωστές δεξιότητες διότι οι γνώσεις που προέρχονται μέσω της εκπαίδευσης δεν επαρκούν. Έτσι οι εκπαιδευτικοί παρόλο που έχουν τη διάθεση να βοηθήσουν, δεν έχουν το αίσθημα ασφάλειας για να επέμβουν σε επείγοντα περιστατικά. Δυστυχώς σε περίπτωση ατυχήματος δεν επιλέγεται:

- Ο χρόνος και οι συνθήκες που θα συμβεί (την ώρα του μαθήματος, της εφημερίας, κατά τη διάρκεια των εκπαιδευτικών εκδρομών, σε βροχή, χιόνι, παγετό)
- Η ηλικία του θύματος
- Ο ρόλος του καθενός στη σχολική κοινότητα (μαθητής, σχολικός φύλακας, καθαρίστρια, γονέας)

Κατά συνέπεια ο εκπαιδευτικός νιώθει εκτεθειμένος και ανεπαρκής λόγω άγνοιας και ελλιπούς εκπαίδευσης και μπορεί να οδηγήσει στην άρνηση επέμβασης.

Ο Ζαφειρόπουλος (1998) αναφέρει ότι είναι απαραίτητη η απόδοση κινήτρων ώστε οι εκπαιδευτικοί να πάρουν μέρος στη διοργάνωση σεμιναρίων και να δοθεί βάση στην στήριξη της άποψης ότι οι εκπαιδευτικοί που είναι υπεύθυνοι για την προστασία σε σεισμό είθισται να απαλλαγούν από διοικητικά καθήκοντα που δεν αφορούν το σεισμό.

Η σωστή διαχείριση και η αποτελεσματικότητα της άσκησης σε περίπτωση σεισμού εξαρτάται και από την απόδοση των μαθητών κατά τη συμμετοχή τους στις ασκήσεις. Όπως υποστηρίζει η Μπέκου (2016), αν και η αντίδραση τους χαρακτηρίζει την ηλικία τους ωστόσο επιθυμούν να συμμετέχουν σε ασκήσεις για τους δικούς τους προσωπικούς λόγους. Κάποιοι μαθητές πιστεύουν στο θεσμό, κάποιοι τη θεωρούν ως μέσο απαλλαγής από μαθήματα. Υπάρχουν και οι εξαιρέσεις, είναι οι μαθητές που αρνούνται την εμπλοκή τους στην άσκηση αλλά ο σωστός χειρισμός από την πλευρά του εκπαιδευτικού μπορεί να τους οδηγήσει στη συνεργασία τους, όπως η συμμετοχή τους σε ρόλο φωτογράφου ή βάζοντάς τους να χρονομετρήσουν την άσκηση. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται η ενεργητική συμμετοχή τους και την ομαδική συνεργασία, ενώ εκπαιδεύονται ταυτόχρονα στις διαχείριση.

Κεφάλαιο 3: Το ερευνητικό πρόβλημα

3.1.Ο προσδιορισμός του ερευνητικού προβλήματος

Η σχολική μονάδα «ως κοινωνικός οργανισμός» απαρτίζεται από «ένα σύνολο λειτουργικών στοιχείων» (διδασκτικό προσωπικό, μαθητές, σύλλογος γονέων). Το δυναμικό του σχολείου ασχολείται με δραστηριότητες που αποσκοπούν στην επιτυχία των στόχων που θέτει το σχολείο (Παπαδαντωνάκης, 2016). Η σχολική μονάδα για να είναι αποτελεσματική οφείλει να λειτουργεί σε μια κατάσταση ομαλότητας, η οποία μπορεί να διαταραχθεί επειδή παρουσιάζονται δυσκολίες και εμπόδια. Είναι δυνατόν στο σχολικό περιβάλλον να συμβούν περιστατικά κρίσεων, όπως είναι ένας σεισμός. Τα περιστατικά αυτά μπορεί να οδηγήσουν σε απρόβλεπτες καταστάσεις δύσκολα διαχειρίσιμες (ατυχήματα). Τελικά, η ασφάλεια στο χώρο του σχολείου διαταράσσεται και όπως υποστηρίζει ο Παπαδαντωνάκης (2016) « η ασφάλεια στο σχολείο μπορεί να θεωρηθεί ως αποτέλεσμα αλλά και ως προϋπόθεση της ποιότητας εκπαίδευσης». Κατά τον Κορκα (1997), οι σχολικές αρχές οφείλουν να αντιδρούν με τέτοια συμπεριφορά που το απαιτεί η ασφάλεια των μαθητών και του προσωπικού.

Δυστυχώς η Πολιτεία δεν δίνει την απαραίτητη προσοχή στη διαχείριση κρίσεων, ενώ έρευνες που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα έδειξαν ότι:

- «Υπάρχει παντελής ανυπαρξία σχεδίων αντιμετώπισης κρίσεων στα σχολεία και τα υπόλοιπα διοικητικά επίπεδα του συστήματος εκπαίδευσης της χώρας» (Σαβελίδης, 2011:17). Φυλλάδια Υπάρχει μόνο για τους σεισμούς και συγκεκριμένα το Γενικό Σχέδιο «Ξενοκράτης» «Προστατευθείτε από τους Σεισμούς» με σύνταξη της Γ.Γ.Π.Π. σύμφωνα με την Υ.Α. 1299/2003 (ΦΕΚ 423 Β'/10-4-2003), και το «Σχέδιο Μνημονίου Ενεργειών για τη Διαχείριση του Σεισμικού Κινδύνου σε Σχολική Μονάδα» του Ο.Α.Σ.Π (Ο.Α.Σ.Π. 2018). (Φώτου, 2017)
- Το ΕΚΔΔΑ διοργανώνει επιμορφωτικά προγράμματα του τύπου: «διαχείριση κινδύνων και κρίσεων για την ασφάλεια και υγεία στις σχολικές- εκπαιδευτικές μονάδες» ή «σχεδιασμός και εφαρμογή δράσεων πολιτικής προστασίας σε τοπικό επίπεδο» κ.α με μειονέκτημα ότι δεν γίνονται σε πραγματικές συνθήκες και χρόνο στο σχολικό περιβάλλον, ενώ η προσέγγιση είναι θεωρητική.

- Σε ένα επείγον περιστατικό οι μαθητές ύστερα από κάθε είδος ατύχημα ή ψυχική διαταραχή μεταφέρονται στο κοντινότερο νοσοκομείο ή κέντρο υγείας με βάση τον εθελοντισμό του εκπαιδευτικού αλλά του δημιουργεί ταυτόχρονα άγχος για το αν έπραξε σωστά που πήρε την πρωτοβουλία (Σαΐτης κ.α., 2008:352).
- Πραγματοποιούνται ασκήσεις ετοιμότητας σε σεισμό σύμφωνα με τα σχέδια αντιμετώπισης αλλά όχι για καταστροφή και κρίση στο σχολικό περιβάλλον.
- «Απουσιάζει ο κατάλληλος εξοπλισμός και η εξάσκηση των εκπαιδευτικών» (Μούλελης,2015:84).

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα προκύπτει η απορία για το αν οι εκπαιδευτικοί είναι εκπαιδευμένοι στις βασικές πρώτες βοήθειες και στις πρώτες βοήθειες σε περίπτωση σεισμού.Αυτός είναι ο προσδιορισμός του προβλήματος και με τη μέθοδο του ερωτηματολογίου και τις ερευνητικές υποθέσεις διερευνάται η μέτρηση της αποτελεσματικότητας εκπαίδευσης στις πρώτες βοήθειες σε σεισμό σε σχολεία της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του Ν. Πέλλας.

3.2.Οι λόγοι επιλογής του θέματος

Το θέμα επιλέχθηκε λαμβάνοντας υπόψη τον προσωπικό προβληματισμό λόγω της σοβαρότητας του θέματος, και το επιστημονικό ενδιαφέρον για περισσότερη έρευνα, καθώς ο σεισμός είναι όπως ένα παζλ κατά το οποίο ο αγοραστής καλείται να συνδέσει όλα τα κομμάτια του ώστε να το ολοκληρώσει και να δώσει μια ομοιόμορφη εικόνα. Συγκεκριμένα εκπαιδευτικός και μαθητής καλείται να συμμετέχει σε μια άσκηση ετοιμότητας χρησιμοποιώντας όλο το εκπαιδευτικό πακέτο (απομάκρυνση από το κτίριο, συγκέντρωση και καταγραφή μαθητών, παροχή πρώτων βοηθειών στον αύλειο χώρο του σχολείου και στο σημείο διαλογής κ.α). Αυτά όμως τα κομμάτια ο εκπαιδευτικός ενώ γνωρίζει σε πια σημεία τοποθετούνται δεν είναι σε θέση να τα συνδέσει όλα μαζί, διότι υπάρχουν αστάθμητοι παράγοντες που τον εμποδίζουν και μπορεί να τον αποσυντονίσουν όπως ατυχήματα, εγκλωβισμός.

Παρατηρήθηκαν κενά στις ασκήσεις ετοιμότητας σε περίπτωση σεισμού και στο σύστημα εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών στις πρώτες βοήθειες, δημιουργώντας προσωπική ανάγκη αφενός για διοργάνωση συντονισμένων εκπαιδεύσεων και

αφετέρου για μέτρηση αποτελεσματικότητας εκπαίδευσης στις βασικές πρώτες βοήθειες και στις πρώτες βοήθειες σε περίπτωση σεισμού.

3.3.Η τεκμηρίωση της πρωτοτυπίας του αντικειμένου της διπλωματικής εργασίας

Είναι γνωστό ότι σε μια καταστροφή, μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα προκύπτει μεγάλος αριθμός θυμάτων, σε σχέση με τις τρέχουσες δυνατότητες του συστήματος τόσο της προνοσοκομειακής όσο και της νοσοκομειακής φροντίδας αλλά και των άλλων υπηρεσιών παροχής βοήθειας και διάσωσης. Επομένως έχει μεγάλη σημασία το γεγονός ότι κάθε σχολικό σύστημα για να διαχειριστεί μια κρίση πρέπει να δημιουργήσει σχέδια και διαδικασίες. (Young, 2000).

Σύμφωνα με τους (Tannvik, Bakke, & Wisborg, 2012) παρέχουν πρώτες βοήθειες σε τραυματισμούς: α) άτομα που δεν είναι γνώστες, σε ποσοστό το οποίο κυμαίνεται από 10,7 έως 65% και β) άτομα που κάνουν λάθη κατά την παροχή τους σε ποσοστό το οποίο φτάνει το 83,7%.

Για το λόγο αυτό το Υπουργείο Παιδείας δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων (2010), ισχυρίζεται ότι «Σε έκτακτα σοβαρά ιατρικά περιστατικά μαθητών, οι Δ/ντές οφείλουν μόνο να καλούν το ΕΚΑΒ (166) για διακομιδή του μαθητή, ενώ ταυτόχρονα ενημερώνουν τους γονείς τους».

Σε αυτό το σημείο υπάρχει μια σοβαρή αδυναμία που είναι η ακόλουθη: η επιβίωση ενός θύματος εξαρτάται από το βαθμό απόκρισης στα πρώτα λεπτά του συμβάντος και ο πρώτος ανταποκρινόμενος στο συμβάν δεν μπορεί και δεν πρέπει να είναι αμέτοχος.

Δυστυχώς το σχολείο επικεντρώνεται στις ασκήσεις ετοιμότητας χωρίς την ταυτόχρονη παροχή πρώτων βοηθειών. Υπάρχει ένα κενό στη διαχείριση «καθώς δεν έχει μελετηθεί συστηματικά και επαρκώς από πολλούς ερευνητές» (Παπαντωνάκης, 2016). Εδώ βρίσκεται η πρωτοτυπία της έρευνας, η οποία δίνει στοιχεία για τη μέτρηση της αποτελεσματικότητας εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών στις πρώτες βοήθειες σε περίπτωση σεισμού και καταγράφει τις προτάσεις τους.

Σήμερα έχοντας προηγηθεί η εκπαίδευση σε συγκεκριμένο πληθυσμό εκπαιδευτικών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Ν. Πέλλας καταγράφεται

τοποσοστό των εκπαιδευτικών που επιθυμεί να επαναληφθεί το σεμινάριο καθώς και οι προτάσεις των εκπαιδευτικών .

3.4. Ο σκοπός και οι στόχοι της διπλωματικής εργασίας

Σκοπός της διπλωματικής εργασίας είναι η διερεύνηση και καταγραφή στοιχείων μέτρησης της αποτελεσματικότητας εκπαίδευσης στις βασικές πρώτες βοήθειες και στις πρώτες βοήθειες σε σεισμό, με βάση τις απόψεις των εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του Ν. Πέλλας.

Οι στόχοι της διπλωματικής είναι:

- ✓ Να μελετηθούν οι γνώσεις των εκπαιδευτικών που αφορούν τις πρώτες βοήθειες
- ✓ Να τονιστεί η αναγκαιότητα διοργάνωσης εκπαιδευτικών σεμιναρίων πρώτων βοηθειών σε περίπτωση ενός σεισμού στην εκπαίδευση δείχνοντας μια νέα προσέγγιση της Αγωγής Υγείας για το συγκεκριμένο αντικείμενο
- ✓ Να καταγραφούν οι προτάσεις των εκπαιδευτικών/ διευθυντών για την εύρυθμη λειτουργία του σχολείου ώστε να νιώσουν ασφαλείς στο χώρο τους σε περίπτωση σεισμού
- ✓ Να καταγραφούν οι ελλείψεις του εκπαιδευτικού συστήματος

Κεφάλαιο 4: Βιβλιογραφική ανασκόπηση

4.1. Γενικά στοιχεία

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο περιγράφονται έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί και αφορούν το είδος των περιστατικών που χρήζουν άμεση αντιμετώπιση, τον βαθμό εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών στις βασικές πρώτες βοήθειες και επίσης το βαθμό ετοιμότητας σε σεισμό, το ρόλο που παίζει η κατασκευή των κτιρίων, τα σχέδια διαχείρισης κρίσεων καθώς και τα σχέδια δράσης στις πρώτες βοήθειες σε περίπτωση σεισμού στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Η ετοιμότητα των σχολικών μονάδων όταν παρουσιαστούν περιπτώσεις που θα φέρουν αντιμετώπους τους διευθυντές τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές σε περιπτώσεις διαχείρισης κρίσεων ιδιαίτερα όταν προκαλούνται και ατυχήματα που χρήζουν παροχής πρώτων βοηθειών έχει απασχολήσει τη ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία. Οι έρευνες που έχουν πραγματοποιήσει ερευνητές είναι περιορισμένες σε αριθμό και έτσι προκύπτει ένα κενό στο συγκεκριμένο θέμα.

4.1.2. Η έρευνα στην Ελλάδα

Στην ελληνική βιβλιογραφία ο Κατσαρός (2005), αναφέρει την αναγκαιότητα ύπαρξης κατάλληλου και επαρκούς προσωπικού με ικανότητες «συμβουλευτικής υποστήριξης» στο να διαχειριστούν μια κρίση, ενώ θεωρεί απαραίτητη την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών και την ετοιμότητα των σχολικών μονάδων.

Κατά την άποψη των Γκούβρακ.α (2005), σχετικά με το μάθημα της Αγωγής Υγείας στην Ελλάδα, αυτό εντάχθηκε στο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών το 2001, σε αντίθεση με χώρες όπως τις Η.Π.Α και την Αυστραλία όπου το μάθημα έχει διευρυνθεί « ως εκπαιδευτικό πεδίο». Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί δυστυχώς δεν έχουν καταρτιστεί επαρκώς στις θεματικές ενότητες της Αγωγής Υγείας, οι ενότητες έχουν διευρυνμένο πεδίο και αυτό τις καθιστά πολύπλοκες, ενώ ταυτόχρονα εκλείπουν οι «εφαρμογές διδακτικών μεθόδων» (Γκούβρακ.α, 2005). Τελευταία έχουν δοθεί οι θεματικοί άξονες αλλά η ανάπτυξή τους εξαρτάται από την ευχέρεια και την καλή διάθεση των μη επαρκώς καταρτισμένων εκπαιδευτικών, αλλά προϋποθέτει και συνεργασίες (με φορείς, σύλλογο γονέων, δήμους, νοσοκομεία, κ.α).

Έχει μεγάλη σημασία στο βαθμό ετοιμότητας της σχολική μονάδας εκτός από το ανθρώπινο δυναμικό επηρεάζει και η κατάσταση του κτιρίου, αν δηλαδή το κτίριο

πληροί τις προϋποθέσεις που έχουν θέσει οι αρμόδιοι φορείς και αφορά την σε σχέση με τη στατική του επάρκεια καθώς και αν έχει περάσει τους ελέγχους που είναι υποχρεωτικοί για τα δημόσια κτίρια. Εξετάζονται για ρωγμές, καθιζήσεις και σε ώρες αιχμής. Η κατασκευή των σχολείων πραγματοποιείται ακολουθώντας τον αντισεισμικό σχεδιασμό. Όπως αναφέρει η (Αγγέλη, 2012), είναι αναγκαίο μαθητές και εκπαιδευτικοί να εκκενώνουν το σχολικό κτίριο με ασφάλεια σε περίπτωση κινδύνου. Η παλαιότητα των κτιρίων τα καθιστά πιο επικίνδυνα, επειδή χτίστηκαν σε ποσοστό 20,9% την τελευταία δεκαετία, σε ποσοστό 21,3% εικοσαετίας, σε ποσοστό 15,1% τριακονταετίας και σε ποσοστό 40,9% πάνω από τριάντα έτη. Ακόμα παλαιότερα είναι τα δημοτικά τα οποία χτίστηκαν πριν από σαράντα έτη σε ποσοστό 48,5%. Δυστυχώς τα παλαιότερα κτίρια έχουν «ιδιαιτερότητες» που δυσχεραίνουν την εκκένωση (ανύπαρκτος ο αύλειος χώρος ψηλά κτίρια βρίσκονται σε πολύ κοντινή απόσταση, είναι χτισμένα σε δρόμους με πολλή κίνηση (Αγγέλη, 2012)

Από αναφορές της Αγγέλη (2012), στην έρευνα που πραγματοποίησε παρουσιάζεται η ακαταλληλότητα των κτιριακών υποδομών. Η επάρκεια των σχολικών κτιρίων ανακαλύπτεται στο τέλος των σεισμικών δονήσεων. Τα παραδείγματα πολλά, όπως ο σεισμός στη Θεσσαλονίκη το 1978 προκάλεσε σοβαρές ζημιές σε 35 σχολεία τα οποία κρίθηκαν ακατάλληλα διότι δεν υπήρχε περίπτωση να επισκευαστούν, ο σεισμός στα Γρεβενά και στην Κοζάνη το 1995 επηρέασε τις κτιριακές εγκαταστάσεις αρκετών σχολείων. Και όχι μόνο, στην Αττική ο σεισμός που έγινε το 1999 επηρέασε τη στατικότητα 429 σχολείων από τα 2465, τα 145 ήταν νηπιαγωγεία. Συγκεκριμένα, επισκευάστηκαν 427 σχολικά κτίρια και 2 επειδή κρίθηκαν ακατάλληλα τα κατεδάφισαν. Το αποτέλεσμα ήταν δύσκολο αντιμετώπισιμο διότι 40.000 περίπου μαθητές βρέθηκαν χωρίς σχολείο και αναγκάστηκαν να συστεγαστούν σε άλλα σχολεία ώσπου να αποκατασταθούν οι ζημιές ή να τους παραδώσουν προκατασκευασμένα.

Ο Σαΐτης (2014), αναφέρει τα 5 στάδια επιτυχίας ενός σχεδίου διαχείρισης κρίσεων:

- 1ο Ο σκοπός του σχεδίου ο οποίος γνωστοποιείται σε όλους
- 2ο Η σχολική μονάδα παίρνει μέτρα οργάνωσης ώστε να υπάρξει ασφαλές σχολείο και να είναι σε θέση να προλάβει μια κρίση, να εξασφαλίσει μέσα, να επιμορφώσει το προσωπικό της
- 3ο Η σχολική μονάδα ορίζει συντονιστές, μοιράζει αρμοδιότητες και δίνει οδηγίες

- 4ο Η σχολική μονάδα εκπαιδεύει το προσωπικό της στην αναγνώριση και πρόληψη κινδύνων, την παροχή πρώτων βοηθειών και την ψυχολογική στήριξη αξιοποιώντας όλους τους πόρους (υλικούς και ανθρώπινο δυναμικό)
- 5ο Η σχολική μονάδα δεν πρέπει να επαναπαύεται σε ότι έχει σχέση με τον κίνδυνο

Σε έρευνα που διεξήχθη από τους Γεωργιακώδης, Φ., & Βοζίκης, Α. (2004), καταγράφηκαν ατυχήματα σε σχολικές μονάδες της ΔΔΕ και το πόρισμα έδειξε ότι το ποσοστό ατυχημάτων είναι μεγάλο και δεν αποκλείονται σοβαρά ατυχήματα. Τα περισσότερα συμβαίνουν στο διάλειμμα και τα αίτια είναι κυρίως οι πτώσεις με αποτέλεσμα κακώσεις, εκδορές και τραύματα. Τα σημεία κακώσεων ήταν το κεφάλι και τα άκρα. Ποσοστό 37% αντιμετωπίστηκε στον τόπο που εκδηλώθηκε το συμβάν ενώ εξειδικευμένη ιατρική βοήθεια χρειάστηκε το 65% των περιστατικών. Εντόπισαν την ανάγκη για καταγραφή των ατυχημάτων και αντιμετώπισής τους ύστερα από τους εκπαιδευμένους εκπαιδευτικούς.

Οι Γκούβρα, Κυρίδης, Μαυρικάκη (2005), ισχυρίζονται ότι «το σχολικό περιβάλλον όχι μόνο δεν είναι απαλλαγμένο από κινδύνους για ατυχήματα, αλλά συχνά αποτελεί πηγή δημιουργίας τέτοιων κινδύνων, λόγω της μικρής έμφασης που έχει δοθεί στη διαμόρφωση των χώρων και της υλικοτεχνικής υποδομής, ώστε να είναι ασφαλές για τους μαθητές και τους εργαζόμενους στο σχολείο».

Μια παρόμοια έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τους Σαΐτη, Σαΐτη & Γουναρόπουλο (2008) καταλήγει στο συμπέρασμα της ελλιπούς επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών αναφορικά με τη διαχείριση κρίσεων και τονίζει ότι ο έλεγχος των σχολικών κτιρίων από τις κρατικές υπηρεσίες δεν γίνεται τακτικά με ρίσκο την ασφάλεια των μαθητών, ενώ η αντιμετώπιση κινδύνων στο σχολικό περιβάλλον με σκοπό την πρόληψη και την καταστολή αδυνατεί επειδή είναι περιορισμένος «ο σχεδιασμός-προγραμματισμός του σχολείου».

Στην ελληνική έρευνα έχουμε επίσης το ερευνητικό έργο των συγγραφέων (Νικόλαο Τριπόδη, Χρήστο Τριπόδη, Χριστάκη, Ψυχογιού, 2009) με θέμα : «Ατυχήματα – πρώτες βοήθειες στα σχολεία» της Β' Διεύθυνσης Αθήνας στο οποίο τονίζεται «η αναγκαιότητα στελέχωσης των σχολικών μονάδων από εκπαιδευτικούς επιμορφωμένους σχετικά με την πρόληψη ατυχημάτων και την παροχή πρώτων βοηθειών». Συμμετείχαν 361 άτομα από τα οποία 57,9% ανήκαν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Σύμφωνα με αυτό αποδείχθηκε ότι το ποσοστό 94,7% των

εκπαιδευτικών αντιμετώπισαν επείγοντα περιστατικά στην προύπηρεσία τους. Καταγράφηκε ότι υπήρξε διαφοροποίηση των περιστατικών στην πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση με τις λιποθυμίες να παρουσιάζουν ποσοστό εμφάνισης, 67,5% στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ενώ ποσοστό 97,1% περιλαμβάνουν κακώσεις άκρων. Επιπλέον διαφοροποίηση υπήρξε στο ποσοστό των εκπαιδευτικών που είχαν γνώσεις πρώτων βοηθειών ανάλογα με την ιδιότητα τους αλλά όχι ανά βαθμίδα εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα ποσοστό 31% δεν γνωρίζει να παρέχει πρώτες βοήθειες αν συμβεί ατύχημα. Όσον αφορά την ιδιότητά τους από τους διευθυντές μόνο 58,1% γνωρίζουν, ενώ οι υποδιευθυντές στο μεγαλύτερο ποσοστό 55,1% δεν γνωρίζουν, αλλά οι εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής στην πλειοψηφία τους 91,7% γνωρίζουν. Σχετικά με την επιμόρφωσή τους 67,8% αναφέρουν ότι επιμορφώθηκαν «λίγο», 23,8% «αρκετά» και 8,4% «πολύ». Ειδικότερα οι εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής επιμορφώθηκαν σε ποσοστό 48,3% «αρκετά» έως «πολύ». Από αυτούς που επιμορφώθηκαν «πολύ» είναι σε θέση να παρέχουν πρώτες βοήθειες, αλλά από αυτούς που επιμορφώθηκαν «λίγο» ποσοστό 55,8% είναι σε θέση να τις παρέχουν. Το «68,9% του δείγματος την θεωρεί «πολύ» αναγκαία, το 23,6% «αρκετά» αναγκαία, ενώ μόλις το 7,5% την θεωρεί «λίγο» αναγκαία. Το συμπέρασμα ήταν ότι το (98,9%) κρίνει πως η εκπαίδευση στις πρώτες βοήθειες είναι επιτακτική ανάγκη. Όσον αφορά το κατά πόσο το φαρμακείο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι εξοπλισμένο ποσοστό 27,8% δήλωσαν ότι «πολύ». Πάντως όλοι οι εκπαιδευτικοί ανεξαιρέτως τόνισαν ότι κρίνεται απαραίτητη η ύπαρξή του.

Σε μια έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τη Μπελόγια, Καραβασιλειάδου, Πεردικόπουλος & Βάγγος (2010), στο Ν. Πέλλας μετά την υλοποίηση εκπαιδευτικού προγράμματος πρώτων βοηθειών για εκπαιδευτικούς με τη συμμετοχή ομάδων αγωγής υγείας μαθητών από το 1ο και 2ο ΕΠΑΛ Γιαννιτσών διερευνήθηκε η επιτυχία του προγράμματος και η ικανοποίηση των εκπαιδευτικών. Οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν ήταν 7 και ανήκαν στις παρακάτω ειδικότητες (1 γυμνάστρια, 1 νομικός, 1 ηλεκτρολόγος, 1 φιλόλογος, 1 ηλεκτρονικός και 1 μαθηματικός). Οι θεματικές αφορούσαν την βασική υποστήριξη της ζωής σε ενήλικες, παιδιά και βρέφη, την απόφραξη αεραγωγού από ξένο σώμα, τον πνιγμό, την κρίση επιληψίας, την κινηματική τραύματος, τον αεραγωγό - αναπνοή, την αιμορραγία και το SHOCK, τις κακώσεις των άκρων και της σπονδυλικής στήλης και τον απεγκλωβισμό από αυτοκίνητα. Μοιράστηκαν ερωτηματολόγια και τα αποτελέσματα έδειξαν την

ικανοποίηση των εκπαιδευτικών. Είναι αξιοσημείωτη η διαπίστωση ότι εκπαιδευτικοί και μαθητές ζήτησαν επανάληψη του σεμιναρίου κάθε δύο χρόνια. Τα συμπεράσματα από την εκπαίδευση έδειξαν ότι υπάρχει ανάγκη για συνεχιζόμενη εκπαίδευση και για εφοδιασμό των σχολείων με υλικοτεχνική υποδομή (www.esnecongress2010.gr).

Η Αλεξανδροπούλου (2013), πραγματοποίησε έρευνα αγγίζοντας μια άλλη πτυχή των πρώτων βοηθειών που τις καθιστούν πιο ιδιαίτερες, λόγω επικινδυνότητας, κούρασης και ευαισθησίας και δύσκολης επικοινωνίας εκπαιδευτικών – μαθητών και αφορούσε την «Αξιολόγηση αποτελεσματικότητας προγράμματος αγωγής υγείας πρώτων βοηθειών σε προσωπικό σχολείων ειδικής αγωγής». Για την έρευνα επιλέχθηκαν είκοσι οχτώ τυχαία σχολεία ειδικής αγωγής στην Αττική και έγινε δεκτή η συμμετοχή είκοσι τεσσάρων δηλαδή ποσοστό 85,72% που ανταποκρίθηκε. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε ήταν η «κατά συστάδες τυχαιοποιημένη πειραματική μελέτη με 2 ομάδες παρέμβασης (11 σχολεία) και 2 ομάδες ελέγχου (13 σχολεία). Οι ομάδες παρέμβασης αποτελούμενες συνολικά από 86 εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν και οι ομάδες ελέγχου αποτελούμενες από 94 εκπαιδευτικούς. «Οι κύριες μετρήσεις» αφορούσαν το τι γνώσεις είχαν οι εκπαιδευτικοί. Οι γνώσεις που είχαν πριν από την παρέμβαση για την αντιμετώπιση μιας ανακοπής και άλλων απειλητικών για τη ζωή καταστάσεων δεν ήταν ικανοποιητικές. Μετά την υλοποίηση του προγράμματος υπήρξε διαφοροποίηση στις 4 ομάδες με τις ομάδες παρέμβασης να βελτιώνουν την απόδοσή τους επειδή κατανόησαν το πρόγραμμα και οι γνώσεις τους εμπλουτίστηκαν τονίζοντας ότι θα επέμβουν σε περιστατικό και θα εφαρμόσουν τους σωστούς χειρισμούς. Ταυτόχρονα δηλώνουν ότι ελαττώθηκε η ανασφάλεια και δεν έχουν πια αμφιβολίες κατά την παροχή πρώτων βοηθειών. Αντίθετα παρατηρήθηκε ότι οι ομάδες ελέγχου δεν παρουσιάζουν αλλαγή. <http://www.internationaljournalofcaringsciences.org/docs/14-Original-Paper-Vol-6-Issue-1.pdf>

Ο Παπαδόπουλος (2015), στο βιβλίο του αναφέρει «γιατί είναι αναγκαία για τους εκπαιδευτικούς η γνώση της πρόληψης ατυχημάτων» και ότι «το 65% των ατυχημάτων εντός σχολείου συμβαίνει στην αυλή του σχολείου. Κυρίως πλήττονται οι ηλικίες 8–14 ετών». Ανέφερε και τις προϋποθέσεις που θεωρούνται βασικές για να μειωθούν τα ατυχήματα που συμβαίνουν στην αυλή.

Ο Καραθάνος (2006), διερεύνησε την ικανότητα των διευθυντών στην αντιμετώπιση μιας κρίσης και συγκεκριμένα ενός γεγονότος (σεισμός, πυρκαγιά) που μπορεί να επηρεάσει την ασφάλεια την υγεία και την ανάπτυξη της σχολικής

κοινότητας. Όταν έκανε την ερώτηση «αν πιστεύουν οι Διευθυντές των Σχολικών Μονάδων ότι αυτά τα γεγονότα αποτελούν μια κρίση που μπορεί να επηρεάσει τη σχολική κοινότητα», το «95,8% » απάντησαν θετικά ενώ μόνο το «4,2%» τα θεώρησαν ασήμαντα (Καραθάνος, 2006). Από το 45,8% ποσοστό που απάντησαν στην ερώτηση αν «έχουν αντιμετωπίσει ποτέ μια κρίση στο σχολείο τους» το 2,1% αφορούσε τον σεισμό. Μικρό ποσοστό Διευθυντών «29,2%» είχαν προχωρήσει στη σύσταση μιας ομάδας που θα διαχειριστεί μια κρίση. Από το «12,5%» που επιμορφώθηκαν μόνο «6,3» επιμορφώθηκε σε θέματα σεισμού και οι υπόλοιποι ανέφεραν ελλιπή επιμόρφωση και μη λειτουργικότητα των σχεδίων ετοιμότητας. Ποσοστό «2,1%» επιμορφώθηκαν στις πρώτες βοήθειες και «6,3%» στην αντισεισμική προστασία. Ένα ποσοστό «72,9%» έχουν εκπονήσει σχέδιο ετοιμότητας σε περίπτωση σεισμού και «54,2%» έχουν κάνει ασκήσεις ετοιμότητας. Το «72,9%» των διευθυντών αν γνώριζαν έναν γονέα που ήταν ιατρός θα τον αξιοποιούσαν. Διατυπώνοντας την ερώτηση «αν έχουν λάβει κάποια ενημέρωση-σεμινάριο για τις πρώτες βοήθειες» (Καραθάνος, 2006) απάντησε θετικά μόνο το 50%. Τέλος το «100%» απάντησαν θετικά και στην ερώτηση «αν θέλουν στην αρχή του σχολικού έτους να γίνονται βιωματικά σεμινάρια Πρώτων Βοηθειών» (Καραθάνος, 2006). Το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε η έρευνα ήταν ότι μικρό ποσοστό διευθυντών οργάνωσαν ομάδα για να διαχειριστεί μια κρίση στη σχολική μονάδα, λόγω μηδαμινής επιμόρφωσης. Τέλος, η λειτουργικότητα των σχεδίων ετοιμότητας δεν αρκούσε γιατί παρουσίασαν δυσκολία στην εφαρμογή τους, ενώ λίγοι διευθυντές είχαν ορίσει αναπληρωτές στα σχέδια ετοιμότητας.

Ο Σαβελίδης (2011) στη διατριβή του πραγματοποίησε έρευνα που αφορούσε το κατά πόσο αντιμετώπισαν, γνώρισαν ή μπορούσαν να προβλέψουν περιστατικά κρίσεων στελέχη της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ειδικότερα συμμετείχαν 375 διευθυντές σχολείων της Δ.Ε., Δημόσιων (N=354) και Ιδιωτικών (N=21). Διερευνήθηκαν οι κίνδυνοι οι οποίοι προκαλούν μια κρίση. Επίσης οι απόψεις τους για το πλάνο της αντιμετώπισης μιας κρίσης, το πόσο τηρήθηκαν οι διαδικασίες, το βαθμό ετοιμότητας και αποτελεσματικότητας των ιδίων. Τέλος, αξιολογήθηκαν τα αίτια και τα περιστατικά που οδήγησαν σε κρίση και ο βαθμός επικινδυνότητάς τους, τα μηνύματα και οι μέθοδοι αντιμετώπισης και καταγράφηκαν οι προτάσεις των εκπαιδευτικών. Η έρευνα έδειξε ότι οι μηχανισμοί που υπάρχουν για την αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών είναι σε μεσαίο επίπεδο ως προς την αποτελεσματικότητα. Οι περισσότεροι (116) πίστευαν ότι δεν υπάρχει μεγάλη

πιθανότητα να συμβεί μια φυσική καταστροφή σε βάθος δύο χρόνων. Επίσης ανέφεραν ότι δεν νιώθουν αρκετά ικανοί για να αντιμετωπίσουν μια κρίση.

Ο Κεμεντζετζίδης (2017), στην έρευνα που πραγματοποίησε το χρονικό διάστημα 2016-2017 μοίρασε ερωτηματολόγια σε 20 σχολεία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης σε Αθήνα, Πάτρα και Θεσσαλονίκη, σε επαρχιακές και ακριτικές περιοχές.. Συμμετείχαν συνολικά 56 άτομα και μέσα σε αυτά ήταν διευθυντές, υποδιευθυντές, καθηγητές φυσικής αγωγής και κάποιοι εκπαιδευτικοί και μελετήθηκε ο βαθμός επιμόρφωσής τους και ο βαθμός ετοιμότητάς τους αλλά και η ετοιμότητα των κτιριακών δομών για την αποφυγή τραυματισμών σε φυσικές καταστροφές και των παρεμβάσεων. Η καταγραφή των αποτελεσμάτων στην ερώτηση για τις αρνητικές ή και καταστροφικές συνέπειες από μια φυσική καταστροφή μπορεί να οδηγήσει σε τραύμα ή και θάνατο μαθητών ποσοστό 95% απάντησαν θετικά και μόνο 5% ότι δεν έχει σημασία.

Στην ερώτηση που αφορούσε τη θετική πορεία του θύματος ως συνέχεια από έναν τραυματισμό μετά την παροχή πρώτων βοηθειών από τους εκπαιδευτικούς 72% απάντησαν ότι οι ενέργειες θα επηρέαζαν την πορεία του και 28% ότι δεν θα το επηρέαζαν. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα ανέφεραν ότι έχουν σάκο πρώτων βοηθειών με απαραίτητα υλικά αλλά όχι υλικά εξειδικευμένα για χρήση σε τραύμα όπως αυχενικό κηδεμόνα, οξυγόνο, επιδέσμους για αιμόσταση. Για το αν έχουν παρακολουθήσει σεμινάριο πρώτων βοηθειών 37% απάντησαν ναι, ενώ ένα μεγάλο ποσοστό της τάξης του 63% απάντησαν ότι δεν παρακολούθησαν.

Η συνέχεια του ερωτηματολογίου διερευνούσε στοιχειώδεις γνώσεις. Στην απλή ερώτηση για την ψηλάφηση του σφυγμού μόνο το 20% απάντησαν ότι γνωρίζουν να τον ψηλαφούν και το 80% ότι δεν γνωρίζουν. Τους ρωτήθηκε για το αν θα επενέβαιναν σε περιστατικό που θα χρειαζόταν να απομακρύνουν έναν μαθητή αλλά όταν ο χώρος δεν ήταν ασφαλής και το 75% απάντησαν ναι, ενώ το 25% όχι. Από την απάντησή τους σε αυτήν την ερώτηση φάνηκε η άγνοια που έχουν για την ασφάλεια του διασώστη στον τόπο του συμβάντος και αυτό καθιστά το γεγονός επικίνδυνο. Στην ερώτηση για το χρόνο που προκαλούνται βλάβες μόνιμες και μη αναστρέψιμες στον εγκέφαλο ποσοστό 65% απάντησαν μέσα σε 10 λεπτά, 19% σε 15 λεπτά, 5% σε 20 λεπτά και 10% σε 30 λεπτά.

Όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο ανοίγουν τον αποφραγμένο αεραγωγό ποσοστό 63% απάντησαν ότι θα έκαναν ανάσπαση της κάτω γνάθου, 17% ότι θα χρησιμοποιούσαν γλωσσοπίεστρο 5% θα έβαζαν τα χέρια τους και 14% θα

χρησιμοποιούσαν κουτάλι. Η απάντηση σε αυτήν την ερώτηση έδειξε ότι ένα μεγάλο ποσοστό θα προέβαιναν σε ενέργειες που θα έθεταν σε κίνδυνο τη ζωή τους θύματος. Σε μια ακόμη ερώτηση κλήθηκαν να απαντήσουν και αφορούσε την συμπεριφορά ενός μαθητή μετά από τραύμα στο κεφάλι ποσοστό 75% απέδωσε την διαταραχή του επιπέδου συνείδησης σε κρανιοεγκεφαλική κάκωση και 25% σε στρες-φόβο. Ικανοποιητικές απαντήσεις έδωσαν σε ποσοστό 97% για την αναγκαιότητα της ακινητοποίησης της αυχενικής μοίρας της σπονδυλικής στήλης και μόνο το 3% δεν εκφέραν γνώμη. Τέλος στην ερώτηση για το αν η εικόνα ενός τραυματισμένου παιδιού θα ήταν εμπόδιο στην εμπλοκή τους στο συμβάν η συντριπτική πλειοψηφία απάντησε όχι (85%) και μόνο το 15% απάντησε ναι. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι δεν είναι σε θέση οι εκπαιδευτικοί να διαχειριστούν μια κρίση επειδή δεν έχουν ομάδες εκπαιδευμένες.

Μια πρόσφατη έρευνα έγινε από τον Φώτου Πολύβιο (2017) στη διπλωματική εργασία του κατά την οποία οι 124 εκπαιδευτικοί 25 σχολείων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης του Δήμου Βόλου ρωτήθηκαν «ποιος προσφέρει τις πρώτες βοήθειες (κυρίως στα πρώτα 20') στα ατυχήματα που συμβαίνουν στο σχολείο» και οι απαντήσεις που δόθηκαν από έναν μεγάλο αριθμό εκπαιδευτικών ήταν: 36,3% τις παρέχει ο κάθε καθηγητής ανέφερε ότι τις πρώτες βοήθειες τις προσφέρει οποιοδήποτε μέλος των καθηγητών, 19,4% ο καθηγητής που εφημερεύει, 8,9% ο εκπαιδευμένος στις πρώτες βοήθειες και 34,7% δεν έδωσε καμία απάντηση.

Σε μια ακόμα ερώτηση κλήθηκαν να απαντήσουν οι εκπαιδευτικοί στο «ποιος θα έπρεπε να αντιμετωπίζει τα ατυχήματα που γίνονται εντός του σχολείου» οι απαντήσεις που δόθηκαν από έναν μεγάλο αριθμό εκπαιδευτικών ήταν: 61,3% από 2 ή 3 καθηγητές που έχουν εκπαιδευτεί, 28,2% από 1 εκπαιδευμένο, 3,2% από τον διευθυντή της σχολικής μονάδας και 0,8% από τον υποδιευθυντή. Για «τη μεταφορά του μαθητή που έχει υποστεί σοβαρό ατύχημα, στο πλησιέστερο Υγειονομικό κέντρο ή Νοσοκομείο» οι απαντήσεις που δόθηκαν από έναν μεγάλο αριθμό εκπαιδευτικών ήταν: 79% με το Ε.Κ.Α.Β, 10,7% με αυτοκίνητο του εκπαιδευτικού, 7,4% με αυτοκίνητο του γονέα, 1,6% ανέφερε ως επιλογή το άλλο και 1,6% δεν έδωσε καμία απάντηση.

Ασχολήθηκε και με την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών (π.χ. πυρκαγιές, σεισμοί, πλημμύρες) στη σχολική μονάδα και έθεσε υποερωτήματα. Συγκεκριμένα τα εξής: αν «στο σχολείο τους υπάρχει καταρτισμένο σχέδιο αντιμετώπισης σεισμών» 96,8% απάντησαν ναι και 3,2% όχι., αν «στο σχολείο προγραμματίζουν ασκήσεις

ετοιμότητας για τους σεισμούς στις αρχές κάθε σχολικού έτους» 95,2% απάντησαν ναι και 4,8% όχι. Επίσης αν «έχουν οριστεί από το σχολείο ομάδες εκπαιδευτικών για την αντιμετώπιση σεισμών» 96% απάντησαν ναι, 4% όχι, αν «το σχολείο είναι εφοδιασμένο για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών με κουβέρτες, φτυάρια, αδιάβροχα, φορεία», 88,7% απάντησαν όχι, 3,2% ναι, ενώ το 8,1% δεν έδωσε καμία απάντηση. αν «ως εκπαιδευτικοί στο σχολείο έχουν επιμορφωθεί και πρακτικά εξασκηθεί στην αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών (π.χ.σεισμών, πυρκαγιών)» το 51,6%, απάντησε όχι, 46,8% ναι, 1,6% δεν έδωσε καμία απάντηση. Τέλος αν «ως εκπαιδευτικοί έχουν επιμορφωθεί και πρακτικά εξασκηθεί στην παροχή πρώτων βοηθειών» 58,1% ναι, 40,3% όχι, 1,6% δεν έδωσε καμία απάντηση, αν «ως εκπαιδευτικοί έχουν επιμορφωθεί και πρακτικά εξασκηθεί στη σωστή χρήση των μέσων αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών (π.χ.πυροσβεστήρων)» 74,2% όχι, 24,2% ναι, 1,6% δεν έδωσε καμία απάντηση.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Όπως αναφέρει η Μπελόγια (2013), κατά το σχολικό έτος 2012-2013 υλοποιήθηκε 60ωρο επιμορφωτικό πρόγραμμα Αγωγής Υγείας σε εκπαιδευτικούς της Δ. Ε. Ν. Πέλλας, κατόπιν έγκρισης της Δ/σης ΣΕΠΕΔ του ΥΠΕΘ δομημένο στις αρχές του εθελοντισμού, αφού στηρίχθηκε στην προσωπική ανάγκη του ατόμου για προσφορά. Το πρόγραμμα είχε θεματολογία: α) τη βασική εκπαίδευση στις πρώτες βοήθειες και β) την παροχή πρώτων βοηθειών σε περίπτωση φυσικών καταστροφών με σύνθημα: όταν ο σεισμός επισκέπτεται το σχολείο εγώ είμαι πάντοτε παρών. Πραγματοποιήθηκε σε 17 σχολεία, συμμετείχαν συνολικά 98 εκπαιδευτικοί και διετέθη συνολικός χρόνος 420 ωρών. Αποσκοπούσε: α) στην απόκτηση γνώσεων και την ανάπτυξη δεξιοτήτων για την αντιμετώπιση επικίνδυνων για τη ζωή καταστάσεων στο χώρο του σχολείου και β) στην προετοιμασία εκπαιδευτικών και μαθητών για την αντιμετώπιση του σεισμού - πριν, κατά τη διάρκεια και μετά - με την εκμάθηση τεχνικών και μεθόδων έρευνας και διάσωσης και παροχής πρώτων βοηθειών με τη συνεργασία των σχολικών μονάδων. Ειδικότερα η θεματολογία ήταν η εξής: 1) Ασφάλεια στο χώρο του συμβάντος, 2) Βασική υποστήριξη της ζωής και χρήση αυτόματου εξωτερικού απινιδωτή, 3) Πνιγμός – Πνιγμονή 4) Κινηματική τραύματος, 5) Αεραγωγός – αερισμός, 6) Αιμορραγία – shock, 7) Τραύματα και κακώσεις, 8) Εγκαύματα – Κεραυνοπληξία, 9) Τραύματα από θερμότητα – ψύχος - Τραύμα στην φύση, 10) Διαχείριση κινδύνων και κρίσεων,

11) Διαλογή, 12) Ακινητοποίηση και μεταφορά, 13) Άσκηση σεισμού με εικονικά περιστατικά. Στο τέλος πραγματοποιήθηκαν ασκήσεις ετοιμότητας σε πραγματικές συνθήκες και χρόνο με κατάταξη θυμάτων και παροχή πρώτων βοηθειών στα συγκεκριμένα σχολεία, κάποια από αυτά ήταν συστεγαζόμενα (Γυμνάσιο και Λύκειο Εξαπλατάνου), άλλα πάλι ήταν σε απομακρυσμένες περιοχές (ΦούστανηΑριδαίας).

Η Μπέκου (2016), πραγματοποίησε έρευνα σε 9 γυμνάσια του Δήμου Κορίνθου και μοίρασε 2 ερωτηματολόγια. Το πρώτο δόθηκε σε 604 μαθητές της Γ΄ τάξης γυμνασίων του Δήμου από τα οποία επιστράφηκαν απαντημένα 310. Το δεύτερο σε διευθυντές και εκπαιδευτικούς και ο τίτλος του ήταν: «School Preparedness Self – Evaluation Check list», ενώ το σχεδίασε ο μη Κυβερνητικός Οργανισμός Risk Red και αφορούσε την εξασφάλιση της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και τις συνθήκες υγιεινής στο χώρο εργασίας των εκπαιδευτικών και στο χώρο εκπαίδευσης μαθητών παγκόσμια. Προσαρμόστηκε στην «ελληνική πραγματικότητα» και μοιράστηκε σε 97 εκπαιδευτικούς.

Τα αποτελέσματα της έρευνας στους εκπαιδευτικούς έδειξαν ότι ποσοστό 60,8% γνώριζαν τον τρόπο με τον οποίο έπρεπε να απομακρύνουν τους μαθητές και ποσοστό 50,5% γνώριζαν τις βασικές πρώτες βοήθειες. Ποσοστό 6,2% γνώριζαν προχωρημένες πρώτες βοήθειες, 9,3% εκπαιδεύτηκαν στην καρδιοπνευμονική αναζωογόνηση και στη χρήση του αυτόματου εξωτερικού απινιδωτή από τη σχολή τους (γυμναστές), 4,1% τους έκανε μαθήματα αντιμετώπισης καταστροφών ο Ερυθρός Σταυρός, 6,2% ενημερώθηκαν για την επιβίωση εκτός σχολείου και 1% για επιβίωση σε ακραίες συνθήκες πως δηλαδή να ικανοποιήσουν τις βασικές ανάγκες για τροφή, καταφύγιο και υγιεινή.

Επίσης, ποσοστό 60,8% αναφέρει ότι γνωρίζουν πως να απομακρύνουν τους μαθητές και ένα ποσοστό 5,2% έχουν γνώσεις συμβουλευτικής και ψυχολογικών πρώτων βοηθειών. Λόγω της έντονης σεισμικότητας της περιοχής μεγάλο ποσοστό εκπαιδευτικών 87,4% είχαν εμπειρία σε σεισμό μεγαλύτερο από 5,5 ρίχτερ, αλλά μόνο το 6% είχαν την εμπειρία μέσα στο σχολείο. Από αυτό το ποσοστό, το 80% ανέφεραν ότι ήταν ικανοποιητικό το σχέδιο δράσης και 1% ανέφερε ότι δεν ήταν, επειδή δεν υπήρχαν συντονισμένες ενέργειες. Επίσης ποσοστό 89,7% δουλεύει σε σχολείο όπου εκπαιδευτικοί είναι αυτοί που απαρτίζουν την «επιτροπή ετοιμότητας εκτάκτων περιστατικών, ενώ ο διευθυντής της σχολικής μονάδας συμμετέχει σε ποσοστό 79,4%». Ένα ποσοστό της τάξης 15,4% δουλεύει σε σχολείο όπου ενημερώνονται οι γονείς για τις ενέργειες σε σεισμό από ενημερωτικά φυλλάδια και

σε ποσοστό 33,3% σε κάθε αίθουσα υπάρχει χάρτης εκκένωσης. Ποσοστό 78,9% προωθούν την άποψη ότι πρέπει να είναι ενημερωμένοι οι μαθητές και για πιθανότητα σεισμού στο σπίτι και 46,2% τους μοιράζει υλικό με οδηγίες.

Όσον αφορά την ασφάλεια 43,2% ασφάλισαν τα αντικείμενα και υλικά που ήταν δυνατόν να πέσουν και να προκαλέσουν ατύχημα και 30,2% ήταν σε θέση σε περίπτωση ανάγκης να κάνουν χρήση του πυροσβεστήρα. Δυστυχώς ένα μεγάλο ποσοστό, το 56,3% ανέφεραν ότι υπάρχει έλλειψη σακιδίου πρώτων βοηθειών και μόνο για 72 ώρες ήταν επαρκείς οι προμήθειες, ειδικότερα των πρώτων βοηθειών (54,6%) και των «ειδών υγιεινής (25,8%)» και ένας εκπαιδευτικός (1,2%) ανέφερε ότι ζητήθηκε από τους μαθητές να συμμετέχουν στην αγορά σάκου προμηθειών που θα τους επιστραφεί στο τέλος της σχολικής χρονιάς.

Η Κούρου (2013), πραγματοποίησε μια έρευνα στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση σε 12 Ελληνικές περιφέρειες της και μοιράζοντας 1055 ερωτηματολόγια αναζήτησε αν υπήρχαν σάκοι πρώτων βοηθειών στις σχολικές αίθουσες και ποσοστό 62,9% απάντησαν ότι υπήρχαν. Την επόμενη χρονιά πραγματοποίησε έρευνα σε 20 Ελληνικές περιφέρειες, μοίρασε 1222 ερωτηματολόγια στους Διευθυντές των σχολείων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και αποσκοπούσε στη μέτρηση της αποτελεσματικότητας δράσεων του Ο.Α.Σ.Π και της ετοιμότητας των εκπαιδευτικών. Στην ερώτηση για το αν υπήρχαν σχέδια έκτακτων περιστατικών, ποσοστό 98% απάντησαν ότι υπήρχαν, ενώ στην ερώτηση για το αν οι εκπαιδευτικοί γνώριζαν το σχέδιο, ποσοστό 92,64% απάντησαν ότι το γνώριζαν και μόνο το 1,64% ότι δεν το γνώριζαν. Το μεγάλο ποσοστό το απέδωσαν στις ενημερώσεις από μέρος του Ο.Α.Σ.Π (Κούρου, 2014).

4.1.3. Η έρευνα στο εξωτερικό

ΕΥΡΩΠΗ

Στην Ευρώπη, το σύστημα νοσεί. Δεν υπάρχει κοινή γραμμή επικοινωνίας μεταξύ του κράτους και των πολιτών σχετικά με την «προσέγγιση προγραμμάτων διαχείρισης καταστροφών». Τα προγράμματα αυτά τα αναλαμβάνουν συγκεκριμένες ομάδες ως «πληρωμένοι σύμβουλοι» (Αγγέλη, 2012).

Στο Βέλγιο και συγκεκριμένα στη Φλαμανδία πραγματοποιήθηκε έρευνα από τους Mprotos, Vekeman, Monsierurs, Derese και Valcke (2013), η οποία αφορούσε το επίπεδο γνώσεων των εκπαιδευτικών στην καρδιοπνευμονική αναζωογόνηση (CPR), την ικανότητα να την εφαρμόσουν και να την διδάξουν και τέλος τη στάση τους απέναντι στην εκπαίδευση. Συνολικά 4273 εκπαιδευτικοί συμμετείχαν στην έρευνα από τους οποίους 2562 ήταν εκπαιδευτικοί της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, 856 της πρωτοβάθμιας και 855 της ανώτατης. Ποσοστό 59% γνώριζαν CPR. Το 41% δήλωσε ότι η CPR πρέπει να διδάσκεται στην υποχρεωτική εκπαίδευση και ένα ποσοστό 36% γνώριζαν ότι διδάσκεται στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Από τα αποτελέσματα παρατηρήθηκε ότι το 61% δεν νιώθει έτοιμο ούτε πιστεύει ότι έχει τις γνώσεις για να διδάξει CPR, ποσοστό 69% δεν νιώθει ικανό να την εφαρμόσει και 73% ανέφερε ότι θέλει επιπλέον εκπαίδευση.

ΗΠΑ

Η Αμερική παρουσιάζει έντονη δραστηριότητα και επειδή οι σεισμοί είναι απρόβλεπτοι και τα αποτελέσματα είναι αρνητικά (αφορούν τη ζωή, την περιουσία και την οικονομία) το 1977 το Κογκρέσο αποφάσισε να εγκρίνει το «Πρόγραμμα Μείωσης των Κινδύνων (NEHRP)» και το οποίο απέβλεπε στο να ελαττωθούν από τους σεισμούς που έπονται οι κίνδυνοι για την ζωή και περιουσία των ατόμων. Ιδρύθηκε για να δώσει την τεχνογνωσία και το υλικό ώστε να προετοιμαστούν για τους σεισμούς και αν αυτοί συμβούν να ελαττώσουν το κόστος για την αποκατάσταση των ζημιών. Για την επίτευξη των παραπάνω αντιλήφθηκε πως δεν μπορεί από μόνη της να ανταπεξέλθει αλλά είναι επιτακτική η ανάγκη για κατανόηση των κινδύνων και για την μείωση της τρωτότητας του λαού, ότι απαιτείται συνεργασία . Έχοντας αυτό υπόψη συνεργάστηκε με το FEMA που είναι η ομοσπονδιακή υπηρεσία διαχείρισης έκτακτης ανάγκης, το NIST που είναι το Εθνικό Ινστιτούτο Προτύπων και Τεχνολογίας, το NSF που είναι το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και τέλος με τη USGS που είναι η Γεωλογική Έρευνα Ηνωμένων Πολιτειών. (https://translate.googleusercontent.com/translate_c?depth=1&hl=el&prev=search&url=translate.google.gr&sl=en&sp=nmt4&u=https://www.fema.gov/media-library-data/1470676164637).

Συγκεκριμένα το FEMA δίνει στα σχολεία τη δυνατότητα να διαχειριστούν και να διαφυλάξουν με ειδικές ενέργειες την ασφάλεια και προτείνει μέτρα. Επίσης η

Αμερικάνικη Στατιστική Υπηρεσία Αξιολόγησης για θέματα ασφάλειας, Υγιεινής, Πολιτικών και προγραμμάτων με έρευνα έδειξε ότι στο τέλος μιας φυσικής καταστροφής ή μιας κρίσης η στήριξη που έδωσαν τα σχολεία ήταν συμβουλευτικής φύσης σε ποσοστό 94,2%. Ποσοστό 41,4% εφάρμοσαν το δικό τους πλάνο, 41,2% εφάρμοσαν το πλάνο της Περιφέρειας, τροποποιώντας το ώστε να συμφωνεί με τις ανάγκες τους, ενώ το 14,5% δεν το τροποποίησαν. Ένα μικρό ποσοστό (2,9%) δυστυχώς δεν διέθετε πλάνο αντιμετώπισης. Επιπλέον η έρευνα αποδεικνύει ότι ένα σχολείο για να λειτουργήσει εύρυθμα χρειάζεται εκπαίδευση και επιμόρφωση. Αξίζει να σημειωθεί ότι ποσοστό 87,8% των Πολιτειών και ποσοστό 60,1% των Περιφερειών διέθεσαν χρηματικούς πόρους για την ανέλιξη του ανθρώπινου δυναμικού αλλά έδωσαν τη δυνατότητα στις σχολικές νοσηλεύτριες να παρέχουν καλύτερες υπηρεσίες όταν βρεθούν αντιμέτωπες με μια κρίση (SHPPS, 2006).

Επιπροσθέτως, στις ΗΠΑ υπάρχουν προγράμματα που προωθούν τοπικές δράσεις για την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών, και μάλιστα χρηματοδότησε με 1 εκατομμύριο δολάρια μια κοινότητα για να «εμπλουτίσει την αντίσταση της σε καταστροφές μέσω προγραμμάτων μετριασμού, δραστηριοτήτων δημόσιας εκπαίδευσης» (Αγγέλη, 2012)

Στην έρευνα των Olympria, Dixon, Brady και Avner (2007), ελέγχθηκε το κατά πόσο σχολεία των ΗΠΑ είναι προετοιμασμένα στην άμεση απόκριση σε περιστατικά που χρειάζονταν πρώτες βοήθειες και είχαν σχέση με τον αθλητισμό στα σχολεία. Συμμετείχαν 1000 μέλη της Εθνικής Ένωσης Αθλητικών Εκπαιδευτών, και ερωτήθηκαν για τις γνώσεις που κατείχαν, το βαθμό ετοιμότητας του σχολείου στη διαχείριση κρίσεων, ποια μέτρα πρόληψης έχουν παρθεί και έχουν σχέση με τον αθλητισμό και αν υπάρχει ιατροφαρμακευτικός εξοπλισμός για παροχή πρώτων βοηθειών. Ποσοστό 68% απάντησε στο ερωτηματολόγιο και οι απαντήσεις που δόθηκαν ήταν οι ακόλουθες: Παρόλο που ποσοστό 70% «των σχολείων έχει ένα Γραπτό Σχέδιο Έκτακτης Ανάγκης (Written Emergency Plan, WEP), αν και το 36% των σχολείων με (WEP) δεν εφαρμόζει το σχέδιο». Όσον αφορά « την διαθεσιμότητα του εξοπλισμού οι αθλητικοί εκπαιδευτές ανέφεραν: κολάρο αυχενικής σπονδυλικής στήλης (62%), αυτόματο ηλεκτρονικό απινιδωτή (61%) συσκευή εισπνοής μετρημένης δόσης βρογχοδιασταλτικού (36%) και αυτόματο εγχυτήρα επινεφρίνης (37%). Ακολουθούν τις οδηγίες για τις ενέργειες που αφορούν την ετοιμότητα σε αθλητικά περιστατικά στο σχολείο και σε επιλεγμένες περιοχές εκτελούνται ασκήσεις ετοιμότητας με βάση το «Γραπτό Σχέδιο Έκτακτης Ανάγκης (WEP)», σε

συνεργασία με τους ιατρικούς φορείς επείγοντων περιστατικών. Είναι ξεκάθαρο σε όλους σύμφωνα με τις οδηγίες του σχεδίου να παρευρίσκονται σε αθλητικές εκδηλώσεις μόνο «αθλητικοί εκπαιδευτές» και συγκεκριμένα σε επικίνδυνα αθλήματα, να πραγματοποιείται έλεγχος των εγκαταστάσεων του σχολείου και να γίνει αγορά περισσότερων αυτόματων εξωτερικών απινιδωτών στα σχολεία.

Μια παρόμοια έρευνα από τους Cross και συν. (2010) , πραγματοποιήθηκε στη Νότια Ντακότα των Ηνωμένων Πολιτειών και αποσκοπούσε στον καθορισμό της ανάγκης εκπαίδευσης προπονητών καθηγητών Φυσικής Αγωγής σε αθλητικά τραύματα στα αθλητικά Γυμνάσια, ώστε να είναι σε θέση να τα προλαμβάνουν, να τα αξιολογούν και να τα αντιμετωπίζουν. Σε σύνολο 1050 ερωτηματολογίων που στάλθηκαν, τα 247 που απαντήθηκαν καταγράφουν τα παρακάτω αποτελέσματα: Ποσοστό 79,76% των προπονητών «συμφώνησαν ή συμφώνησαν έντονα» πως για να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν ένα τραύμα απαιτείται και περισσότερη εκπαίδευση. Ποσοστό (46,65%) γνωρίζουν να εφαρμόζουν (CPR) – Βασική Υποστήριξη Ζωής (BLS), ενώ ποσοστό (47,4%) παρέχουν πρώτες βοήθειες. Επειδή οι προπονητές επιθυμούν να είναι οι « αρχικοί φροντιστές» για τους μαθητές-αθλητές οι οποίοι έχουν τραυματιστεί σοβαρά, κρίνεται επιτακτική η ανάγκη για περισσότερη εκπαίδευση των προπονητών καθηγητών φυσικής αγωγής των αθλητικών σχολείων της περιοχής.

Σε άλλη έρευνα που πραγματοποίησαν οι DeWit, Scott και Seshadri (2012), όρισαν το « επίπεδο » των παρεχόμενων πρώτων βοηθειών σε μαθητές - αθλητές σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης κατά τη διάρκεια αθλητικών εκδηλώσεων που υλοποιούνται στο Αρκάνσας των ΗΠΑ, έλεγξαν το κατά πόσο οι πρώτες βοήθειες που παρέχονται από τους αθλητικούς εκπαιδευτές στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι επαρκείς και « σύγκριναν τις υπηρεσίες αθλητικής κατάρτισης ». Μοιράστηκαν ερωτηματολόγια σε 199 σχολεία, σε 144 « αθλητικούς διευθυντές » και απάντησε το 72%. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι ένας πολύ μικρός αριθμός προπονητών γνώριζαν πρώτες βοήθειες ή ήταν πιστοποιήση στην καρδιοπνευμονική αναζωογόνηση. Επιπλέον, απουσίαζε το σχέδιο που θα τους εξασφάλιζε το απαραίτητο υλικό πρώτων βοηθειών.

ΙΑΠΩΝΙΑ

Η Ιαπωνία πλήττεται από ισχυρούς σεισμούς όπως το σεισμό του Kobe ή του Hanshin ή Hyogo - KenNanbu στις 17 Ιανουαρίου 1995. Είχε μέγεθος «Ms=7,1R», στοίχισε τη ζωή σε πάνω από 5.300 άτομα, προκάλεσε τραυματισμούς σε 30.000 άτομα και σε 300.000 άτομα προκάλεσε προβλήματα στέγασης. Κατέρρευσαν 110.000 κτίρια ενώ οι οικονομικές επιπτώσεις ήταν του ποσού των 7 τρισεκατομμυρίων, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία (Λέκκας, 1996).

Ο σεισμός άλλαξε την «κοσμοθεωρία» και τον τρόπο που η Ιαπωνία διαχειριζόταν τις έκτακτες ανάγκες (Αγγέλη, 2012). Αναφέρει επίσης ότι η Ιαπωνία συνέταξε την «Πράξη Αντιμετώπισης Μεγάλης Κλίμακας Σεισμών» ως ειδίκευση. «Το Κεντρικό Συμβούλιο Πρόληψης Καταστροφών » επιφορτίζεται με την ευθύνη του σχεδιασμού, ο Πρωθυπουργός είναι ο πρόεδρος και απαρτίζεται από την «Υπηρεσία Πολιτικής Προστασίας, την Εθνική Υπηρεσία Γης », 28 Υπουργεία, και δημόσιους φορείς, επιστήμονες και ειδικούς (Αγγέλη, 2012). Η πολιτική της διέπεται από κάποιες αρχές όπως οι στόχοι να είναι υπαρκτοί, να μοιράζονται αρμοδιότητες, να γίνεται σωστός προϋπολογισμός και να δίνετε μεγάλη βάση στην έρευνα και ανάπτυξη. Όταν συμβεί μια καταστροφή κινητοποιούνται η Πολιτική Προστασία, εθελοντικές ομάδες που αποσκοπούν στην πρόληψη των καταστροφών. Μετά το σεισμό και οι οικογένειες συμμετείχαν ενεργά ενώ δόθηκε βάση στην εκπαίδευσή τους μέσα από δραστηριότητες και προγράμματα που διεξάγονταν στα σχολεία σε «επίπεδο δήμων». Ταυτόχρονα αναπαριστούσαν καταστροφές. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση ανέλαβε πιο πολλές αρμοδιότητες κατόπιν αστοχίας της άμεσης επέμβασης από το κράτος (5 ώρες καθυστέρησε να κηρυχθεί σε έκτακτη ανάγκη η περιοχή ενώ ζήτησε βοήθεια από το εξωτερικό μετά από 2 ημέρες). Τέλος με ενθάρρυνση της Ιαπωνίας δημιουργήθηκε το «Ασιατικό Κέντρο Πρόληψης Καταστροφών».

Η Ιαπωνία έδωσε βάση στους νέους και αποφάσισε από την ηλικία των 7 – 12 ετών να αρχίσει την εκπαίδευση στην αντιμετώπιση καταστροφών. Ειδικότερα, υπάρχει το μάθημα που γνωστοποιεί στους μαθητές της β΄ τάξης δημοτικού «τις εγκαταστάσεις αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών» καθώς και το προσωπικό τους (πυροσβέστες και σταθμούς κ.α). Οι μαθητές διδάσκονται στην ε΄ τάξη μάθημα για την πρόληψη ατυχημάτων και στην στ΄ διδάσκονται μάθημα για τις φυσικές καταστροφές (τι αλλαγές προκαλούν τα ηφαίστεια όταν εκρήγνυνται, οι σεισμοί και οι πλημμύρες) (Αγγέλη, 2012).

Βασικές γνώσεις πολιτικής παρέχονται στην ηλικία των 13 –15 ετών όπου διδάσκονται «για τα χαρακτηριστικά των σεισμών και των ηφαιστειακών εκρήξεων», τον τρόπο με τον οποίο θα προλάβουν τους τραυματισμούς και εκπαιδεύονται στις πρώτες βοήθειες σε καταστροφές (Αγγέλη, 2012).

Στην ηλικία των 16-18 ετών συνεχίζεται η εκπαίδευση μέσω των μαθημάτων πρώτων βοηθειών, τρόπου αντίδρασης σε εκρήξεις ηφαιστειών και σεισμών και τέλος διαφύλαξη ζωής και αξιοπρέπειας ενώ τονίζεται η αξία της ζωής και η «σχέση φύσης και επιστήμης» (Αγγέλη, 2012).

Κατά την Αγγέλη (2012), υλοποιούνται δραστηριότητες που σχετίζονται με τα προαναφερθέντα μαθήματα, σχολικές εκδηλώσεις για την πιθανότητα του σχολείου να οριστεί χώρος καταφυγής της τοπικής κοινωνίας, για τον τρόπο που αντιδρούν σε σεισμό, διοργανώνονται εκπαιδευτικές επισκέψεις στην πυροσβεστική υπηρεσία και στα «κέντρα πρόληψης καταστροφών». Δεν επαναπαύονται μόνο σε ενέργειες μεμονωμένες αλλά συγκροτούνται σε ομάδες και παρουσιάζουν εργασίες, κάνουν έρευνες, ακολουθούν σπουδές στις «Ιαπωνικές φυσικές καταστροφές », εκτελούν ασκήσεις πρώτων βοηθειών και διάσωσης και εθελοντικές δράσεις σε καταστροφή.

Το έντυπο υλικό είναι ενημερωμένο και είναι εύκολα προσβάσιμο για δασκάλους , εκπαιδευτές και μαθητές (Αγγέλη 2012). Παρατηρείται λοιπόν ότι υπάρχει ένα ολοκληρωμένο και εξειδικευμένο πρόγραμμα εκπαίδευσης που δεν αφήνει περιθώρια για σοβαρές ελλείψεις στην εκπαίδευση στις καταστροφές και στην παροχή πρώτων βοηθειών, το κράτος μεριμνά για τη σωστή ενημέρωση και εκπαίδευση από την παιδική ηλικία με άμεση συνέπεια οι ενήλικες να έχουν ήδη διαμορφώσει αντισεισμική συνείδηση και συμπεριφορά, να εργάζονται ομαδικά και να προσφέρουν χωρίς ανταλλάγματα. Αυτή η μέριμνα του κράτους δείχνει ότι οι εκπαιδευτικοί είναι άριστα καταρτισμένοι στην αντιμετώπιση μιας καταστροφής και πλήρως καταρτισμένοι στην παροχή πρώτων βοηθειών.

Σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση καταστροφών παίζει μια δομή που ονομάζεται Jishu-bosai-soshiki η οποία προετοιμάζει και οργανώνει δράσεις σε τοπικό επίπεδο για την αντιμετώπιση και τη διάσωση σε καταστροφή (εκδηλώσεις σε γυμνάσια) (Αγγέλη 2012).

Στην Ινδία η έρευνα των Joseph και συν. (2015), αποσκοπούσε στην αναγνώριση των γνώσεων, στάσεων πρακτικών των σχολείων σχετικά με την παροχή πρώτων βοηθειών. Συμμετείχαν 146 εκπαιδευτικοί από 9 σχολεία της επαρχίας Mangalore της Ινδίας. Η έρευνα έδειξε ότι ποσοστό 47% (69 εκπαιδευτικοί) είχαν εκπαιδευτεί παλαιότερα. Οι γνώσεις που είχαν δεν ήταν σε ικανοποιητικό επίπεδο. Ποσοστό 66% (96 εκπαιδευτικοί) δήλωσαν ότι θέλουν να διαχειριστούν τις πρώτες βοήθειες μόνο αν προηγηθεί εκπαίδευση, ενώ 74 παρείχαν πρώτες βοήθειες στο σχολείο τους όταν τους το ζήτησαν. Κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι πρέπει κατά τακτά χρονικά διαστήματα να γίνονται εκπαιδεύσεις.

ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τους Abernethy, Mac-Auley, Mac-Nally και Mac-Cann (2003,) σε 333 σχολεία της Β. Ιρλανδίας και της Δημοκρατίας της Ιρλανδίας για την ικανότητα των εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής να επέμβουν σε τραύματα κατά τη διάρκεια διενέργειας αθλημάτων, για την εμπειρία που διέθεταν και τι γνώσεις που κατείχαν τα αποτελέσματα έδειξαν τα παρακάτω: Ποσοστό 37% δεν είχαν γνώσεις σε αθλητικό τραυματισμό παρόλο που υπήρχε ιατροφαρμακευτικός εξοπλισμός σε ποσοστό 35%-81% των σχολείων που συμμετείχαν στην έρευνα. Ποσοστό 65%-90%, είχαν πρόβλημα στη διαχείρισή τέτοιων κακώσεων. Σε αυτήν την έρευνα αποδείχθηκε ότι υπήρχε έλλειψη στοιχειωδών γνώσεων στο τραύμα καθώς και στην βασική υποστήριξη της ζωής ενώ καθιστά αναγκαία την εκπαίδευση.

ΚΙΝΑ

Η Κίνα είναι μια χώρα όπου εκδηλώνονται πολύ σεισμοί. Στις 12 Μαΐου 2008 έγινε σεισμός 7,9 R στη Sichuan μιας επαρχίας της Ν. Κίνας, στοίχισε τη ζωή σε «69.172 ανθρώπους». Στην πόλη Duijiangyan σε ένα σύνολο 3000 κτιρίων περίπου 300 κτίρια κατέρρευσαν πλήρως, Επίσης το «25%» από τα κτίρια «υπέστησαν δομικές βλάβες». Τα κτίρια που καταστράφηκαν ήταν νέες και παλιές κατασκευές, είχαν πολλούς ορόφους και η κατασκευή τους ήταν από «οπλισμένο σκυρόδεμα». Επιπλέον υπήρξαν ζημιές σε «κατασκευές ατελείς ως προς τον σχεδιασμό τους» σε παλιές οικοδομές. Τα κτίρια που κατέρρευσαν ήταν νοσοκομεία, εργοστάσια και πέντε σχολικά συγκροτήματα και αξιοσημείωτες βλάβες υπέστησαν όλες οι

«υποδομές». Παρόμοιες καταστροφές σημειώθηκαν και στην πόλη Mianzhu όπου κατέρρευσε μεγάλος αριθμός σχολείων με πολλά θύματα (Λέκκας, 2008).

Μερικά χρόνια αργότερα, πραγματοποιήθηκε έρευνα από τον BingYinLei (2014), η οποία αφορούσε εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και αποσκοπούσε στο να εντοπιστούν οι επιπτώσεις σε χρονικό διάστημα από 2 μέχρι 4 χρόνια, που είχε ο σεισμός στη Sichuan μιας επαρχίας της Κίνας το 2008. Μελέτησαν την αλλαγή της διαχείρισης από τους ηγέτες. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης είχαν λιγότερο στρες από αυτούς της δευτεροβάθμιας. Ζητήθηκε από τους διευθυντές να απαντήσουν για το αν το σχολείο διαχειρίστηκε την καταστροφή με το σωστό τρόπο, όλοι είχαν διαφορετικές απόψεις και ένας από αυτούς ανέφερε ότι δεν είχε την εμπειρία.

ΜΕΞΙΚΟ

Η εμπειρία στο Μεξικό έδειξε ότι επειδή υπάρχει έντονη σεισμικότητα «από το 1993, υπάρχει το εθνικό κέντρο αποτροπής καταστροφών » και «από το 1996, (OECD, 2004:68) έχει δημιουργηθεί σε κάθε πολιτεία του Μεξικού ειδική επιτροπή διαχείρισης κρίσιμων καταστάσεων που σχετίζονται με τις φυσικές καταστροφές (Παπαντωνάκης, 2016). Επίσης ο Παπαντωνάκης (2016) αναφέρει ότι «η επιτροπή έχει την ευθύνη για την κατασκευή των εκπαιδευτικών μονάδων καθώς και την παροχή εξοπλισμού λειτουργώντας ως συντονιστικό όργανο των διεργασιών μεταξύ της ομοσπονδίας και του κράτους».

ΠΑΚΙΣΤΑΝ

Μία άλλη έρευνα εξέτασε τις αντιλήψεις που είχαν περιφερειακοί διευθυντές εκπαίδευσης, διευθυντές και εκπαιδευτικοί σχολείων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και αφορούσαν τον τρόπο που αντιδρούσε η διοίκηση σε περιπτώσεις κρίσεων και τόνισε πρακτικές ετοιμότητας (Javed, Niazi, 2015).

ΠΟΛΩΝΙΑ

Από τους Sosada, Zurawinski, Stepien, MakarskaMyrcic D. (2002), πραγματοποιήθηκε έρευνα στην περιοχή Κατοβίτσε που αποσκοπούσε στην εκτίμηση των γνώσεων που διέθεταν στις πρώτες βοήθειες 227 μαθητές και 79 εκπαιδευτικοί της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι μόνο 7 μαθητές είχαν πολύ καλό επίπεδο γνώσεων, 50 ένα καλό επίπεδο και 163 είχαν χαμηλό επίπεδο γνώσεων στις πρώτες βοήθειες. Αναφορικά με τους εκπαιδευτικούς, 11 είχαν ένα καλό επίπεδο γνώσεων και 63 ένα χαμηλό επίπεδο γνώσεων. Από την εκτίμηση των γνώσεων αποδείχθηκε ότι δεν είναι σε θέση να εφαρμόσουν καρδιοπνευμονική αναζωογόνηση.

Οι Wisniewki&Majewski (2007) ,συνέταξαν ένα άρθρο στο οποίο καταγράφεται η

«Αξιολόγηση των γνώσεων για την παροχή πρώτων βοηθειών μεταξύ των εκπαιδευτικών επιλεγμένων γυμνασίων στην περιοχή της Δυτικής Πομερανίας» στην Πολωνία. Η κοινωνία της Πολωνίας έχοντας μια ιδιαίτερη αυξημένη «ευαισθησία» στο τραύμα θέλησαν να ανακαλύψουν τις αιτίες του και να δώσουν κατευθυντήριες οδηγίες ώστε να μειωθούν αριθμητικά και οι αρνητικές επιπτώσεις του. Πραγματοποιήθηκε έρευνα ώστε να τονιστεί η «Διερεύνηση ενός επιπέδου γνώσεων και μιας στάσης των εκπαιδευτικών των επιλεγμένων σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης προς την παροχή της πρώτης βοήθειας στο Πομερανικό Δυτικό Πομόρσκι». Η έρευνα διεξήχθη μεταξύ 100 καθηγητών από δύο γυμνάσια, εκ των οποίων το ένα βρίσκεται στη πόλη Szczecin (50) και το άλλο σε μια μικρότερη πόλη, στη Gryfice (50). Ως εργαλείο χρησιμοποιήθηκε ένα τυποποιημένο ερωτηματολόγιο. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν πως οι περισσότεροι από αυτούς που συμμετείχαν στην έρευνα παρακολούθησαν μαθήματα πρώτων βοηθειών ενώ άλλαξαν στάση και συμπεριφορά η επάρκεια στις γνώσεις ήταν ελλιπής. Επίσης, «οι μισοί από τους ερωτηθέντες γνωρίζουν κανόνες παροχής πρώτων βοηθειών και το ένα τρίτο δηλώνει ότι μπορεί να θέσει αυτούς τους κανόνες στην πρακτική. Ένα μεγάλο μέρος των ερωτηθέντων αποδεικνύει μάλλον παθητική στάση απέναντι στην παροχή της πρώτης βοήθειας σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Δεν υπάρχουν σημαντικές διαφορές στο επίπεδο γνώσεων σχετικά με τις πρώτες βοήθειες μεταξύ δασκάλων από μια μεγάλη πόλη και μια μικρή πόλη».

Οι συγγραφείς κατέληξαν στα παρακάτω συμπεράσματα:

«Είναι υποχρεωτικές οι συστημικές λύσεις για τη βελτίωση της γνώσης των κανόνων παροχής πρώτων βοηθειών στους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές. Οι συγγραφείς

αυτής της εργασίας προτείνουν κυκλικά μαθήματα κατάρτισης για εκπαιδευτικούς με επικεφαλής ιατρούς και επιπλέον μαθήματα για μαθητές υπό την καθοδήγηση αυτών των εκπαιδευτικών σε συνεργασία με φοιτητές του τελευταίου έτους παραϊατρικών σπουδών» (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/18557385>) .

ΣΑΟΥΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ

Έρευνα πραγματοποιήθηκε από τους AlEnizi BA και συν. (2016), στην επαρχία Κασίμ της Σαουδικής Αραβίας σε καθηγητές της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης το 2015. Αποσκοπούσε αρχικά στον προσδιορισμό του επιπέδου γνώσεων στη βασική υποστήριξη ζωής και στις δεξιότητες που έχουν και σε δεύτερη φάση να στο κατά πόσο είναι θετικοί στη συμμετοχή σε εκπαίδευση. Η μεθοδολογία ήταν «μελέτη Επιπολασμού». Σε σύνολο 99 σχολείων, 30 επιλέχθηκαν τυχαία και από κάθε σχολείο δέκα καθηγητές. Μοιράστηκε ερωτηματολόγιο. Έκαναν χρήση των δοκιμασιών t-test για να καταγράψουν τη βαθμολογία όσον αφορά τον έλεγχο δεξιοτήτων μεταξύ εκπαιδευτικών που είχαν εκπαιδευτεί ή είχαν εμπειρίες και ανδρών που δεν είχαν ούτε κατάρτιση ούτε εμπειρία. Συμμετείχαν 305, ποσοστό 80% είχαν υπηκοότητα Σαουδικής Αραβίας ενώ ποσοστό 75,4% ήταν άνδρες και ποσοστό 66,5% ηλικιακά κυμαίνονταν από 31 έως 50 ετών. Από αυτούς ποσοστό 35,7% εκπαιδεύτηκε στην καρδιοπνευμονική αναζωογόνηση όμως οι γνώσεις και ικανότητες ήταν σε χαμηλό επίπεδο (μέσος όρος=4,0 και τυπική απόκλιση=1,62). Συμπερασματικά οι « μέσες βαθμολογίες» δεν παρουσίασαν αξιόλογη διαφορά ανάμεσα στους έχοντες και μη έχοντες κατάρτιση. Ποσοστό 64,9% χρειάζονταν επιπρόσθετη εκπαίδευση και ποσοστό 78,4 έδειξαν ενδιαφέρον και ήταν πρόθυμοι να συμμετέχουν σε άλλο πρόγραμμα εκπαίδευσης. Συμπερασματικά η έρευνα κατέληξε ότι οι εκπαιδευτικοί κατέχουν περιορισμένες γνώσεις και δεν έχουν τις κατάλληλες δεξιότητες για την εφαρμογή CPR.

ΣΕΡΒΙΑ

Έρευνα που πραγματοποίησαν οι (Djurovic και Mamula, 2014) σε πόλη του Βελιγραδίου στη Σερβία και συμμετείχαν 400 μαθητές τεσσάρων ΕΠΑΛ είχε στόχο να ελέγξει τις γνώσεις που είχαν οι μαθητές σχετικά με την ασφάλεια και το βαθμό ετοιμότητας. Η έρευνα έδειξε ότι την έννοια της ασφάλειας είναι σε θέση να την

αντιληφθούν ένα ελάχιστο ποσοστό (22%). Η συντριπτική πλειοψηφία, περίπου το 80% έδειξε ότι είχαν ανάγκη εκπαίδευσης σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο σε θέματα υγιεινής και ασφάλειας στα σχολεία της Σερβίας και μόνο το 62,5% ήταν σε θέση να δώσει πρώτες βοήθειες. Το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε η έρευνα ότι έλειπε η κουλτούρα σχετικά με την πρόληψη, ότι δεν είχαν αντίληψη των κινδύνων και υπήρχε ελάχιστη ετοιμασία στους κινδύνου.

ΤΟΥΡΚΙΑ

Επίσης στην Τουρκία επειδή εμφανίζονται έντονοι σεισμοί, έγιναν μελέτες «για τη μείωση και την πρόληψη» ιδιαίτερα μετά τη «βίαιη κρίση» όταν έγιναν σεισμοί σε 2 πόλεις: Izmit (17 Αυγούστου 1999) και Duzce (12 Νοεμβρίου 1999) που στοίχισε τη ζωή σε 18.243 άτομα. Η Διεύθυνση του Κέντρου Κρίσεων του Υπουργείου έδωσε τα παρακάτω στοιχεία που αφορούσαν μόνο τα σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης 1387 φοιτητές και 178 δάσκαλοι απεβίωσαν (Ozmen,2006) . Επίσης ο Ozmen (2006), αναφέρει ότι στις 1 Μαΐου 2003 έγινε σεισμός και έχασαν τη ζωή τους 85 παιδιά και 1 δάσκαλος επειδή τους καταπλάκωσε το σχολικό κτίριο.

Το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας σε εγκύκλιο του 2005 αναφέρει «την εφαρμογή ενός νέου αναλυτικού προγράμματος στα δημοτικά σχολεία » και θέματα για τις καταστροφές, αλλά παρόλα αυτά οι προσπάθειες δεν είναι αρκετές (Ozmen, 2006). Αλλά και οι εκπαιδευτικοί δεν αισθάνονται ασφαλείς σε σεισμό και τονίζει ότι είναι αναγκαία η επιμόρφωσή τους, ενώ επιβάλλεται η ίδρυση « κέντρου διαχείρισης καταστροφών σε κάθε σχολικό σώμα » (Ozmen, 2006).

4.1.4.Συμπερασματική κατάληξη

Με βάση τα αποτελέσματα των ερευνητών προκύπτει ότι στην Ελλάδα οι σχολικές μονάδες υστερούν στην ετοιμότητα σε θέματα διαχείρισης κρίσεων και η όποια ενημέρωση σε θέματα πρώτων βοηθειών γίνεται βασιζόμενη στην θέληση των εκπαιδευτικών για μάθηση ώστε να νιώσουν ασφαλείς στο χώρο τους μέσα από παρακολουθήσεις. Οι προσπάθειες που γίνονται για την ενασχόληση με τη διαχείριση κρίσεων παραμένουν σε επίπεδο σχολικής συμβουλευτικής (Φώτου, 2017).

Επίσης, η αντιμετώπιση μιας κρίσης εξαρτάται: 1) από την κουλτούρα που αναπτύσσει μια χώρα σχετικά με την εκπαίδευση στις βασικές πρώτες βοήθειες και στις πρώτες βοήθειες σε σεισμό και 2) από την γεωγραφική θέση που βρίσκεται, αν δηλαδή παρουσιάζει έντονη σεισμικότητα.

Υπολείπονται σε σχέδια δράσης και προγραμματισμό η Τουρκία και η Σερβία, ενώ η Ινδία η Ιρλανδία και η Σαουδική Αραβία δεν έχουν ικανοποιητικές γνώσεις πρώτων βοηθειών. Η Αμερική δίνει βάση στην πρόληψη επειδή έχει αναπτύξει την ανάλογη κουλτούρα αλλά δεν παίρνει τα απαραίτητα μέτρα καταστολής (Παπαδαντωνάκης, 2016).

Εν κατακλείδι, το πιο αναπτυγμένο σχέδιο διαχείρισης κρίσεων στις σχολικές μονάδες το εκτελεί η Ιαπωνία η οποία, έχοντας αντιληφθεί την αναγκαιότητα της εκπαίδευσης την εφάρμοσε ως στάση ζωής από το δημοτικό. Η πολιτική που εφαρμόζει το κράτος στην εκπαίδευση σε περίπτωση σεισμού είναι πλήρως ικανοποιητική και μπορεί να αποτελέσει αρωγό για τις υπόλοιπες χώρες.

Κεφάλαιο 5: Ερευνητικό μέρος

5.1.Μεθοδολογία έρευνας

Στα πλαίσια διερεύνησης του συγκεκριμένου ζητήματος, σχετικά με την ετοιμότητα και τις γνώσεις του εκπαιδευτικού προσωπικού στην παροχή βοήθειας κατόπιν περιστατικού σεισμού στα παιδιά μιας σχολικής μονάδας, έλαβε χώρα και η παρακάτω έρευνα, με ιδιαίτερα ενδιαφέροντα αποτελέσματα. Σημειωτέον ότι η παρούσα μελέτη αποτελεί παρατήρηση και καταγραφή των απόψεων των εκπαιδευτικών για ένα σύνολο ερωτημάτων που τους τέθηκαν και αφορούσαν τις υπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες στο κομμάτι της παροχής πρώτων βοηθειών, ενώ είναι γεγονός ότι κατόπιν ενδελεχούς έρευνας, δεν εντοπίστηκε παρά πολύ μικρός αριθμός αντίστοιχων μελετών οι οποίες να έχουν διενεργηθεί στην Ελλάδα. Ακόμη και στο εξωτερικό όμως, το συγκεκριμένο ζήτημα δεν τυγχάνει κάποιας εκτενούς διερεύνησης, αφού όπως αποδείχθηκε η πλειοψηφία των μελετών δεν προσπαθεί να συνδέσει τους εκπαιδευτικούς με την αντιμετώπιση ατυχημάτων, δεδομένης της ύπαρξης εξειδικευμένου προσωπικού, τουλάχιστον σε ανεπτυγμένες χώρες της δύσης ή της ανατολής. Επομένως, δεν κατέστη εύκολος ο εντοπισμός κάποιου εγκεκριμένου ερευνητικού εργαλείου, χωρίς πάντως αυτό να σημαίνει ότι η έρευνα αντιμετώπισε κάποια σοβαρή δυσκολία στη διενέργειά της.

Πιο αναλυτικά τώρα, οι ερωτήσεις που δόθηκαν στους συμμετέχοντες χωρίστηκαν σε τρεις κατηγορίες, με κυριότερη την πρώτη (Στοιχεία μέτρησης αποτελεσματικότητας πρώτων βοηθειών σε σεισμό), ενώ ακολούθησε μια ενότητα καταγραφής προσωπικών απόψεων-προτάσεων για τη βελτίωση της αντιμετώπισης επειγόντων περιστατικών. Η τελευταία ενότητα περιλάμβανε μερικά χρήσιμα δημογραφικά σχετικά με τους συμμετέχοντες. **Σκοπός** της έρευνας παρατήρησης, ήταν ο εντοπισμός της ετοιμότητας των εκπαιδευτικών του Νομού Πέλλας στην αντιμετώπιση επειγόντων περιστατικών και ειδικότερα σε περίπτωση σεισμού, η καταγραφή της σημασίας που δίνουν στην απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων επί του θέματος και χρησιμότητα των υπάρχουσών γνώσεών τους στην καθημερινότητα. Παράλληλα αναζητήθηκαν και οι δικές τους προτάσεις βελτίωσης της τωρινής κατάστασης.

Τα **ερευνητικά ερωτήματα** από την άλλη ήταν τα εξής:

1. Ποιο είναι το κύριο πρόσωπο που παρέχει Α' βοήθειες σε μια σχολική μονάδα του Νομού Πέλλας και ποια είναι η βασική πηγή πληροφόρησης αυτών των γνώσεων
2. Σε τι βαθμό διενεργούνται ασκήσεις αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών (σεισμός) στις σχολικές μονάδες του Νομού Πέλλας
3. Ποιο το επίπεδο γνώσεων και ετοιμότητας εκτάκτων αναγκών των εκπαιδευτικών του νομού και πόσο σημαντικές τις θεωρούν
4. Ποια θεωρούν οι ίδιοι ως σημεία που θα ήταν καλό να βελτιωθούν (προτάσεις), ώστε να αυξηθεί το γνωστικό επίπεδο στο νομό

Η αναζήτηση επομένως των απαντήσεων των συμμετεχόντων περιλάμβανε ένα φάσμα από ερωτήσεις, οι οποίες θα δημιουργούσαν εικόνα σχετικά με το ζήτημα στο Νομό Πέλλας και θα βοηθούσαν ενδεχομένως μελλοντικούς ερευνητές, λόγω και της απουσίας άλλων δεδομένων στο χώρο. Η ανάλυση και παρουσίαση των απαντήσεων που συλλέχθηκαν από τα ερευνητικά εργαλεία, έγινε με τη χρήση του ευρέως γνωστού στατιστικού προγράμματος SPSS έκδοση 21, ενώ διενεργήθηκε και έλεγχος αξιοπιστίας με υπολογισμό του μεγέθους Cronbacha, ως είθισται σε τέτοιες έρευνες όπου εφαρμόζονται κλίμακες βαθμίδων Likert, προκειμένου τα αποτελέσματα να επεκταθούν και στο σύνολο των εκπαιδευτικών του νομού. Η ίδια η εκτέλεση της έρευνας επίσης χρίζει καλύτερης αντιμετώπισης στην περίπτωση επίτευξης αξιόπιστων αποτελεσμάτων και αυτός ήταν ένας βασικός στόχος της.

Τέλος, πριν διενεργηθεί η πραγματική μελέτη, πραγματοποιήθηκε μια πιλοτική μελέτη. Σύμφωνα με την Nieswiadomy (2012), «η πιλοτική μελέτη είναι μια μικρογραφική δοκιμαστική έκδοση της προβλεπόμενης μελέτης». Η συγκεκριμένη είχε στόχο να εξετάσει θέματα σχετικά με το σχεδιασμό της παρούσας μελέτης, το μέγεθος του δείγματος, τις διαδικασίες συλλογής των δεδομένων, καθώς και τις προσεγγίσεις της ανάλυσής τους.

Για να είναι αξιόπιστη και έγκυρη η έρευνα, θεωρήθηκε αναγκαία η δοκιμαστική εφαρμογή του ερωτηματολογίου, ώστε να διορθωθούν πιθανά λάθη και αστοχίες (μιαερώτηση που θεωρήθηκε ότι ήταν απλή και κατανοητή, οι ερωτηθέντες δυσκολεύτηκαν να την κατανοήσουν, οπότε τροποποιήθηκε) και επίσης να ελεγχθεί η ηθική στην έρευνα. Συντάχθηκε περιλαμβάνοντας όλα τα στοιχεία «της ευρύτητας του αντικειμένου» (Παπαδόπουλος, 2015) και μοιράστηκε δοκιμαστικά σε μικρό δείγμα και συγκεκριμένα σε 3 διευθυντές και 15 εκπαιδευτικούς. Ο σκοπός

ήταν να γίνεi έλεγχος των ερωτήσεων και των απαντήσεων, να ελεγχθεί η επάρκεια του χρόνου και η ευκολία συμπλήρωσής του.

5.2. Το δείγμα πληθυσμού της έρευνας

Αναφορικά τώρα με το δείγμα της έρευνας, θα πρέπει να σημειωθεί ότι μοιράστηκαν συνολικά 110 ερωτηματολόγια και από αυτά επεστράφησαν τα 95, ένα νούμερο που αντιστοιχεί σε συμμετοχή της τάξης του 86.4% περίπου, ποσοστό που θεωρείται πολύ ικανοποιητικό. Από τους συμμετέχοντες, οι 85 ήταν εκπαιδευτικοί και μόλις 10 ήταν σε θέσεις διευθυντών, ενώ τα σχολεία στα οποία μοιράστηκαν τα ερωτηματολόγια ήταν όλα είτε Επαγγελματικά Λύκεια είτε Γενικά Λύκεια του Νομού Πέλλας. Επιπλέον, το διάστημα κατά το οποίο διενεργήθηκε η έρευνας ήταν ανάμεσα στις 20 Ιανουαρίου 2019 και στις 30 του ίδιου μήνα (ημερομηνία παράδοσης του τελευταίου ερωτηματολογίου). Υπήρξε δυσκολία στη συγκέντρωση των 15 ερωτηματολογίων λόγω των καιρικών συνθηκών που επικρατούσαν στο νομό Πέλλας (τα σχολεία παρέμειναν κλειστά κάποιες μέρες διεξαγωγής της έρευνας) και παρά την αναμονή για ακόμη 15 μέρες, δεν υπήρξε ανταπόκριση από άλλους εκπαιδευτικούς.

Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι το δείγμα των λυκείων επιλέχθηκε εντελώς τυχαία και χωρίς κάποιο συγκεκριμένο κριτήριο, όπως επίσης δεν ζητήθηκε να συμμετάσχουν οπωσδήποτε διευθυντές και εκπαιδευτικοί αλλά όποιος είχε τη διάθεση να λάβει μέρος. Τέλος, τα ερωτηματολόγια δόθηκαν σε έγγραφη μορφή από την ίδια την ερευνήτρια και συγκεντρώθηκαν επίσης με δική της παρουσία, σε προκαθορισμένες ημερομηνίες.

5.3. Ερευνητικά εργαλεία

Όπως προαναφέρθηκε, ο εντοπισμός κατάλληλου και διαπιστευμένου εργαλείου συγκέντρωσης απαντήσεων δεν ήταν καθόλου εύκολος, με αποτέλεσμα να απαιτηθεί η χρήση ενός αυτοσχέδιου ερωτηματολογίου, με χρήση ορισμένων μόνο ερωτήσεων από παρόμοια ερωτηματολόγια που χρησιμοποιήθηκαν σε Ελλάδα ή εξωτερικό. Ο λόγος που αποφασίστηκε η χρήση αυτού του ερευνητικού εργαλείου ήταν προφανώς η ευκολία που προσφέρει στη διενέργεια της έρευνας (σε

αντιδιαστολή με μια συνέντευξη που αρχικά θεωρήθηκε ότι ίσως να βοηθούσε περισσότερο) και ταχύτητα αποπεράτωσής της, ενώ και οι ίδιοι οι συμμετέχοντες (ένα μικρό δείγμα που ρωτήθηκε ώστε να αποφασιστεί το εργαλείο που θα χρησιμοποιηθεί τελικά) δήλωσαν ότι αισθάνονται πιο άνετα με το ερωτηματολόγιο.

Το εργαλείο λοιπόν περιλάμβανε ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής, ερωτήσεις όπου χρησιμοποιήθηκαν κλίμακες Likert 5 βαθμίδων (πάρα πολύ έως καθόλου και διαφωνώ απόλυτα έως συμφωνώ απόλυτα), διχοτομικές (ΝΑΙ - ΟΧΙ) και ορισμένες σύντομης ανάπτυξης, ώστε να εκφραστούν οι συμμετέχοντες χωρίς συγκεκριμένη κατεύθυνση από την ερευνήτρια, όπως συμβαίνει στις κλειστού τύπου. Τα δεδομένα στη συνέχεια περάστηκαν στο στατιστικό πρόγραμμα SPSS και όπως φαίνεται παρακάτω, παρουσιάζονται οι έλεγχοι αξιοπιστίας τους, κάποιοι πίνακες με στατιστικά και ορισμένα διαγράμματα, ώστε να συμπληρωθεί με τον καλύτερο παραστατικό τρόπο η έρευνα παρατήρησης και καταγραφής των απόψεων των εκπαιδευτικών.

5.4. Παρουσίαση αποτελεσμάτων

Ξεκινώντας με την παρουσίαση των αποτελεσμάτων, η πρώτη κατηγορία ερωτήσεων περιλάμβανε «*Στοιχεία μέτρησης αποτελεσματικότητας Πρώτων Βοηθειών σε σεισμό*» και η πρώτη ερώτηση αυτής της κατηγορίας αφορούσε το άτομο (ή τα άτομα) που παρέχει (παρέχουν) τις Α' βοήθειες στη σχολική μονάδα στην οποία εργάζονται οι συμμετέχοντες. Όπως φαίνεται και από τα αποτελέσματα της ανάλυσης (σημειωτέον ότι η ερώτηση έδινε τη δυνατότητα στους συμμετέχοντες να επιλέξουν περισσότερες της μιας, απαντήσεις), οι Διευθυντές των σχολικών μονάδων καλύπτουν αυτό το πόστο στο 11.6% των περιπτώσεων και οι εφημερεύοντες εκπαιδευτικοί μόλις στο 9.5%. Οι γυμναστές των σχολικών μονάδων αποδείχθηκε ότι καλύπτουν σημαντικό ποσοστό των αναγκών του σχολείου στο κομμάτι της αντιμετώπισης επειγόντων περιστατικών, αφού αυτό δήλωσε το 34.7% των συμμετεχόντων, με τη μερίδα του λέοντος ωστόσο να κατευθύνεται στους εξειδικευμένους εκπαιδευτικούς των μονάδων (όπου αυτοί υπάρχουν), καλύπτοντας έτσι το 52.6% των συνολικών επιλογών.

Υπενθυμίζεται ότι η εν λόγω ερώτηση παραπάνω, έδινε τη δυνατότητα περισσότερων της μιας, επιλογών και κατ' επέκταση τα ποσοστά που σημειώνονται

προφανώς και δεν αποτυπώνουν το σύνολο του πληθυσμού αλλά το σύνολο των επιλογών που έδωσαν οι συμμετέχοντες. Αυτό σημαίνει σε έναν και μόνο συμμετέχοντα μπορεί να αντιστοιχούν 2 ή και περισσότερες απαντήσεις, αν τόσα είναι τα άτομα της σχολικής του μονάδας τα οποία αναλαμβάνουν το συγκεκριμένο καθήκον. Τέλος, για να κλείσει η ερώτηση αυτή, το 21.1% των επιλογών ανέφερε ότι στη σχολική μονάδα όπου εργάζεται, ο κάθε εκπαιδευτικός προσπαθεί να προσφέρει Α' βοήθειες (σημαντικά μεγάλο ποσοστό αν σκεφτεί κανείς ότι δε διαθέτουν όλοι εξειδικευμένες γνώσεις διαχείρισης έκτακτων περιστατικών) και το 8.4% δήλωσε ότι δε γνωρίζει.

Η δεύτερη ερώτηση της πρώτης κατηγορίας του ερωτηματολογίου ζητούσε από τους εκπαιδευτικούς να απαντήσουν σχετικά με τις πηγές από τις οποίες ενημερώνονται για θέματα Α' βοήθειών και σεισμού. Η ερώτηση αυτή ήταν επίσης πολλαπλής επιλογής, γεγονός που σημαίνει ότι η γραφική της αναπαράσταση παρουσιάζει μια σχετική δυσκολία και για το λόγο αυτό προτιμήθηκε και εδώ η παρουσίαση απλά των ποσοστών. Έτσι, το 22.1% των συνολικών επιλογών έδειξε ότι οι συμμετέχοντες πληροφορούνται για την αντιμετώπιση έκτακτων περιστατικών από τις κατά τόπους Δευτεροβάθμιας Διευθύνσεις Εκπαίδευσης (ΔΔΕ) και το 40% από εξειδικευμένους συναδέλφους εκπαιδευτικούς. Αρκετά μεγάλο ήταν και το ποσοστό των επιλογών που απάντησε ότι πληροφορείται από τις ενημερώσεις που προσφέρει το Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας (ΕΚΑΒ), ενώ μόλις το 7.4% απάντησε ότι έχει βοηθηθεί από τον εθνικό Οργανισμό Αντισεισμικού Σχεδιασμού & Προστασίας (ΟΑΣΠ). Πρόσθετη βοήθεια φαίνεται ότι προσφέρουν οι φορείς Πολιτικής Προστασίας αλλά και οι διάφορες εθελοντικές οργανώσεις σύμφωνα με το 24.2%, ενώ το μικρότερο ποσοστό σημειώθηκε για τους ιδιώτες και δεν ξεπέρασε το 1.1% των συνολικών επιλογών του δείγματος. Την ίδια στιγμή, τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης συγκέντρωσαν το 10.5%, ενώ το διαδίκτυο έφτασε το ποσοστό του 28.4%, που ήταν και το δεύτερο μεγαλύτερο στη συγκεκριμένη ερώτηση.

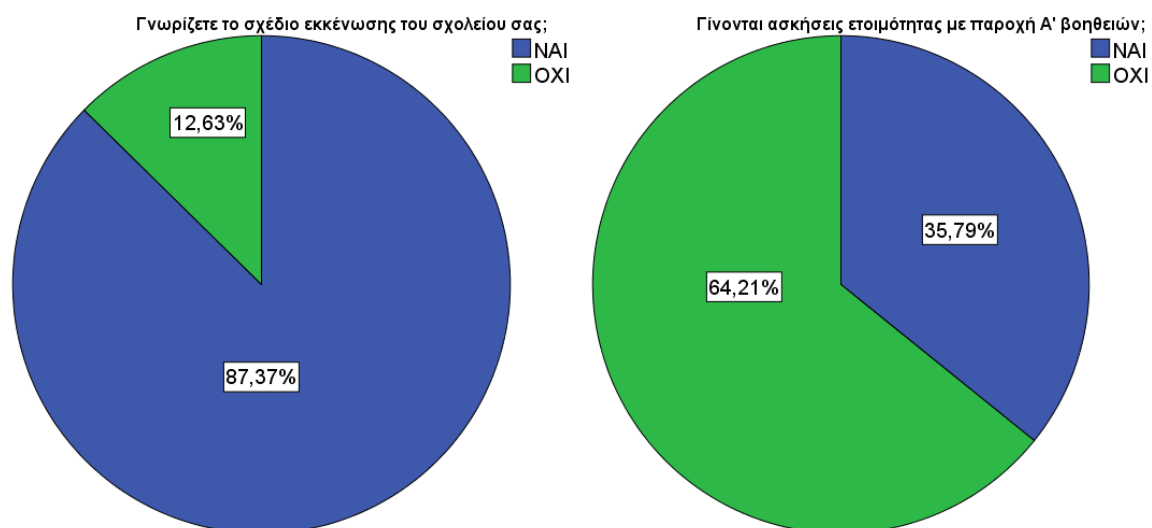
Η επόμενη ερώτηση ήταν η πρώτη διχοτομική την οποία κλήθηκαν να απαντήσουν οι εκπαιδευτικοί. Ο έλεγχος αξιοπιστίας που έπρεπε απαραίτητα να διενεργηθεί σε μια ερώτηση τέτοιου είδους (διχοτομική, επομένως στην ουσία μετρήθηκε το μέγεθος Kuden-Richardson 20, στο πρόγραμμα SPSS), έδωσε δυστυχώς πολύ χαμηλή τιμή και συγκεκριμένα 0.371. Αυτό καταρχήν σημαίνει ότι οι ερωτήσεις θα ήταν καλό να μη χρησιμοποιηθούν ακριβώς με τη μορφή που

χρησιμοποιήθηκαν σε αυτή την έρευνα, από άλλους ερευνητές μελλοντικά και το γεγονός οφείλεται στο ότι το ερωτηματολόγιο είναι αυτοσχέδιο. Η αξιοπιστία ωστόσο χρησιμοποιείται περισσότερο σε ψυχομετρικά τεστ, κάτι που δε συμβαίνει εδώ, αφού η παρούσα αποτελεί μια έρευνα παρατήρησης με περιγραφική προσέγγιση ως επί το πλείστο. Αυτό που δεν επιτρέπεται επομένως, εξαιτίας της χαμηλής αξιοπιστίας, είναι η γενίκευση των συμπερασμάτων στο σύνολο του πληθυσμού του Νομού Πέλλας. Παρόλα αυτά, η παρουσίαση για το συγκεκριμένο δείγμα πληθυσμού δεν είναι λάθος.

Δείκτης αξιοπιστίας των διχοτομικών ερωτήσεων 3α-3δ του ερωτηματολογίου της έρευνας

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha (σταθμισμένα αντικείμενα)	πλήθος αντικειμένων
,371	,401	4

Έτσι, στη ερώτηση για το κατά πόσο οι εκπαιδευτικοί **γνωρίζουν το σχέδιο εκκένωσης του σχολείου τους** αποδείχθηκε ότι το 87.4% όντως το γνωρίζει, ενώ το 89.5% δήλωσε ότι πραγματοποιούν και ασκήσεις ετοιμότητας για το ενδεχόμενο εκτάκτων αναγκών. Επιπλέον, μόλις το 35.8% υποστήριξε ότι πραγματοποιούνται ασκήσεις ετοιμότητας με ταυτόχρονη παροχή Α' βοηθειών και σχεδόν οι μισοί συμμετέχοντες (50.5%) δήλωσαν ότι το σχολείο τους διαθέτει κουτί Α' βοηθειών, απινιδωτή, κράνη, σφυρίχτρες, φακούς, φορείο, αδιάβροχα και κουβέρτες. Τα αντικείμενα αυτά θεωρούνται τα πλέον

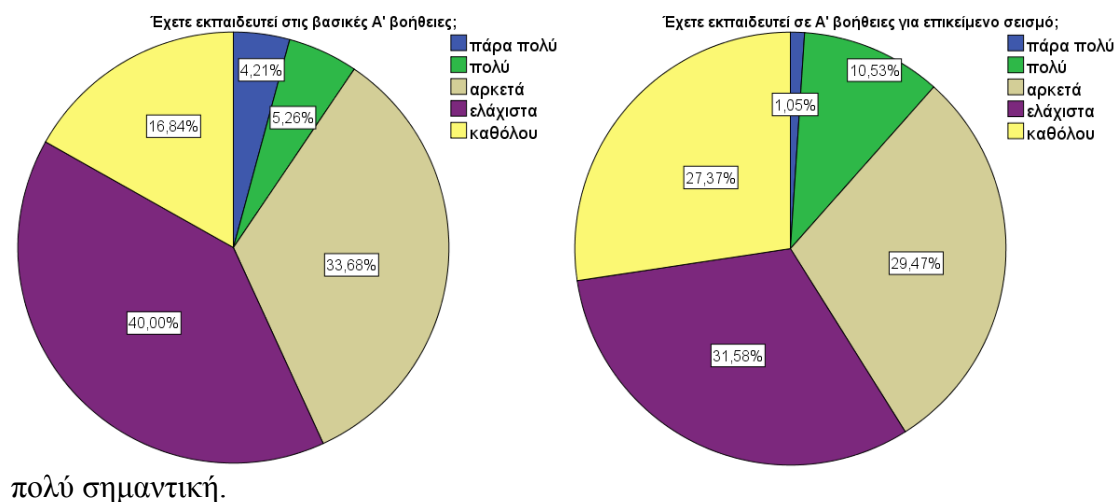

βασικά για περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών.

Η τέταρτη κατά σειρά ερώτηση αφορούσε το **επίπεδο εκπαίδευσης των συμμετεχόντων σε βασικές Α' βοήθειες**. Έτσι, όπως φαίνεται και από τα διαγράμματα στη συνέχεια, μόλις το 9.5% των συμμετεχόντων διαθέτουν πολύ καλές γνώσεις Α' βοηθειών, ενώ το 33.7% απλά ικανοποιητικές και η συντριπτική πλειοψηφία του 56.8% δυστυχώς διαθέτει ελάχιστες ή και καθόλου.

Η πέμπτη ερώτηση γινόταν πιο συγκεκριμένη και ζητούσε το **γνωστικό επίπεδο Α' βοηθειών σε περίπτωση σεισμού**. Τα ποσοστά εδώ δεν απείχαν σημαντικά από αυτά της προηγούμενης ερώτησης, αφού όσοι διέθεταν καλές γνώσεις επί του θέματος δεν ξεπερνούσαν 11.6% και όσοι διέθεταν απλά ικανοποιητικές έφτασαν έως το 29.5%, με το υπόλοιπο 59% να καταλαμβάνεται δυστυχώς ξανά από όσους διέθεταν ελάχιστες ή καθόλου. Γίνεται επομένως εύκολα αντιληπτό ότι σχεδόν οι 6 στους 10 συμμετέχοντες δε διαθέτουν παρά ελάχιστες γνώσεις Α' βοηθειών.

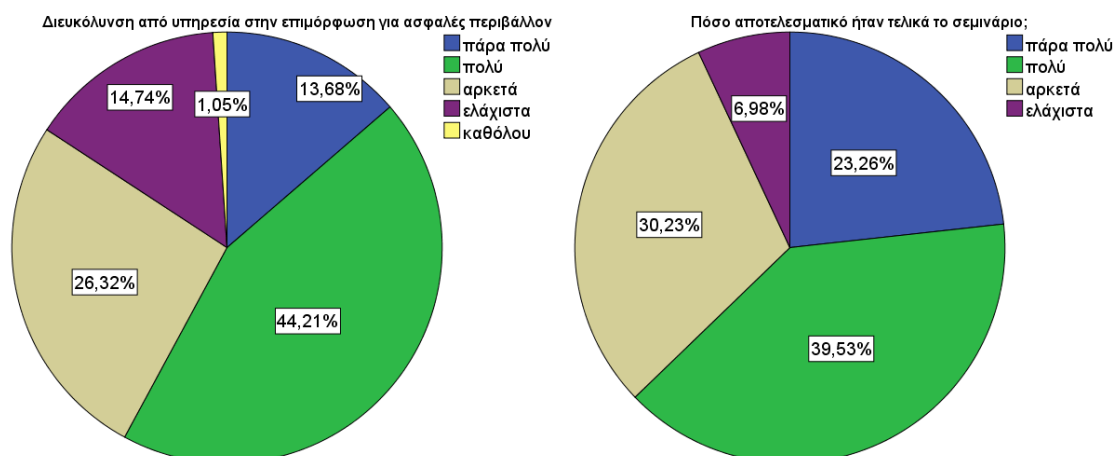
Στην έκτη ερώτηση της έρευνας ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να απαντήσουν στο κατά πόσο θεωρούν **αναγκαία ή όχι, την εκπαίδευσή τους σε βασικές Α' βοήθειες και ψυχολογικές βοήθειες, κατά την έναρξη κάθε σχολικής χρονιάς**. Εδώ, μόλις το 1.1% διαφώνησε με την αναγκαιότητα μιας τέτοιας πρακτικής, ενώ το 2.1% δε ήθελε να πάρει θέση στην ερώτηση. Η τεράστια πλειοψηφία του 96.9% δηλαδή το σύνολο σχεδόν των συμμετεχόντων, έδειξαν να συμφωνούν με μια τέτοια πρωτοβουλία, κάτι που ίσως να έπρεπε να ληφθεί σοβαρά από ορισμένους διοικούντες. Η επόμενη ερώτηση (έβδομη) ζητούσε την άποψη των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών για τη **σημασία της εφαρμογής ασκήσεων ετοιμότητας και παροχής Α' βοηθειών στη σχολική τους μονάδα**. Οι απαντήσεις ήταν και εδώ κάτι παραπάνω από σαφείς, μιας και το 95.8% δήλωσε πως τη θεωρεί

Η όγδοη ερώτηση ήταν μια ακόμη διχοτομική (υπήρχε ωστόσο σύνδεση με την επόμενη, ένατη ερώτηση) και ζητούσε το ποσοστό εκείνων των εκπαιδευτικών που έχουν παρακολουθήσει κάποιο **σεμινάριο εκπαίδευσης βασικών έστω Α' βοηθειών ή βοηθειών συγκεκριμένα για περίπτωση σεισμού**. Όπως αποδείχθηκε από την ανάλυση των απαντήσεων, το 42.1% έχει παρακολουθήσει κάποιου είδους σεμινάριο με αντίστοιχες γνώσεις ως περιεχόμενο, γεγονός που σημαίνει ότι - πέραν δηλαδή της προφανούς έλλειψης στο ζητούμενο γνωστικό πεδίο για τους εκπαιδευτικούς του νομού - οι απαντήσεις της ένατης ερώτησης που ακολουθεί αφορούν το 57.9% του δείγματος των εκπαιδευτικών που πήρε μέρος στην έρευνα.

Έτσι, στην ένατη ερώτηση αναζητήθηκαν απαντήσεις για τους **λόγους που εμπόδισαν τους εκπαιδευτικούς να παρακολουθήσουν ένα σεμινάριο σαν το προαναφερθέν**. Ξεκινώντας λοιπόν την καταγραφή των δηλώσεων της υποομάδας των συμμετεχόντων (σημειωτέον ότι οι συμμετέχοντες μπορούσαν να δώσουν περισσότερες της μιας, απαντήσεις, άρα τα επόμενα ποσοστά αφορούν ένα σύνολο επιλογών), το 12.58% υποστήριξε ότι ο πιο αποτρεπτικός παράγοντας ήταν η διάρκεια του σεμιναρίου, ενώ το 18.88% δήλωσε ότι ήταν ο τόπος διεξαγωγής του που δε διευκόλυνε την παρουσία τους σε αυτό. Επιπλέον, το 14.68% δήλωσε ότι οι ώρες διεξαγωγής του σεμιναρίου τους εμπόδισαν περισσότερο και το 13.28% ότι το κόστος συμμετοχής τους (εισιτήριο συμμετοχής, κόστος μετακίνησης κ.ά.) ήταν ασύμφορο ώστε να λάβουν μέρος. Ακόμη ένα 13.28% δήλωσε ότι δεν είχε κάποιο κίνητρο ώστε να συμμετάσχει στο σεμινάριο, ενώ η πλειοψηφία των επιλογών - το ποσοστό της οποίας έφτασε στο 27.27% - έδειξε ότι δεν υπάρχουν τέτοια προγράμματα για τους εκπαιδευτικούς.

Για τις επόμενες ερωτήσεις, τη δέκατη και ενδέκατη, διενεργήθηκε ξανά έλεγχος αξιοπιστίας και ο συγκεκριμένος υπολογίστηκε σε καλύτερα επίπεδα από τον τελευταίο, ωστόσο παρέμεινε σε φτωχά επίπεδα, αφού δεν κατάφερε να ξεπεράσει το 0.544, όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα. Όπως φαίνεται από τα διαγράμματα πίτες που ακολουθούν, στη δέκατη ερώτηση σχετικά με το **βαθμό στον οποίο η**

υπηρεσία είναι διατεθειμένη να διευκολύνει την προσπάθεια επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών προκειμένου να δημιουργηθεί ένα ασφαλές σχολικό περιβάλλον, το 57.9% υποστήριξε ότι είναι πράγματι διατεθειμένη σε μεγάλο βαθμό. Μόλις το 15.8% δήλωσε το αντίθετο, ενώ υπήρξε και ένα ποσοστό της τάξης του 26.3% που έμεινε σε μέτρια επίπεδα.

Η ερώτηση 11 από την άλλη, αφορούσε το ποσοστό εκείνων που δήλωσαν ότι έχουν παρακολουθήσει σεμινάρια εκπαίδευσης στις Α' βοήθειες, δηλαδή 42.1% των συμμετεχόντων στην έρευνα. Η ερώτηση αφορούσε το **βαθμό στον οποίο θεωρούν οι εκπαιδευτικοί αυτής της μερίδας, ότι το σεμινάριο που παρακολουθήσανε ήταν τελικά αποτελεσματικό**. Όπως φαίνεται λοιπόν από το παρακάτω διάγραμμα πίτα, μόλις το 62.79% δήλωσε ότι ήταν σε μεγάλο βαθμό και μόλις το 6.97% υποστήριξε το αντίθετο, με ένα υψηλό ωστόσο ποσοστό - της τάξης του 30.23% - να μένει σε μέτρια επίπεδα.

Δείκτης αξιοπιστίας των διχοτομικών ερωτήσεων 10 & 11 του ερωτηματολογίου της έρευνας

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha (σταθμισμένα αντικείμενα)	πλήθος αντικειμένων
,544	,544	2

Στην επόμενη ερώτηση, τη δωδέκατη, οι συμμετέχοντες (το 42.1% όσων απάντησαν ότι συμμετείχαν σε σεμινάριο εκπαίδευσης) ρωτήθηκαν για το **αν χρειάστηκε να εφαρμόσουν κάποιες Α' βοήθειες μετά από το τέλος της εκπαίδευσής τους**. Το 18.6% αυτών δήλωσε ότι πράγματι χρειάστηκε να εφαρμόσουν σε κάποια περίπτωση τις γνώσεις που αποκόμισαν, σε αντίθεση με την πλειοψηφία του 81.4%.

Ορισμένα μάλιστα από τα περιστατικά που σημειώθηκαν στην πρώτη ερώτηση ανάπτυξης (η δέκατη τρίτη κατά σειρά), ήταν:

- ατύχημα με εξωτερική αιμορραγία του μαθητή, η οποία περιορίστηκε στο σχολείο και στη συνέχεια το παιδί μεταφέρθηκε σε νοσοκομείο για να του παρασχεθεί πιο εξειδικευμένη φροντίδα
- ατύχημα με μαθητή και αυτοκίνητο μπροστά στο σχολείο, παροχή Α' βοηθειών και αναμονή για ΕΚΑΒ, αίσιο τέλος

- διάσωση σε απόφραξη αεραγωγού με ξένο αντικείμενο αλλά και από φαγητό, με χρήση τεχνικών Α' βοηθειών
- απολυμάνσεις και επίδεση τραυμάτων
- γρήγορη αντιμετώπιση εγκαύματος
- καρδιοπνευμονική αναζωογόνηση σε ανακοπή, η οποία εφαρμόστηκε από εκπαιδευτικό στο γονέα του, αίσιο τέλος το θύμα επανήλθε

Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα αποτελέσματα μιας ιδιαίτερα σοβαρής ερώτησης, αφού οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν για τους **λόγους που θα τους εμπόδιζαν από το να επέμβουν σε ένα περιστατικό έκτακτης ανάγκης**. Το ποσοστό της άγνοιας ως η βασική αιτία για την οποία κάποιος από τους εκπαιδευτικούς της έρευνας δε θα επενέβαινε σε κάποιο περιστατικό ήταν συντριπτικό, αφού συγκέντρωσε το 95,79% των επιλογών. Οι υπόλοιπες επιλογές της ερώτησης ήταν το φύλο (αγόρι ή κορίτσι που θα βρισκόταν στο εν λόγω περιστατικό), κάποιο χαρακτηριστικό της προσωπικότητας του εκπαιδευτικού (χωρίς να γίνεται πιο συγκεκριμένο), η διάθεση του εκπαιδευτικού και η ύπαρξη ενός ταμπού, τα οποία και συγκέντρωσαν από 1.05% έκαστο. Η ερώτηση μάλιστα θεωρείται πολύ σοβαρή και ίσως να χρίζει μεγαλύτερης και βαθύτερης διερεύνησης, αφού πρόκειται για την επέμβαση σε ένα περιστατικό όπου ενδεχομένως να κρίνεται μια ανθρώπινη ζωή και μάλιστα ενός παιδιού, επομένως οι εκπαιδευτικοί ίσως θα πρέπει να αναθεωρήσουν έως ένα βαθμό το κατά πόσο γνωρίζουν ή όχι Α' βοήθειες.

Στη δέκατη πέμπτη κατά σειρά ερώτηση της έρευνας, ζητήθηκε απάντηση στο ερώτημα για το κατά πόσο οι συμμετέχοντες θα παρακολουθούσαν το σεμινάριο (ασχέτως από το αν το παρακολούθησαν κάποια προηγούμενη φορά ή όχι) εάν αυτό επαναλαμβανόταν. Οι απαντήσεις ήταν ιδιαίτερα ενθαρρυντικές, αφού το ποσοστό των θετικών ανήλθε στο 90.5%, αποδεικνύοντας ότι είναι πολύ πιθανό στο μέλλον να αυξηθεί το γνωστικό επίπεδο των εκπαιδευτικών στην αντιμετώπιση έκτακτων περιστατικών.

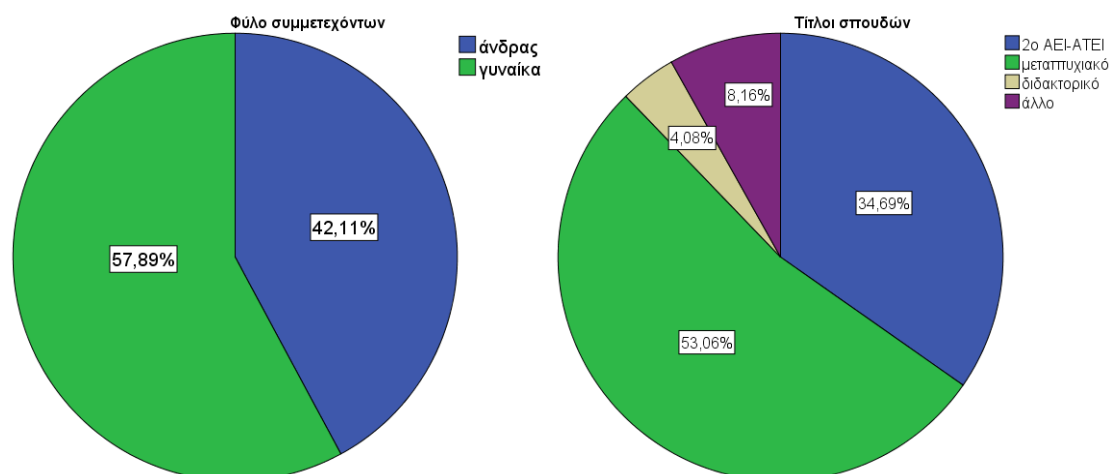
Η τελευταία ερώτηση της έρευνας, η δέκατη έκτη κατά σειρά, διερευνούσε την **πρακτική που θα ακολουθούσαν οι συμμετέχοντες στο ενδεχόμενο όπου μετά από ένα σεισμό υπήρχαν περισσότερα από 3 θύματα**. Οι απαντήσεις εδώ ποικίλανε, αφού το 21.1% σχεδόν απάντησε ότι θα έπραττε έτσι όπως γνωρίζει από αντίστοιχα

περιστατικά τα οποία παρακολούθησε στο διαδίκτυο, ενώ το 13.7% δήλωσε ότι δε θα έκανε τίποτα, προκειμένου να μην προκαλέσει μεγαλύτερη ζημιά στο θύμα ή τα θύματα. Ένα πολύ μεγάλο ποσοστό, της τάξης του 55.8%, υποστήριξε ότι θα περίμενε έως ότου έρθει η πυροσβεστική και το ΕΚΑΒ, να αναλάβουν ως πιο ειδικοί σε επείγοντα περιστατικά και ένα πολύ μικρό ποσοστό που δεν ξεπέρασε το 4.2% δήλωσε ότι θα σάστιζε και δε θα μπορούσε να αποφασίσει για το ποιο από τα θύματα να βοηθήσει πρώτο. Τα τελευταία ποσοστά της ερώτησης αντικατοπτρίζανε τους εκπαιδευτικούς οι οποίοι θα έβαζαν τις φωνές σε ένα αντίστοιχο περιστατικό (κινήθηκε στο 5.3% μόνο) και αυτούς που δήλωσαν ότι θα έκαναν διαλογή, φτάνοντας σε ένα σχετικά υψηλό ποσοστό του 16.8% και αποδεικνύοντας ότι τελικά οι εκπαιδευτικοί δεν θα βοηθούσαν και πολύ σε ένα ενδεχόμενο έκτακτο συμβάν σεισμού.

Κλείνοντας το ερευνητικό σκέλος και την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της παρούσας μελέτης, θα γίνει μια σύντομη αναφορά στα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος. Οι συμμετέχοντες ήταν γυναίκες κατά 58% σχεδόν. Οι συμμετέχοντες επίσης ανήκανε κατά 5,3% στο ηλικιακό σύνολο 25-35 ετών, κατά 29,5% στις ηλικίες 35-45, κατά 54,7% στις ηλικίες 45-55 και κατά 10,5% ήταν πάνω από 55 χρονών, κάτι που φαίνεται και πιο κάτω στα διαγράμματα. Επιπλέον, το 78% των συμμετεχόντων ήταν μόνιμο προσωπικό στις σχολικές τους μονάδες και το υπόλοιπο εργαζόταν ως αναπληρωτές.

Η προϋπηρεσία των συμμετεχόντων ήταν συγκεντρωμένη στη μεσαία κατηγορία. Πιο αναλυτικά, μέχρι και 10 χρόνια εργασίας συγκέντρωνε το 19% σχεδόν των εκπαιδευτικών που πήραν μέρος στη μελέτη, ενώ το 60% συγκέντρωσε από 10 έως και 20 έτη εργασίας. Πάνω από 20 έτη συγκέντρωσε φυσικά το υπόλοιπο 21%, με τα αποτελέσματα να σχολιάζονται ως θετικά, αφού φαίνεται ότι ο νομός έχει σχετικά νεαρό προσωπικό στο χώρο της εκπαίδευσης.

Τέλος, το μορφωτικό επίπεδο των εκπαιδευτικών της έρευνας καταγράφηκε ως εξής: Το 18% σχεδόν δήλωσε ότι διαθέτει 2ο πανεπιστημιακό τίτλο σπουδών ή

από ΑΕΙ ή από ΑΤΕΙ και το 27% ότι έχει τίτλο μεταπτυχιακών σπουδών. Υπήρξε επίσης ένα 2% που δήλωσε ότι έχει διδακτορικό τίτλο σπουδών αλλά και ένα 4% που σημείωσε τη γενική κατηγορία γνωστικού αντικείμενου «άλλο». Θα πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι ένα μεγάλο ποσοστό συμμετεχόντων σημείωσε πως δε διαθέτει πρόσθετες σπουδές πέραν του αρχικού του τίτλου και ξεπέρασε οριακά το 48%.

Συμπεράσματα-Προτάσεις

Συμπερασματικά, φαίνεται ότι το ενδεχόμενο μιας κρίσης στη σχολική μονάδα αποτελεί ένα αναπόσπαστο μέρος της λειτουργίας της. Είναι δυνατόν να συμβεί ως μεμονωμένο γεγονός ή ακόμη και σε μεγάλη έκταση και απαιτεί άμεση επέμβαση από τους εκπαιδευτικούς, επειδή έχει δυναμική και πιθανόν υψηλό βαθμό επικινδυνότητας. Είναι επομένως ζωτικής σημασίας να υπάρχει σχέδιο και πρόγραμμα για τη διαχείρισή της, ώστε ο κίνδυνος από την κρίση να μειωθεί και στο μέτρο του δυνατού να εξαλειφθεί. Επιπλέον, η ασφάλεια επέρχεται όταν το σχολείο προβαίνει στον έλεγχο της κτιριακής κατάστασης, την επάρκεια της υλικοτεχνικής του υποδομής, ακολουθεί τις οδηγίες των αρμόδιων οργανισμών και εκπαιδεύει το προσωπικό του.

Διαπιστώθηκε ότι ως ατύχημα ορίζεται το γεγονός που προκαλεί πολύ σοβαρές κακώσεις στο άτομο, τέτοιες ώστε να κινδυνέψει η σωματική του υγεία και ακεραιότητά του. Είναι εκτός χρονικών ορίων και τόπου (ο χρόνος και το μέρος που μπορεί δηλαδή να συμβεί δεν παίζουν ρόλο), ενώ μπορεί να οδηγήσει σε μετατραυματικές διαταραχές. Επίσης, ως πρώτες βοήθειες ορίζονται οι ενέργειες που εφαρμόζονται στο θύμα ή στα θύματα εξαιτίας ατυχήματος ή παθολογικής κατάστασης από τον πρώτο ανταποκριτή στο συμβάν (στο σχολείο, από το προσωπικό του) με σκοπό την επιβίωσή τους ή την αποφυγή επιδείνωσης της κατάστασής τους. Δύσκολη θεωρείται η επέμβαση και η παροχή πρώτων βοηθειών σε μια φυσική καταστροφή κατά την οποία το φυσικό περιβάλλον επιδρά στο σώμα του ατόμου με μεγάλη ένταση και δύναμη και προκαλεί αρνητικές συνέπειες στη ζωή και την περιουσία του. Ο αριθμός των θυμάτων μπορεί να είναι μεγάλος και χρειάζεται εξωτερική βοήθεια αλλά μέχρι την άφιξή της χρειάζεται στρατηγική.

Επιπλέον, διαπιστώθηκε ότι ως διαλογή θεωρείται η βέλτιστη ταξινόμηση των θυμάτων και έχει σκοπό να θέσει προτεραιότητες στην αντιμετώπιση μιας

καταστροφής. Ελέγχει τις κακώσεις και ορίζει την σειρά με την οποία θα παρασχεθούν οι πρώτες βοήθειες στον τόπο του ατυχήματος ή στον τόπο που μεταφέρονται. Χρειάζεται η συνεχής εκπαίδευση του εκπαιδευτικού που θα την εκτελέσει, επειδή είναι τοποθετημένο στο συμβάν πριν την άφιξη οργανωμένης βοήθειας. Ο ρόλος του είναι κομβικός και απαιτεί εμπειρία για την επιβίωση του θύματος, μειώνοντας κατά συνέπεια και τις απώλειες. Η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας διαθέτει ένα σύστημα εθελοντισμού, στο οποίο ανήκουν εθελοντικές ομάδες που εκπαιδεύουν την κοινωνία και τις σχολικές μονάδες, για την αντιμετώπιση μιας σοβαρής κρίσης. Σε αυτές τις ομάδες ανήκουν ακόμη και εκπαιδευτικοί, οι οποίοι εμπλέκονται σε δράσεις.

Η παρούσα μελέτη ανέδειξε διαφορετικούς τρόπους αντίδρασης της εκπαιδευτικής κοινότητας στο σεισμό. Υπάρχουν οι περιπτώσεις που δεν παίρνουν στα σοβαρά την πρόληψη και αυτό παρατηρείται από τη μη συμμετοχή τους σε ασκήσεις ετοιμότητας, ενώ σε ορισμένες κυριαρχεί το άγχος. Ένα μεγάλο ποσοστό κατά τη διάρκεια του σεισμού «παγώνει» και αυτό οφείλεται στην ανεπαρκή εκπαίδευση, ενώ μετά το σεισμό η αντίδραση εξαρτάται από την προσωπικότητα του ατόμου. Σε γενικές γραμμές τα συναισθήματα που διακατέχουν το άτομο σε ένα σεισμό είναι αρνητικά, ενώ μαθητές και εκπαιδευτικοί με διάφορα προβλήματα υγείας, οι οποίοι τραυματίστηκαν ή βίωσαν κάποιο σεισμό, μπορεί να εμφανίσουν ψυχική εκδήλωση (όπως την οξεία αντίδραση στο στρες κ.ά.).

Ο κρατικός μηχανισμός συμβάλλει σημαντικά στη διαχείριση μιας σχολικής κρίσης με τα σχέδια δράσης που προγραμματίζει, όπως ο «Ξενοκράτης», με τους φορείς που εμπλέκει όπως τη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας (Γ.Γ.Π.Π) και το Σύστημα Διοίκησης Συμβάντος που οριοθετεί τις δικαιοδοσίες του κάθε εμπλεκόμενου φορέα. Επιπλέον, ο Οργανισμός Αντισεισμικής Προστασίας δίνει κατευθυντήριες οδηγίες για το σεισμό. Τέλος, το Υπουργείο Παιδείας υποστηρίζει καινοτόμες δράσεις και έχει συμπεριλάβει στους θεματικούς άξονες τις πρώτες βοήθειες και το σεισμό και καλεί τους εκπαιδευτικούς στην εμπλοκή τους. Σε αυτό το σημείο υπάρχει ένα κενό, οι εκπαιδευτικοί εκπαιδεύονται στις πρώτες βοήθειες σε μεμονωμένες θεματικές, χωρίς σύνδεση με τις ασκήσεις ετοιμότητας, αφού γίνονται κάποιες ασκήσεις σε μερικά σχολεία αλλά όχι οργανωμένα από την πολιτεία.

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία το καλύτερο σύστημα διαχείρισης σεισμού το έχει η Ιαπωνία που ξεκινά την εκπαίδευση στις πρώτες βοήθειες από το δημοτικό, στο γυμνάσιο και λύκειο το εξειδικεύει και διαμορφώνει συμπεριφορά ικανή να μειώσει

τους κινδύνους και τις απώλειες. Όντως λοιπόν συμβαίνουν καθημερινά ατυχήματα στις σχολικές μονάδες και οι εκπαιδευτικοί θα μπορούσε να πει κανείς ότι απαιτούν να μάθουν πρώτες βοήθειες. Παρατηρείται επίσης ότι στο Νομό Πέλλας, επειδή προηγήθηκε ένα σεμινάριο πρώτων βοηθειών σε περίπτωση σεισμού, ο αριθμός των εκπαιδευτικών που εκπαιδεύτηκαν είναι ιδιαίτερα σημαντικός (99 εκπαιδευτικοί). Η συγκεκριμένη εκπαίδευση (60 ωρών) άλλαξε όλη τη νοοτροπία για τον τρόπο που διενεργείται η άσκηση σεισμού και χρήζει ιδιαίτερης προσοχής στην ανάγκη για συνδυασμένη άσκηση και συνεργασία με φορείς της κοινωνίας.

Η πολιτεία πρέπει να υιοθετήσει το σύστημα εκπαίδευσης από την παιδική ηλικία, ώστε το άτομο ως ενήλικας να μπορεί να παρέχει τις βασικές πρώτες βοήθειες, τις πρώτες βοήθειες σε περίπτωση σεισμού και να λειτουργεί υπό πίεση. Επειδή δεν το εφαρμόζουμε, στους ήδη ενήλικες επιβάλλεται να τους επιμορφώνουμε συστηματικά, οργανωμένα και ολοκληρωμένα. Καταλήγουμε λοιπόν στο συμπέρασμα ότι κρίνεται επιτακτική η ανάγκη για επιμόρφωση ειδικότερα των εκπαιδευτικών.

Στα αποτελέσματα τώρα της παρούσας μελέτης σχετικά με την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών του Νομού Πέλλας σε έκτακτες καταστάσεις, αποδείχθηκε ότι το 87.4% γνωρίζει το πλάνο εκκένωσης του σχολείου του, ενώ το 89.5% δήλωσε ότι πραγματοποιούν και ασκήσεις ετοιμότητας για το ενδεχόμενο εκτάκτων αναγκών, γεγονός ιδιαίτερα ενθαρρυντικό. Ωστόσο, μόλις το 35.8% υποστήριξε ότι πραγματοποιούνται ασκήσεις ετοιμότητας με ταυτόχρονη παροχή Α' βοηθειών και σχεδόν οι μισοί συμμετέχοντες (50.5%) δήλωσαν ότι το σχολείο τους διαθέτει κουτί Α' βοηθειών, απινιδωτή ή άλλα χρήσιμα εργαλεία.

Επίσης, δυστυχώς μόλις το 9.5% των συμμετεχόντων διαθέτουν πολύ καλές γνώσεις Α' βοηθειών, ενώ το 33.7% απλά ικανοποιητικές και η συντριπτική πλειοψηφία του 56.8% δυστυχώς διαθέτει ελάχιστες ή και καθόλου. Πολύ κοντά ήταν και τα ποσοστά των γνώσεων Α' βοηθειών σε περίπτωση σεισμού, με αυτούς που διαθέτουν καλές γνώσεις να μην ξεπερνούν το 11.6% και όσοι διαθέτουν απλά ικανοποιητικές να φτάνουν μόλις το 29.5%. Γίνεται επομένως εύκολα αντιληπτό ότι σχεδόν οι 6 στους 10 συμμετέχοντες δε διαθέτουν παρά ελάχιστες γνώσεις Α' βοηθειών.

Μεγάλο ποσοστό σημειώθηκε από τους εκπαιδευτικούς για την αναγκαιότητα εκπαίδευσης σε ψυχολογικές Α' βοήθειες και σχεδόν πλησίασε το απόλυτο των συμμετεχόντων (96.9%). Πολύ κοντά ήταν και η απάντηση για την αναγκαιότητα

εφαρμογής ασκήσεων ετοιμότητας σε περίπτωση σεισμού και παροχής Α' βοηθειών στη σχολική τους μονάδα με ποσοστό 95.8%, αποδεικνύοντας ότι οι εκπαιδευτικοί επιζητούν την εκπαίδευση σε τέτοιου είδους προγράμματα.

Το ποσοστό όσων έχουν παρακολουθήσει σεμινάριο εκπαίδευσης βασικών έστω Α' βοηθειών ή βοηθειών συγκεκριμένα για περίπτωση σεισμού έφτασε στο 42.1%, ενώ αυτοί που δεν παρακολούθησαν έφεραν ως δικαιολογία τη διάρκεια του σεμιναρίου, τον τόπο διεξαγωγής του που δε διευκόλυνε την παρουσία τους σε αυτό και τις ώρες διεξαγωγής του ή το κόστος συμμετοχής τους (εισιτήριο συμμετοχής, κόστος μετακίνησης κ.ά.) που θεωρήθηκε ασύμφορο. Άλλοι δεν είχαν κίνητρο ώστε να συμμετάσχουν στο σεμινάριο, ενώ οι περισσότεροι υποστήριζαν ότι δεν υπάρχουν τέτοια προγράμματα για τους εκπαιδευτικούς.

Επιπλέον, οι περισσότεροι δήλωσαν ότι η υπηρεσία θέλει να τους βοηθήσει να επιμορφωθούν σε αντίστοιχα προγράμματα και ένα μεγάλο ποσοστό - η μεγάλη πλειοψηφία - υποστήριξε ότι τα σεμινάρια Α' βοηθειών που παρακολούθησε ήταν τελικά αποτελεσματικά. Τα άτομα που παρακολούθησαν σεμινάρια δε χρειάστηκε σε μεγάλο βαθμό να εφαρμόσουν Α' βοήθειες, ωστόσο όσοι τις εφάρμοσαν φαίνεται να κατάφεραν να προλάβουν τα χειρότερα σε μια έκτακτη κατάσταση.

Αυτό πάντως που θα επέτρεπε τους εκπαιδευτικούς να παρέμβουν σε ένα περιστατικό είναι κατά κύριο λόγο η άγνοια. Άλλοι λόγοι ήταν το φύλο του παιδιού και η διάθεση, ωστόσο ο πρώτος λόγος θα πρέπει να αντιμετωπιστεί από την πολιτεία με κάποιο τρόπο. Το θετικό είναι ότι διαπιστώθηκε θετική διάθεση για ένα μελλοντικό σεμινάριο εκπαίδευσης στην αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών, αποδεικνύοντας την όρεξη των εκπαιδευτικών για εμπλουτισμό των γνώσεών τους. Τέλος, σε περίπτωση πολλαπλών θυμάτων μετά από σεισμό η πλειοψηφία υποστήριξε ότι θα περίμενε βοήθεια, ενώ το ποσοστό του 16.8% αυτών που θα προέβαιναν σε διαλογή, θεωρείται πολύ μικρό μεν αλλά ενθαρρυντικό.

Κλείνοντας τα αποτελέσματα της έρευνας, ζητήθηκαν ορισμένες προτάσεις από τους εκπαιδευτικούς. Οι σημαντικότερες από αυτές σχετίζονταν με την πρόσθετη επιμόρφωσή τους και τη συνεργασία των σχολείων με το ΕΚΑΒ, τα νοσοκομεία και την πυροσβεστική. Κάποιοι άλλοι υποστήριζαν ότι θα βοηθούσε ένας καλύτερος υλικοτεχνικός εξοπλισμός, καθώς και η ενημέρωση εκπαιδευτικών & μαθητών από ειδικούς στην αντιμετώπιση έκτακτων περιστατικών μετά από σεισμό, όπως και περισσότερες ασκήσεις ετοιμότητας. Επιπροσθέτως, προτάθηκε η χρήση έντυπου υλικού και συχνότερη υλοποίηση σεμιναρίων από ειδικούς επαγγελματίες.

Επομένως, επιβάλλεται η εκπαίδευση να είναι συνεχόμενη, ανεξαρτήτου ειδικότητας, ώστε να νιώθουν πιο ασφαλείς στην επέμβασή τους σε ατυχήματα και να αυξηθεί το ποσοστό των εκπαιδευτικών που θα παρέμβουν. Το θέμα αυτό χρήζει περαιτέρω μελέτης και μπορεί αυτή η έρευνα να δώσει το έναυσμα. Θα μπορούσαν οι έρευνες να χρησιμοποιηθούν σαν ανατροφοδότηση για την εκπαιδευτική κοινότητα, τον κρατικό μηχανισμό και το Υπουργείο Παιδείας σχετικά με την ετοιμότητα των σχολείων σε περιπτώσεις διαχείρισης κρίσεων. Έτσι, η μελέτη ίσως οδηγήσει στην εξέταση και άλλων σημαντικών πτυχών του θέματος με σκοπό μία ασφαλή και οργανωμένη, σε περίπτωση κρίσιμων περιστατικών, σχολική μονάδα(Φώτου, 2017).

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ξενόγλωσσες πηγές

- Abernethy, L., MacAuley, D., McNally, O&McCann, S. (2003). Immediate care of school sport injury, 9, 3, 270-273.
- Al Enizi, BA., Saquib, N., Zaghoul, MS., Alaboud, MS., Shahid, MS., &Saquib, J.(2016). Knowledge and Attitudes about Basic Life Support among Secondary School Teachers in Al - Qassim, Saudi Arabia. *International Journal of Health Sciences*, 10(3), 415-422.
- Alexandropoulou, M. (2013). Evaluating a health educational first aid program for special education school personnel: a cluster randomized trial. *International Journal of Caring Sciences*. 6(1), 115-126.
- Alexe, Delia-Marina. (2006). Injuries in Greece: magnitude of the problem and risk factors (Διδακτορική διατριβή). Greece: ΕΚΠΑ
- Brock, S.E., Sandoval, J., & Lewis, S. (2005). Διαχείριση κρίσεωνστοσχολείο: Εγχειρίδιογια τηδημιουργία ομάδωνδιαχείρισης κρίσεωνστοσχολείο (Preparing for crisis in the schools: A manual for building school crisis response teams) (2ηέκδ., Επιστημονική επιμέλεια ελληνικήςέκδοσης Χ. Χατζηγηρήστου, Μετάφραση: Ε. Θεοχαράκη). Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Caplan, G. (1964). Principles of preventive psychiatry. New York: Basic Books.
- Cross, P.S., Karges, J.R., Adamson, A.J., Arnold, M.R., Meier, C.M. & Hood, J.E.(2010). Assessing the need for knowledge on injury management among high school athletic coaches in South Dakota. *The Journal of South Dakota State Medical Association*, 63(7), 241-245.
- Djurovic., M., &Mamula., T., (2014). The importance of integration of safety and health at work into secondary education. *Online Journal of Applied Knowledge Management*. 2(3), 2014. International Institute for Applied Knowledge Management.
- FEMA (Federal Emergency Management Agency) (2002). “ How schools can become more disaster resistant”, FEMA, retrieved from: <http://www.fema.gov/disaster/4085/updates/fema-kids-know-facts>. [Πρόσβαση: 10/3/2019]
- DeWitt, T., Scott, A., & Seshadri, S. (2012). The Level of Medical Services and Secondary School-Aged Athletes. *Journal of Athletic Training*, 47(1), 91-95.
- Haddon, W. (1973). Ir. Energy damage and the ten countermeasure strategies. *J Trauma*. 13:321-331
- Haddon, W. (1980). IrAdvances in the epidemiology of injuries as basis public policy. *Public Health Rep* 95:411-421
- Javed, M. L., &Niazi, H. K. (2015). Crisis Preparedness and Response for Schools: An Analytical Study of Punjab, Pakistan. *Journal of Education and Practice*
- Joseph, N., Narayanan, T., Bin Zakaria, S., Nair, AV., Belayuthan, L., Subramanian, AM. et al. (2015). Awareness, attitudes and practices of first aid among school teachers in Mangalore, South India. *Scandinavian Journal of Primary Health Care*, 7(4), 274-281.
- Kopka, D. L. (1997). School violence: A reference handbook. Santa Barbara, CA: ABCCLIO
- Kourou, A., Ioakeimidou, A., Mokos, V. &Bakas, K. (2013). Detection of Awareness and Preparedness of School Principals and Teachers on Earthquake Reduction

- Issues – State’s Actions, European Geosciences Union, General Assembly 2013.Vienna, 07-12/4/2013, Earthquake Planning and Protection Organization (E.P.P.O.)/ Hellenic Ministry of Development, Competitiveness, Infrastructure, Transport and Networks, Athens – Greece, Available at : www.oasp.gr, Accessed at : 21-10-14 <http://www.internationaljournalofcaringsciences.org/docs/14-Original-Paper-Vol-6-Issue-1.pdf>
- Langley, J. Brenner, R. (2004) What is an injury? *InjPrev*; 10:69-71
- Lei, B. Y. (2014). Teachers’ perceptions and perspectives of school disaster management over the medium term following the 2008 earthquake in Sichuan province China. Doctoral dissertation, School of Education, University of Leicester.
- Lekkas, E., Kranis, H., Leounakis, M. & Stylianos, P. (1996). Investigation on the unequal distribution of damage during the Hanshin earthquake (Kobe, Japan). VI Spanish Congress and International Conference on Environmental Geology and Land-use Planning "Natural Hazards, Land-Use Planning and Environment", Eds. J. Chacon & C. Irigaray, 471-478, Granada
- Mpotos, N., Vekeman, E., Monsieurs, K., Derese, A., & Valcke, M. (2013). Knowledge and willingness to teach cardiopulmonary resuscitation: A survey amongst 4273 teachers. *ResuscitationJournal*, 84, 4, 496-500.
- Nieswiadomy, R.M. (2012). Νοσηλευτική Έρευνα. Βασικές αρχές. Αθήνα:Ιατρικές εκδόσεις Λαγός. Έκτῆέκδοση.
- Noji, EK. (1997).The public health consequences of disasters. New York: Oxford University Press.
- Olympia, R., Dixon, T., Brady, J & Avner, J. (2007). Emergency Planning in School Based Athletics: A National Survey of Athletic Trainers. *Pediatric Emergency Care*. 23, 10, 703-708.
- Ozmen. F., (2006). The level of preparedness of the schools for disasters from the aspect of the schools principals. *Disaster Prevention and Management*, 15, (3), pp. 383-395.Emerald group Publishing Limited. [https://www.preventionweb.net/files/5135_TR01EQ832-Ft.pdf]
- PHTLS. (2009). Prehospital Trauma Life Support. Αθήνα: Γκιούρδας. 3^ηΈκδοση.
- PMI, (2004) A guide to the project management body of knowledge:PMBOKguide.- 3rd ed., Project Management Institute.
- Sandoval, J.(1988). Conceptualizations and general principles of crisis counseling, intervention, and prevention:3-20.
- Slaikou, K.A. (1990). Crisis intervention: A handbook for practice and research (2nd ed.). Needham Heights, MA: Allyn and Bacon.
- Sosada, K., Zurawiński, W., Stepień, T., Makarska, J., &Myrcik, D. (2002). Evaluation of the knowledge of teachers and high school students in Silesia on the principles of first aid. *WiadomosciLekarskiejournal*, 55, 1, 883-889.
- SusanC. deWit. (2013). Βασικές αρχές και δεξιότητες της νοσηλευτικής φροντίδας. Αθήνα: Λαγός. 3^η Έκδοση.
- Tannvik, T., Bakke, H. &Wisborg, T. (2012). A systematic literature review on first aid provided by laypeople to trauma victims. *Acta AnaesthesiolScandinavica*.
- Young, M. (2000). Addressing trauma and violence in our schools. [χ.τ.]: Psychology Teacher Network,.
- Wisniewki, J. and Majewski, W.D. (2007). Assessment of knowledge about first aid among the teachers of chosen high schools in the Western Pomerania region. *AnnalesAcademiaeMedicalStetinensisJournal*, 53, 2, 114-123.

Ελληνόγλωσσες πηγές

- Αγγέλη, Ε. (2012). Διαχείριση εκτάκτων αναγκών – Σχέδια έκτακτης ανάγκης για σεισμούς στα σχολεία (Ελλάδα – Ιαπωνία) (Διπλωματική Εργασία). Αθήνα : Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.
- Γεωργιακώδης Φ & Βοζίκης, Α. (2004). Η επιδημιολογία των σχολικών ατυχημάτων: Συμπεράσματα από έρευνα σε σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.. Πρακτικά συνεδρίου από 17ο Πανελλήνιου Συνεδρίου Στατιστικής που διεξήχθη σε Λευκάδα. Φορέας διεξαγωγής Ελληνικό Στατιστικό Ινστιτούτο. σ.83-92.
- Γκούβρα, Μ., Κυρίδης, Α. &Μαυρικάκη, Ε. (2005). Αγωγή Υγείας και Σχολείο. Αθήνα: Τυπωθήτω, Γ.Δαρδανός.
- Γκούβρα, Μ., Κυρίδης, Α. Μαυρικάκη, Ε. & Γκόλια., Π. (2005), Η Αγωγή Υγείας στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών του ελληνικού Δημοτικού σχολείου.
- Γ. Ζαφειρόπουλος, Σεισμός και Επιβίωση, Εκδόσεις : Χρήστος Ε. Δαρδάνος, Αθήνα, 1998.
- Καλλιακμάνης, Β. Ι. (2002). Εθελοντισμός και Κοινωνική Ευθύνη. Θεσσαλονίκη: Μυθδονία.
- Καραθάνος, Δ. (2006). Διαχείριση κρίσεων στο σχολικό περιβάλλον (Διπλωματική εργασία). Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
- Καραμάνου, Α. (2017). Η Διεξαγωγή των Ασκήσεων Πολιτικής Προστασίας: Ασκήσεις σεισμού σε σχολικά περιβάλλοντα και μελέτη περίπτωσης. (www.fire.gr?p=47022)
- Κατσαρός, Ι. (2008). Οργάνωση και Διοίκηση της Εκπαίδευσης . Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Αθήνα
- Κεμεντζετζίδης, Γ. (2017). Ποσοτική έρευνα σχετικά με πρώτες βοήθειες σε περίπτωση καταστροφών σε δασκάλους/ καθηγητές (Μεταπτυχιακή Διατριβή Ειδίκευσης). Αθήνα: ΕΚΠΑ.
- Κούρου, Α. (2018). Σχέδιο μνημονίου ενεργειών για τη διαχείριση του σεισμικού κινδύνου σε σχολική μονάδα. ΑΘΗΝΑ: Ο.Α.Σ.Π - Διεύθυνση Κοινωνικής Αντισεισμικής Άμυνας Τμήμα Εκπαίδευσης – Ενημέρωσης.
- Λέκκας, Λ., Ε., (2000). Φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές. Αθήνα: Έκδοση Access Pre-Press
- Λέκκας, Ε. (2007). Ο ρόλος των τεκτονικών δομών στη διαμόρφωση των σεισμικών εντάσεων. Παραδείγματα από παγκόσμιας κλίμακας σεισμούς. <https://docplayer.gr/amp/18975672->
- Λέκκας, Ε. (2008). Σεισμός Wenchuan (Mw 7.9, 12 Μαΐου 2008) Sichuan, Κίνα. Γεωτεκτονικό Καθεστώς και Μακρο-κατανομή των Καταστροφών. Πρακτικά 3ου Πανελλήνιου Συνεδρίου Αντισεισμικής Μηχανικής & Τεχνικής Σεισμολογίας.
- Μούλελης, Η. (2015). Στάσεις και αντιλήψεις των Εκπαιδευτικών, για την Διαχείριση Κρίσεων σε Σχολικές Μονάδες Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία). Ρόδος:Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
- Μπέκου, Κ. (2016). Εκτίμηση αποτελεσματικότητας σε περίπτωση σεισμού, από μαθητές της ΓΓυμνασίου και εκπαιδευτικούς , σε σχολεία Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Δήμου της Περιφέρειας Πελοποννήσου (Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία). Σπάρτη: Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.

- Μπελόγια, Κ. Καραβασιλειάδου, Σ. Περδικόπουλος, Ι. & Βάγγος, Γ. (2010). Εκπαιδευτικό σεμινάριο των εκπαιδευτικών στις Α΄ Βοήθειες στο πλαίσιο Αγωγής Υγείας. Πρακτικά συνεδρίου από 37^ο Νοσηλευτικό Συνέδριο Ε.Σ.Ν.Ε. που διεξήχθη στη Χαλκιδική. Φορέας διεξαγωγής Ε.Σ.Ν.Ε. (www.esnecongress2010.gr).
- Μπαλτόπουλος, Γ.(2001). Πρώτες Βοήθειες. Αθήνα: Ιατρικές Εκδόσεις Π. Χ Πασχαλίδης
- Μπεργιαννάκη-Δερμιτζάκη, Ι.Δ. (2003). Πρόληψη & Αντιμετώπιση των Ψυχοκοινωνικών Επιπτώσεων των Σεισμών. Αθήνα: Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής. Εγχειρίδιο Νο 4.
- Μπρίνια, Β. (2008) . Management Εκπαιδευτικών Μονάδων & Εκπαίδευσης. Αθήνα: Σταμούλη Α.Ε.
- Παπαδόπουλος, Ι. (2015). Περισσότερη ασφάλεια στα σχολεία. Αθήνα: Παρισιάνου Α.Ε..3η έκδοση.
- Παπαδαντωνάκης, Χ. (2016). Οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών αναφορικά με τη διαχείριση κρίσεων στα σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης: Η περίπτωση των νομών Αττικής, Λακωνίας, Λάρισας ((Διπλωματική Εργασία)). Αθήνα: Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.
- Πετρίδης, Α., Ευτυχίδου, Ε. & Τσόχας, Κ. (2011). Πρώτες Βοήθειες. Αθήνα: Εκδόσεις Π. Χ Πασχαλίδης
- Σαβελίδης, Σ. (2011) Διοικητική των κρίσεων στο ελληνικό σύστημα δευτεροβάθμιων εκπαιδευτικών οργανισμών. Διοίκηση επιχειρήσεων (MBA). Διδακτορική διατριβή. Ελλάδα: ΕΑΠ.
- Σαϊτή, Α. κ.ά. (2008). «Στάσεις και αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για τη διαχείριση κρίσεων στα σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης» Πρακτικά του 6ου Πανελληνίου Συνεδρίου της Παιδαγωγικής Ελλάδας, 5, 6 και 7 Δεκεμβρίου 2008, том. Β, σσ.344-354
- Σαϊτή, Α. & Σαϊτής, Α. (2012). Οργάνωση και διοίκηση της εκπαίδευσης - θεωρία, έρευνα και μελέτη περιπτώσεων. ΑΘΗΝΑ: Σαϊτή Άννα.
- Σαϊτής, Χ. (2014) . Μύηση των εκπαιδευτικών στα μυστικά της σχολικής ηγεσίας. Αθήνα.
- Στάππα-Μουρτζίνη, Μ. (2010). Αγωγή Υγείας Βασικές αρχές σχεδιασμός προγράμματος εγχειρίδιο για εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων.
- Τριπόδης, Ν., Τριπόδης, Χ., Χριστάκης, Α. & Ψυχογιού, Π. (2009). Ατυχήματα- πρώτες βοήθειες στο σχολείο. Αθήνα: [χ.ε.]. 2pekathin.att.sch.gr/images/.../atyxhmata_protos%20voithies%20sto%20sxoleio.pdf [Πρόσβαση: 13/4/2019].
- Φώτου, Π. (2017). *Απόψεις των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για την ετοιμότητα του σχολείου τους σε περιπτώσεις διαχείρισης κρίσεων* (Διπλωματική εργασία). Φλώρινα: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.
- Χατζημουσιάδης, Π. & Αθανασίου, Μ. (2010). *Λόγος αποδεικτικός. Έκφραση- Έκθεση*. Θεσσαλονίκη: Μεταίχμιο.

Ηλεκτρονικές πηγές

(<https://www.civilprotection.gr/el/σύστημα-εθελοντισμού>). [Πρόσβαση: 23/3/2019]

(<https://www.civilprotection.gr/el/γενικό-σχέδιο-πολιτικής-προστασίας>). [Πρόσβαση: 23/3/2019]

(<https://www.civilprotection.gr/el/αρμοδιότητες>). [Πρόσβαση: 23/3/2019]

(<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/18557385>). [Access: 13/4/2019]

Παράρτημα

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Αξιότιμε/η συνάδελφε/συναδέλφισσα

Στο πλαίσιο της διπλωματικής μου εργασίας για το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα “Οργάνωση και Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων” σας διανέμω το παρόν ερωτηματολόγιο.

Σκοπός της έρευνας είναι η μέτρηση της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης στις βασικές πρώτες βοήθειες και στις πρώτες βοήθειες σχετικά με το σεισμό. Απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Το ερωτηματολόγιο που θα σας μοιράσω είναι ανώνυμο και δεν υπάρχουν ερωτήσεις που θίγουν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα. Όλες οι απαντήσεις θεωρούνται σωστές, είναι εμπιστευτικές και θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για ερευνητικούς σκοπούς.

Τα ερωτηματολόγια θα συμπληρωθούν σε 10 λεπτά και θα επιστραφούν αποδεικνύοντας ότι επιθυμείτε την συμμετοχή σας στην έρευνα. Είναι πολύ σημαντικό να απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις.

Σας ευχαριστώ θερμά για τη συμμετοχή σας.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Α. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΠΡΩΤΩΝ ΒΟΗΘΕΙΩΝ ΣΕ ΣΕΙΣΜΟ

1. Το σχολείο ως πολυπληθής οργανισμός είναι χώρος πρόκλησης επείγοντων περιστατικών. Ως μέλος της εκπαιδευτικής κοινότητας μπορείτε να αναφέρετε ποιός παρέχει πρώτες βοήθειες στο σχολείο;

- α) ο Διευθυντής
- β) ο εφημερεύων εκπαιδευτικός
- γ) ο γυμναστής
- δ) ο εξειδικευμένος εκπαιδευτικός
- ε) ο κάθε εκπαιδευτικός
- στ) δεν γνωρίζω

2. Από πού προέρχεται η ενημέρωσή σας για θέματα πρώτων βοηθειών και σεισμού;

- α) ΔΔΕ

- β) εξειδικευμένος εκπαιδευτικός
- γ) ΕΚΑΒ
- δ) ΟΑΣΠ
- ε) Πολιτική Προστασία και εθελοντικές οργανώσεις
- στ) ιδιώτες
- ζ) ΜΜΕ
- η) διαδίκτυο
- θ) τί άλλο;

3. Για την αντιμετώπιση μιας έκτακτης ανάγκης (σεισμού):

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
α. Γνωρίζετε το σχέδιο εκκένωσης του σχολείου σας;		
β. Γίνονται ασκήσεις ετοιμότητας;		
γ. Γίνονται ασκήσεις ετοιμότητας με παροχή πρώτων βοηθειών;		
δ. Το σχολείο σας είναι εφοδιασμένο με κουτί πρώτων βοηθειών, απινιδωτή, κράνος, λοστό, σφυρίχτρα, φακό, φορεία, αδιάβροχα, κουβέρτες		

4. Έχετε εκπαιδευτεί στις βασικές πρώτες βοήθειες;

πάρα πολύ πολύ αρκετά ελάχιστα καθόλου

5. Έχετε εκπαιδευτεί στις πρώτες βοήθειες σε περίπτωση ενός επικείμενου σεισμού;

πάρα πολύ πολύ αρκετά ελάχιστα καθόλου

6. Είναι αναγκαία στην αρχή κάθε σχολικού έτους η εκπαίδευσή σας στις βασικές πρώτες βοήθειες, στις πρώτες βοήθειες σε περίπτωση σεισμού και στις ψυχολογικές πρώτες βοήθειες;

διαφωνώ απόλυτα διαφωνώ δεν γνωρίζω

συμφωνώ συμφωνώ απόλυτα

7. Πόσο σημαντική πιστεύετε ότι είναι η εφαρμογή ασκήσεων ετοιμότητας και παροχής πρώτων βοηθειών στη σχολική μονάδα;

πάρα πολύ πολύ αρκετά ελάχιστα καθόλου

8. Παρακολουθήσατε σεμινάριο εκπαίδευσης βασικών πρώτων βοηθειών και πρώτων βοηθειών σε περίπτωση σεισμού;

ΝΑΙ ΟΧΙ

9. Αν στην προηγούμενη ερώτηση απαντήσατε όχι, ποιος από τους παρακάτω λόγους σας εμπόδισε να παρακολουθήσετε ένα παρόμοιο σεμινάριο; Σημειώστε με σειρά προτεραιότητας 1,2,3,4,5, 6

α. η διάρκεια του

β. ο τόπος διεξαγωγής

γ. ώρες διεξαγωγής

δ. κόστος (βενζίνες, γκρουπ)

ε. κίνητρα

στ. η ανυπαρξία τέτοιων προγραμμάτων

10. Σε ποιο βαθμό η υπηρεσία είναι διατεθειμένη να διευκολύνει την προσπάθεια επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών ώστε να δημιουργηθεί ένα ασφαλές σχολικό περιβάλλον;

πάρα πολύ πολύ αρκετά ελάχιστα καθόλου

11. Αν στην ερώτηση 8 απαντήσατε ναι πόσο αποτελεσματικό θεωρείται ότι ήταν;

πάρα πολύ πολύ αρκετά ελάχιστα καθόλου

12. Μετά το τέλος της εκπαίδευσης χρειάστηκε να εφαρμόσετε κάποιες πρώτες βοήθειες στο οικογενειακό σας περιβάλλον ή αλλού;

ΝΑΙ ΟΧΙ

13. Μπορείτε να αναφέρετε το είδος του περιστατικού και την έκβασή του;

.....

14. Ποιος από τους παρακάτω λόγους θα σας εμπόδιζε να επέμβετε σε ένα περιστατικό;

α. άγνοια

β. προσωπικότητα

γ. φύλο

δ. διάθεση

ε. ταμπού

15. Αν επαναλαμβανόταν το εκπαιδευτικό σεμινάριο θα το παρακολουθούσατε;

ΝΑΙ ΟΧΙ

16. Σε περίπτωση ενός σεισμού πως θα αντιδρούσατε αν υπήρχαν πάνω από 3 θύματα και ήσασταν εγκλωβισμένοι;

α. θα έκανα ότι γνώριζα από το διαδίκτυο

β. δεν θα έκανα τίποτα μην προκαλέσω κακό

γ. θα περίμενα να έρθει η Πυροσβεστική και το ΕΚΑΒ

δ. δεν θα ήξερα ποιο θύμα να βοηθήσω πρώτα

ε. θα έβαζα τις φωνές

στ. θα έκανα διαλογή

B. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

17. Ως εκπαιδευτικός/και ή διευθυντής, τι θα προτείνατε για την καλύτερη αντιμετώπιση επειγόντων περιστατικών σε περίπτωση σεισμού;

.....
.....
.....
.....

Γ. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

18. Φύλο: Άνδρας Γυναίκα

19. Ηλικία: 25-35 35-45 45-55 55 και άνω

20. Υπηρεσιακή κατάσταση: Μόνιμος Αναπληρωτής

21. Ειδικότητα:

22. Χρόνια υπηρεσίας: κάτω από 10 10-20 πάνω από 20

23. Τίτλοι σπουδών (εκτός του βασικού πτυχίου διορισμού):

α) Δεύτερο πτυχίο ΑΕΙ ή ΑΤΕΙ

β) Μεταπτυχιακό

γ) Διδακτορικό

δ) Άλλο, τι.....

24. Θέση ευθύνης: Διευθυντής Εκπαιδευτικός

Σας ευχαριστώ για τη συμμετογή σας

